

Tuuli Ritola

”MYANMAR DOES NOT FEAR INTERNATIONAL SCRUTINY”:
MYANMARIN VALTION POLIITTISET TUNTEET RAKHINEN
KRIISSISSÄ

Pro gradu -tutkielma

Politiikkatieteet, kansainväliset suhteet

Kevät 2020

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: ”Myanmar does not fear international scrutiny.” Myanmarin valtion poliittiset tunteet Rakhinen kriisissä.

Tekijä: Tuuli Ritola

Koulutusohjelma/oppiaine: Poliittikatieteet, kansainväliset suhteet

Työn laji: Pro gradu -työ x Sivulaudaturtyö __ Lisensiaatintyö __

Sivumäärä: 68

Vuosi: 2020

Tiivistelmä:

Opinnäytetyössäni tarkastelen Myanmarin valtion toimintaa Rakhinen osavaltion kriisissä, joka on noussut maailmanlaajuiseen tietoisuuteen rohingya-muslimien pakolaistilanteen vuoksi. Tarkastelen, miten Myanmarin valtionjohto (hallitus ja armeija) käyttää tunteita poliittisena oikeuttamisen keinona: Myanmar tiedostaa toimintansa ongelmallisuuden ja kokee siksi tarpeelliseksi oikeuttaa sitä. Aineistoani, joka koostuu valtion virallisista teksteistä, lähestyn kriittisen diskurssianalyysin kautta.

Tutkimukseni osoittaa, että tunteiden diplomatiana tunnettu strategia, jossa valtionjohto sanoillaan ja teoillaan esittää ja imitoi jotakin tunnetta päämääriensä saavuttamiseksi, on läsnä Myanmarissa. Analyysin kautta olen löytänyt kolme merkittävää tunnediskurssia: pelon, luottamuksen ja sympatian. Pelolla oikeutetaan väkivallan käyttöä kansalaisten suojelemisen kautta, joten keskeistä on yhteisen identiteetin luominen myanmarilaisille. Luottamuksella haetaan oikeutusta vakuuttamalla oman puolidemokraattisen hallituksen toimivan kansalaisten suoman legitimitetin varassa, vedoten samalla suvereniteettiin ja kansainväliseen puuttumattomuuteen. Sympatia diskurssilla puolestaan Myanmar hakee sääliä paimennettaviaan eli kriisissä kärsineitä kansalaisiaan kohtaan sekä odottaa muiden tuntevan sympatiaa itseään kohtaan.

Myanmarin tunteiden diplomatia sekä onnistuu että epäonnistuu. Tunteita osoitetaan sanallisessa muodossa suorastaan oppikirjamaisesti, mutta käytännön toteuttaminen, joka on yhtä olennainen osa tunteiden diplomatiaa, on hatarammalla pohjalla. Oikeuttamisen strategiat omien kansalaisten ja kansainvälisen yhteisön suuntaan poikkeavat toisistaan, mikä on tarkoituksenmukaista, sillä näille ryhmille voidaan olettaa toimivan eri perustelut. On havaittavissa, että tunteiden diplomatia on toiminut paremmin omia kansalaisia kuin globaalia yleisöä kohtaan. Kuitenkin on vaikeaa arvioida tämän oikeuttamisstrategian onnistumista pitkällä aikavälillä, sillä kriisi jatkuu edelleen ja yhteistyön taso kansainvälisen yhteisön ja Myanmarin välillä toimii vaihtelevalla menestyksellä. Jatkotutkimukselle on tarvetta, jotta kriisin ratkaisemiseen olisi käytettävissä poliittisten strategioiden lisäksi myös tieteellistä tutkimusta.

Avainsanat: Myanmar, rohingya, tunteiden diplomatia, pelko, luottamus, sympatia, kriittinen diskurssianalyysi

Abstract:

My thesis concentrates on the actions of the state of Myanmar during and after the violent outbreaks in Rakhine state. The crisis became to international attention through the Rohingya Muslim refugees. I examine how the state (government and army) use emotions as political means of justification. Myanmar is aware that the actions it has made are problematic and therefore feels the need for justification. My research material consists of official press releases and other texts produced by the state officials. The methodological approach applied to this study is critical discourse analysis, CDA.

It is shown in this study that the strategy known as emotional diplomacy is also present in Myanmar. Emotional diplomacy requires that the state putting it to use represent and imitates a certain emotion in its words and actions to gain strategic advantages. Through the analysis I have discovered three major emotions: fear, trust and sympathy. First, fear is exploited to justify the violence towards Rohingyas by naming it as a defensive tactic. Behind this discourse there is a strong identity political motivator. Secondly, with trust Myanmar seeks justification for its actions by appealing to the sovereignty of the state, the legitimacy of its semi democratic government and international non-interference policies. Third, sympathy discourse is centered around the herd, citizens of Myanmar, who have suffered deeply due to the crisis. Others are expected to feel sympathy towards Myanmar, which would allow it to act in unorthodox ways.

The emotional diplomacy in Myanmar is both a success and a failure. Emotions are expressed in words in a rather exemplary way. However, the concrete actions also relevant to emotional diplomacy are often absent. The strategies of justification differ between the Myanmar citizens and international community. This is suitable for it is presumable that these audiences require different arguments. Towards the citizens the strategies are somewhat more fluent and working, whereas the international community is a more challenging audience. In the long run it is difficult to estimate how well the emotional diplomacy as a strategy of justification has turned out, as the crisis is still ongoing. Furthermore, the reactions from international audience vary as does the cooperation between Myanmar and other actors.

Keywords: Myanmar, rohingya, emotional diplomacy, fear, trust, sympathy, CDA

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	5
1.1. Kriisi Rakhinessa	5
1.2. Myanmarista ja rohingyoista	6
1.3. Valtion reaktiot ja toiminta.....	9
2. TUTKIMUSASETELMA.....	11
3. ÄÄRIMMÄISTEN KEINOJEN KÄYTÖSTÄ.....	13
3.1. Vihollinen.....	13
3.2. Oikeuttaminen	16
3.3. Joukkomurhista.....	18
4. JÄRKI VAI TUNTEET?	21
4.1. Tunteet politiikassa	21
4.2. Tunteiden diplomatia	24
5. AINEISTO JA METODI	26
5.1. Aineisto	26
5.2. Diskurssintutkimus	27
5.3. Kriittinen diskurssianalyysi Fairclough'n mukaan	30
5.4. Kriittinen diskurssianalyysi käytännössä	34
6. PELKO.....	35
6.1. Pelon politiikka.....	35
6.2. Pelkoa ja kauhua Rakhinessa.....	37
6.3. Kuka pelkää ketä?.....	39
6.4. Minä suojelen sinua kaikelta	43
7. LUOTTAMUS	45
7.1. Luottamus yli rajojen	45
7.2. "Deeds and actions rather than words"	47
7.3. Vaihtoehtoista faktantarkistusta.....	50
7.4. Luota minuun, olen suvereeni.....	54
8. SYMPATIA	57
8.1. Sympatia, empatia ja myötätunto.....	57
8.2. "We feel deeply for the suffering and plight of the innocents"	58
8.3. Rakhinen kriisin ihme	61
8.4. Hyvä tahto ja huono paimen.....	64
9. JOHTOPÄÄTÖKSET	67
Lähteet	73

1. JOHDANTO

1.1. Kriisi Rakhinessa

Lokakuussa 2016 Myanmar ilmoitti yhdeksän poliisiin saaneen surmansa terrori-iskussa maan läntisessä osavaltiossa Rakhinessa. Iskujen tekijäksi Myanmar nimesi radikalisoituneiden rohingya-muslimien muodostaman järjestäytyneen terroristijärjestön. (The Guardian 10.10.2016.) Rohingyat ovat etninen vähemmistö Myanmarissa, ja heitä asuu pääasiassa juuri Rakhinen alueella. Myanmarin armeija reagoi iskuihin väkivaltaisesti, tuhoten rohingyojen asuttamia kyliä, väkivaltaisesti häätäen ihmisiä kodeistaan. Tämän seurauksena sadat tuhannet rohingyat ja muut alueen asukkaat pakenivat Bangladeshiin ja muihin naapurivaltioihin. (Airaksinen 2019, 278.) Pakolaiskriisin myötä myös kansainvälinen yhteisö heräsi tilanteeseen ja YK:n entinen ihmisoikeuskomissaari Zeid Ra'ad al-Hussein tuomitsi Myanmarin eksessiivisen väkivallan ”oppikirjaesimerkiksi etnisestä puhdistuksesta” (UN News 11.9.2017).

Myanmarin (ent. Burman) ja rohingyojen väliset suhteet ovat lievästi sanottuna monimutkaiset. Kyseessä ei ole uusi konflikti: vuosikymmenten aikana pitkienkin rauhanjaksojen väliin on mahtunut useita raakoja väkivaltaisuuksia. Lokakuun 2016 iskuja on pidetty jatkumona kesäkuussa 2012 tapahtuneille väkivaltaisuuksille, jolloin moskeijoita tuhottiin ja kymmeniä tuhansia rohingyoja pakeni ulkomaille. (Wade 2019, 149.) Vuonna 2020 pakolaiskriisi jatkuu edelleen, mutta tarkkaa lukua paenneiden määrästä kenelläkään ei ole tiedossa. Uusin arvio on, että heitä on yli miljoona (Hakkarainen 2020).

Tässä tutkimuksessa tarkastelen Myanmarin valtion toimintaa tämän viimeisimmän väkivallan purkauksen yhteydessä ja sen jälkeen. Olen keskittynyt vuoden 2016–2017 väkivaltaisuuksiin ja niiden jälkipyykkiin syksyyn 2018 saakka. Tuona ajanjaksona uutisointi kansainvälisessä mediassa ja tätä kautta myös muu kansainvälinen huomio Myanmarin tapahtumia kohtaan lisääntyi. Vuoden 2012 tapahtumista uutisoitiin myös, mutta vasta neljä vuotta myöhemmin rohingyat ja Myanmar nousivat suuressa mittakaavassa myös länsimaisten medioiden ja ihmisten tietouteen. Länsimaiden huomio ei missään tapauksessa ole kriteeri kriisin vakavuudelle, etenkin kun länsimaat reagoivat yhtenäisesti kriisiin vasta pakolaisongelman myötä (Wade 2019, 403). Oman tutkimukseni ja ylipäänsä kansainvälisen politiikan tutkimuksen näkökulmasta kuitenkin on mielenkiintoista, että vasta laaja kansainvälinen huomio sai Myanmarin valtion reagoimaan kriisiin sen vaatimalla volyyymilla ja sallimaan kansainvälisen intervention.

Tämän tutkimuksen puitteissa on tärkeää huomioida historiallinen tausta ja Myanmarin hallinnon suhde vähemmistönsä. Historiallisen painolastin tunnistaminen vaikuttaa merkittävästi konfliktin hahmottamiseen kokonaisuudessaan ja antaa myös olennaista taustaa tutkimusaiheeni ymmärtämiseksi. Luonnollisesti tutkimukseni puitteissa minun ei ole mahdollista käydä läpi kattavaa historiallista katsausta, eikä se ole tarkoituksenmukaistakaan. Kertaan kuitenkin tärkeimmät tapahtumat ja taustatiedot, joihin viitataan myös aineistossani, jotta konteksti olisi mahdollisimman ymmärrettävä myös lukijalle. Tämän taustoituksen tarkoituksena on myös auttaa lukijaa hahmottamaan Myanmarin hallituksen ja armeijan välistä valtakamppailua sekä suhdetta kansalaisiinsa ja kansainväliseen yhteisöön, kyseisen valtakamppailun ollessa yksi tutkimukseni keskeisistä teemoista.

1.2. Myanmarista ja rohingyoista

Myanmarin historia on eri etnisten ryhmien välisten konfliktien värittämää. Maa oli yli sata vuotta brittiläisen imperiumin hallinnassa, itsenäistyen vuonna 1948. Koko itsenäisyyden ajan sisäpolitiikkaa ovat leimanneet erilaiset aseelliset konfliktit ja eri tahojen pyrkimykset muodostaa haluamansa valtiomuoto. (Thett 2010, 97.) Etenkin 1920–30-luvuilla perustettiin lukuisia mm. etnisyyteen perustuvia puolueita, yhdistyksiä ja kansanliikkeitä, joiden pyrkimyksenä oli itsenäistyminen brittien siirtomaavallasta. Keinot kuitenkin vaihtelivat eri ryhmittymien välillä, kuten myös näkemykset siitä, millainen Burmasta tulisi itsenäistymisen myötä. Monet etniset ryhmät ajoivat samassa yhteydessä oman alueensa itsenäistymistä, eli yhtenäisestä Burman vapautusrintamasta ei oikeastaan voi puhua. (Airaksinen 2019, 268.)

Vuoden 1962 vallankaappauksen jälkeen valtaa piti vuosikymmenten ajan sotilasjunta, jonka nimellisinä tavoitteina oli demokratian juurruttaminen ja sosialistisen talouden luominen. Käytännössä maa eli yksipuoluejärjestelmässä, jossa buddhalaisuudesta yritettiin tehdä valtionuskonto siinä kuitenkaan onnistumatta. Vasta 1980-luvulla oppositiotoiminta opiskelijoiden ja buddhalaismunkkien johdolla voimistui niin, että armeijan johto vaihtui, tosin vain nimellisesti. Todellinen muutos käynnistyi kansainvälisen painostuksen seurauksena vuoden 1990-vaaleilla, joissa voittajaksi kohosi Kansallinen demokratialiitto eli National League of Democracy (NLD) johtajanaan Aung San Suu Kyi¹. Armeija ei välittänyt vaalituloksesta, ja Aung San Suu Kyi joutui kotiarestiin. (Airaksinen 2019, 269–270.)

¹ Burmalaisessa kulttuurissa ei käytetä etu- ja sukunimiä, minkä vuoksi käytän henkilöistä tässä tutkielmassa heidän koko nimiään.

Vuonna 2010 Myanmarissa järjestettiin vaalit, joita mm. NLD boikotoi vastalauseena vuoden 1990 epäonnistuneille ja korruptoituneille vaaleille. Yllättäen vuonna 2012 järjestettiin uudet vaalit, joihin myös NLD menestyksekkäästi osallistui voittaen valtaosan parlamenttipaikoista. Tämä oli askel myös ulkosuhteiden elvyttämiseen: sotilasjuntan aikaisia sanktioita purettiin ja sen aikana jäädytetyjä diplomaatti- ja kauppasuhteita Myanmarin solmittiin uudelleen. (Lidauer 2014, 73–74.) Jälleen vuonna 2015 pidettiin vaalit, joiden seurauksena NLD uudisti enemmistönsä parlamentissa ja vahvisti asemaansa keskeisillä päätöksentekopaikoilla, huolimatta siitä että 25 % parlamentin paikoista on edelleen varattu armeijalle. (Mahmood et al. 2017, 1848).

Tämän tutkimuksen kannalta keskeistä on Myanmarin armeijan ja hallituksen suhde sekä hidaskokematon demokratisoitumisprosessi. Myanmar on ottanut askeleita kohti demokratisoitumista, mutta sitä ei voi missään tapauksessa pitää täysin demokraattisena valtiona. Armeijan sanelema perustuslaki takaa, että armeija on vaalituloksesta riippumatta läsnä parlamentissa kiintiöosuudella. Demokraattinen kehitys ei siis ole ottanut toivotunlaisia isoja harppauksia, sillä vuoden 2015 suhteellisen vapaissa vaaleissa nyt todellisuudessa valtaan noussut puolue NLD on epäonnistunut paitsi ihmisoikeus- myös turvallisuuspolitiikkansa demokraattisuudessa. (Freedom House 2019.)

Vuoden 2016 alkupuoliskolla valta-asetelmaa muutettiin ja Aung San Suu Kyistä tuli Myanmarin *de facto* johtaja. Armeijan saneleman perustuslain mukaan Myanmarin valtion johdossa on presidentti, joka on myös vastuussa hallituksesta. Vuoden 2015 vaalivoiton seurauksena luotiin kuitenkin valtionkanslerin virka Aung San Suu Kyitä varten paljolti hänen itsensä aloitteesta, sillä armeijan sanelema perustuslaki ei sallinut hänen ryhtyä presidentiksi. Tämän uuden viran ansiosta Aung San Suu Kyillä on merkittävästi valtaa niin sisä- kuin ulkopoliittisissäkin: valtionkanslerin vastuulla ovat ulkoministerin ja presidentin kanslian ministerin salkut. Presidentin virka on jäänyt huomattavasti valtionkanslerin varjoon, mutta Aung San Suu Kyin eduksi sekin virka on hänen puolueensa hallussa. (Airaksinen 2019, 270.)

Aung San Suu Kyi on merkittävä hahmo Myanmarin lähihistoriassa ja tämänhetkisessä politiikassa, minkä vuoksi on tarpeen kertoa hänestä tarkemmin. 1990-luvun tapahtumien seurauksena hän nousi kansainvälisen huomion kohteeksi, profiloituttuaan Myanmarin sotilasjunttaa vastustavan opposition merkkihenkilönä, toimien politiikassa rauhan ja väkivallattomuuden sekä demokratian puolesta. Vapauduttuaan kotiarestistaan vuonna 2010 hän palasi politiikkaan. Aung San Suu Kyitä on nimitetty esimerkiksi ”modernin Burman

vapauden symboliksi”, ja hänet palkittiin työstään Nobelin rauhanpalkinnolla vuonna 1991. (The Norwegian Nobel Institute.) Rakhinen kriisin hoitaminen – tai hoitamatta jättäminen – on kuitenkin henkilöitynyt pitkälti Aung San Suu Kyihin, minkä vuoksi hän on saanut erittäin laajaa kritiikkiä ja syytöksiä arvojensa ja kannattajiensa pettämisestä salliessaan ihmisoikeusrikkokset omassa maassaan. Tämä ristiriitaisuus tuo oman leimansa Myanmarin tapahtumiin ja monimutkaistaa Myanmarin hallituksen, Aung San Suu Kyi johdossaan, tekemiä päätöksiä Rakhinen suhteen.

Mitä Myanmarin väestöön tulee, sen rakennetta ja väkilukua on ollut vaikea selvittää vääristyneiden tietojen ja vajavaisten tutkimusten vuoksi. Virallisesta väkiluvusta (n. 60 miljoonaa) on niin ikään eri versioita. (Spoorenberg 2013, 309.) Varmaa on kuitenkin se, että tuo väkiluku pitää sisällään useita eri etnisiä ryhmiä, joista rohingyat ovat yksi, vaikkakaan heillä ei ole virallisen vähemmistön asemaa. Brittiläisen hallinnon aikana laskettiin, että Burmassa olisi 135 eri kieliryhmiin perustuvaa etnistä vähemmistöä, ja tämä luku on edelleen joissain yhteyksissä käytössä (Lidauer 2014, 78). Virallisesti Myanmarissa on kahdeksan etnistä pääryhmää, joista suurin eri burmalaiset ovat pääväestö. Buddhalaisia on 90%, muut uskonnot ovat siis selkeästi vähemmistöjä.

Rohingyat, suurin muslimivähemmistö, ovat kiistellyssä asemassa. Myanmarin hallinto katsoo, että rohingyat ovat bangladeshilaisia eli ”bengaleita” ja tulleet Myanmariin siirtolaisina 1800-luvun alkupuoliskolla. (Airaksinen 2019, 276.) He eivät vuoden 1982 kansalaislain perusteella ole oikeutettuja kansalaisuuteen (Burma Citizenhip Law 1982). Esimerkiksi ongelmallisissa vuoden 2015 vaaleissa rohingyoilla ei ollut mahdollisuuksia asettua ehdolle, sillä virallinen ehdokaskomitea kyseenalaisti heidän kansalaisuutensa. Kaikista 6000 ehdokkaasta vain 28 oli muslimeja eikä heistä yksikään tullut valituksi. (Airaksinen 2019, 277–278.)

Rohingyat itse kertovat polveutuvansa alueella jo 800-luvulla eläneistä arabialaisista ja persialaisista, minkä perusteella katsovat olevansa yhtä oikeutettuja alueen asukkaita kuin burmalaiset. Alkuperän määrittäminen väestölaskennan ongelmien lisäksi on ollut haastavaa mm. sen vuoksi, että alueen asukkaista on eri aikoina käytetty eri nimityksiä, eikä esimerkiksi rohingya-nimitykselle ole yksiselitteistä määritelmää. (Airaksinen 2019, 276.) Termi on kuitenkin vahvasti politisoitunut, ja erityisesti Myanmarin hallinto välttää sen käyttämistä termin ”puolueellisuuden” vuoksi. (Leider 2018, 2.)

Rakhinen osavaltiossa suuri osa asukkaista on niin ikään burmalais-buddhalaista alkuperää, mutta merkittävä osa alueen asukkaista on rohingyoja. Arviot vaihtelevat, mutta kyseessä lienee

noin 1/3 Rakhinen väestöstä. Lisäksi rohingyoja elää Myanmarin rajojen ulkopuolella, pääasiassa Bangladeshissa. (Leider 2018, 2.) Bangladeshissa tosin katsotaan, etteivät rohingyat ole myöskään bangladeshilaisia (Thawngmung 2014, 323).

Myanmarin perustuslaissa vuodelta 2008 määritellään buddhalaisuus Myanmarin suurimmaksi ja merkittävämmäksi uskonnoksi, jonka lisäksi sallittuja uskontoja ovat kristinusko, islam, hindulaisuus ja animismi. Perustuslaki myös kieltää ”uskonnon väärinkäytön” poliittisiin tarkoituksiin sekä sellaisen toiminnan, jonka tarkoituksena on aiheuttaa uskonnollisten tai rodullisten ryhmien välille vihamielisyyttä tai jännitteitä. Perustuslain takana on sotilasjunta. (Airaksinen 2019, 266–267.) Käytännössä laki ei kuitenkaan toteudu, minkä myös Rakhinen kriisi osoittaa.

Buddhalaisuus on siis vahvasti läsnä burmalaisessa kulttuurissa. Buddhalaisilla munkeilla on merkittävä rooli sikäläisessä yhteiskunnassa, ja heidän asemansa tiedostetaan armeijan johtoa myöten (International Crisis Group 2017, 6). Jotkut munkeista ovat kuitenkin väärinkäyttäneet asemaansa ja perustaneet ryhmittymiä, joiden tarkoituksena on nationalistisen propagandan ja suoranaisen muslimivastaisuuden lietsominen. Ryhmittymistä erityisesti kaksi, 969-liike ja Ma Ba Tha -liike ovat profiloituneet vahvasti muslimivastaisina. 969-liikkeen johtohahmoihin ja mielipidevaikuttajiin lukeutuva munkki Wirathu on suoraan todennut, että rohingyat ovat uhka Myanmarin buddhalaisuudelle ja esimerkiksi verrannut rohingyoja ”hulluihin koiriin”. Osa munkkiyhteisöstä kuitenkin irtisanoutuu Wirathun ja hänen kannattajiensa lausunnoista. (Airaksinen 2019, 271–272.)

1.3. Valtion reaktiot ja toiminta

Tutkimuskohteeni, eli Myanmarin hallinnon vastaukset ja reaktiot iskuihin, on tutkijalle melkoinen aarreaitta. Valtion ensimmäinen reaktio lokakuun 2016 iskuihin oli vastata väkivaltaan väkivallalla. Vuonna 2017 tapahtuneet iskut, joista militantti järjestö Arakhan Rohingya Salvation Army eli ARSA niin ikään otti vastuun, saivat armeijan reagoimaan entistä voimakkaammin. Terroristijahdissaan Myanmarin armeija tuhosi satoja rohingyojen asuttamia kyliä, pakottaen tuhansien ja taas tuhansien rohingyojen ja muiden Rakhinen asukkaiden pakenemaan. Lääkärit ilman rajoja -järjestön tietojen mukaan tuhansia kuoli pelkästään yhden kuukauden aikana elo-syyskuussa 2017. (Albert & Maizland 2020.)

YK teetti tiedonkeruuvaltuuskunnallaan raportin rohingyojen tilanteesta vuonna 2017. Raporttia varten haastateltiin alueelta paenneita rohingyoja, joiden kertomukset tukivat jo aiemmin mm. satelliittikuvilla havaittuja epäilyjä. Rakhinen alueella oli systemaattisesti

poltettu kyliä asuinkelvottomiksi nk. poltetun maan taktiikan avulla. Lisäksi pakolaiset kertoivat sotilaiden mm. ampuneen, pahoinpidelleen ja raiskanneen siviilejä sekä varastaneen heidän omaisuuttaan. (OHCHR 2017, 40.) Lisäksi Myanmarin turvallisuusjoukkoja on syytetty mm. miinojen käyttämisestä pakolaisia vastaan. Myanmar kiistää kaikki syytteet armeijan tahallisesta ja siviileihin kohdistuvasta väkivallasta. (Albert & Maizland 2020.)

Vuoden 2016 lopulla kansainvälinen paine yltyi sen verran suureksi, että Aung San Suu Kyi nimitti neuvoa-antavan komitean, jonka tavoitteena oli selvittää etnisten ryhmien asemaa Rakhinessa. Komitean johtoon valittiin entinen YK:n pääsihteeri Kofi Annan, joten odotukset sitä kohtaan olivat suuret. Komitea julkaisi väliraportin maaliskuussa 2017 ja loppuraportin saman vuoden elokuussa, jolloin se myös päätti toimintansa. Raporttien suosituksissa keskitytään mm. yhteisöjen toimintaan liittyviin suosituksiin ja ehdotuksiin, pääpainon ollessa konfliktien ennaltaehkäisyssä. Loppuraportti keskittyi valtiolle ja osavaltioille suunnattuihin toimintaehdotuksiin. (Airaksinen 2019, 278–279.) Myanmarin hallitus suhtautui komiteaan pääasiassa positiivisesti ja on kiitellyt sen toimintaa, toisin kuin tiedonkeruuvaltuuskunnan raporttia, jota pitää valheellisena ja virheellisenä (SCO 2018-5).

Kofi Annanin johtaman komitean lisäksi Rakhinen kriisiä ratkomaan on perustettu lukuisia muita kansainvälisiä työryhmiä ja delegaatioita, mutta yksikään niistä ei ole kyennyt tuomaan kestäviä ja kattavia ratkaisuja tilanteeseen. YK:n lisäksi mm. erinäiset kansalaisjärjestöt ovat pyrkineet auttamaan väkivallan uhreja. (Airaksinen 2019, 279.) Myanmar on kritisoinut avustusjärjestöjen toimintaa sanoen, että apua on kohdistettu puolueellisesti rohingyoille ja nimenomaan terroristeille (Holmes 2017).

Kriitikoiden mielestä Myanmar on tehnyt aivan liian vähän kriisin ratkaisemiseksi eikä ole kantanut vastuuta tilanteessa. Kritiikki kohdistuu paljon Aung San Suu Kyihin hänen taustansa ja maineensa vuoksi. Aung San Suu Kyi ja koko muu hallinto on systemaattisesti kieltänyt kyseessä olevan etninen puhdistus tai kansanmurha. Sen sijaan hallinto, Aung San Suu Kyi etunenässä, on syyttänyt kansainvälistä yhteisöä puolueellisuudesta ja kaunan lietsomisesta buddhalaisten ja muslimien välille. Vuonna 2017 Myanmar esti YK:n ihmisoikeusraportoijaa pääsemästä alueelle eikä tehnyt YK:n tiedonkeruuvaltuuskunnan kanssa yhteistyötä. (Albert & Maizland 2020.) Nyt, keväällä 2020, pakolaiskriisi on edelleen ajankohtainen ja akuutti alueellinen ongelma Kaakkois-Aasiassa. Vaikutukset ulottuvat Myanmarin lisäksi muihin naapurimaihin, mutta ratkaisua tilanteeseen ei näytä löytyvän.

2. TUTKIMUSASETELMA

Tutkimukseni keskiössä on Myanmarin valtion toiminta Rakhinen kriisissä vuosina 2016–2018. Koska kriisi on jatkunut jo vuosia, ja tieteellistä tutkimusta aiheesta on paljon etenkin rohingya-muslimien näkökulmasta, sillä väkivaltaisuuksien katsotaan kohdistuneen suurelta osin nimenomaan kyseiseen vähemmistöön. Rohingyoja vähemmälle huomiolle tieteellisessä tutkimuksessa on jäänyt kriisin toinen osapuoli eli Myanmarin valtio, ja pyrin tällä pro gradu -tutkielmalla osaltani paikkaamaan tuota aukkoa. Myanmarin toiminta on laajasti tuomittu eri tahoilta YK mukaan lukien ja Myanmar on systemaattisesti kieltänyt kyseessä olevan etninen puhdistus tai kansanmurha. Kuitenkin todisteita väkivallasta ja nimenomaan systemaattisesta valtion harjoittamasta väkivallasta alueella on paljon. Olenkin kiinnostunut selvittämään, miten ja miksi Myanmar kiistää tapahtuneen ja oman osallisuutensa siinä. Niin ikään olen kiinnostunut tavasta, jolla Myanmarin valtio eli ylin poliittinen johto ja armeija ovat hoitaneet suhteet ulkovaltoihin ja omiin kansalaisiinsa.

Pyrin tässä tutkimuksessa osoittamaan logiikan Myanmarin toiminnan takana syineen ja seurauksineen. Olen kiinnostunut ryhmien välisistä jännitteistä ja siitä, miten esimerkiksi kansallista identiteettiä rakentamalla oikeutetaan toiseen ryhmään kohdistuva vihamielinen toiminta. Erityisen kiinnostunut olen tarkastelemaan tunteiden merkitystä tällaisessa prosessissa. Tutkimuskysymyksenäni onkin: *Miten Myanmar käyttää tunteita oikeuttaessaan toimintaansa Rakhinen kriisissä?* Haluan siis selvittää, millainen rooli tunteilla on Myanmarin valtion edustajien puheissa heidän selittäessään Rakhinen tapahtumia, rohingyoihin kohdistuvaa väkivaltaa sekä valtion roolia kriisin ratkaisussa. Myanmarin näkemykset tilanteesta poikkeavat suurelta osin ulkopuolisten tahojen näkemyksistä, minkä voi havaita vertaamalla Myanmarin virallisia kannanottoja ja ulostuloja esimerkiksi (länsimaisen) median ja ihmisoikeusjärjestöjen kertomuksiin tapahtumista. Koen hedelmälliseksi selvittää, millaisia ovat Myanmarin omat versiot tapahtumista ja miten niistä kerrotaan, sekä mihin tällä kerronnan tavalla pyritään. Pääasiallinen tavoitteeni ei siis ole tarkastella eroja Myanmarin ja muiden tahojen kertomuksissa, vaan keskittyä siihen, miten Myanmarin kriisistä luomat diskurssit tukevat sen omia tavoitteita ja millainen merkitys tunteilla on argumentoinnissa.

Yksi mielenkiintoinen tarkastelun kohteena oleva seikka on, missä määrin oikeuttamisen keinot poikkeavat toisistaan eri kohderyhmille suunnatuissa teksteissä tai poikkeavatko juuri lainkaan. Tarkastelen Myanmarin oikeuttamisargumentointia kahdesta näkökulmasta: oikeuttamisena omille kansalaisille sekä kansainväliselle yhteisölle. Kohderyhmän huomioiminen analyysia

tehdessä on tärkeää, sillä voidaan olettaa argumenttien olevan erilaisia riippuen siitä, kenelle ne on suunnattu. Oikeuttamisella onkin hyvin paljon yhteistä neuvottelutilanteiden kanssa, jolloin on tunnettava vastapuoli kyetäkseen vetämään oikeista naruista. Neuvotteluissa osapuolet pyrkivät vaikuttamaan tilanteen kulkuun ja muotoilemaan asetelmia uudelleen siten, että saavat suurempia etuja pienemmillä kustannuksilla (Putnam 1988, 454). Samoin oikeuttamisella pyritään pehmentämään muiden reaktioita ja minimoimaan negatiiviset seuraukset itselle.

Kohderyhminä kotimainen yleisö ja kansainvälinen yhteisö ovat erillisiä, mutta sisä- ja ulkopoliittikka ovat tietysti tiukasti sidoksissa toisiinsa. Valtion johdon on pyrittävä löytämään tasapaino näiden kahden välillä. Sen on samanaikaisesti tyydytettävä kansalaistensa tarpeet ja toiveet sekä pitää ulkosuhteet kunnossa minimoiden päätösten haitalliset vaikutukset esimerkiksi ulkomaankauppaan. On siis muistettava, että loppujen lopuksi demokraattinen hallitus (Myanmarin tapauksessa puolidemokraattinen) on ensisijaisesti vastuussa omille kansalaisilleen ja argumentit on muotoiltava sen mukaisesti. (Putnam 1988, 434.)

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys koostuu tunteiden politiikasta. Tarkastelen aineistoani Todd H. Hallin (2015) käsitteellistämän tunteiden diplomatian kautta, joka olettaa, että valtiot imitoivat yksilöiden tunteita ja käyttävät niitä strategisesti hyväkseen toiminnassaan. Mielenkiintoni kohdistuu nimenomaan tietoiseen tunteiden hyödyntämiseen, siihen miten vastapuolella pyritään herättämään tiettyjä tunteita tai miten valtio ”ilmaisee” jotakin tunnetta strategisesti saavuttaakseen tavoitteensa. Teorialuvussa käsitteelen tarkemmin tätä strategiaa ja eroa yksilön ja valtion tunteiden välillä. Lisäksi perehdyn tarkemmin oikeuttamiseen, siihen miten se eroaa tekosyiden keksimisestä ja vastuun pakoilusta. Pyrin tässä luvussa osoittamaan, että tunteet ja järki eli logiikka eivät ole toistensa vastaisia, vaan toimivat politiikassa yhdessä toisiaan pois sulkematta.

Koska tutkimukseni keskiössä oleva kriisi on demokratisoituvassa valtiossa tapahtuva kansanryhmään kohdistuva väkivalta ja Rakhinen tilanne on YK:n toimesta nimetty etniseksi puhdistukseksi, kartoitan tutkimukseni aluksi aiempaa tutkimusta kansanmurhista ja etnisistä puhdistuksista. Kiinnitän huomioni erityisesti teoriaan siitä, että etniset puhdistukset ja kansanmurhat ovat tyypillisiä demokratisoitumisprosessia läpikäyvissä kansallisvaltioissa. Tämän kyseisen osion tarkoituksena on taustoittaa etnisiä puhdistuksia ilmiönä sekä tarjota viitekehys sille, että identiteettipolitiikalla ja ryhmäidentiteeteillä on erityinen osansa tunteiden diplomatiassa ja konfliktien kärjistymisessä. Taustoitan samalla kansallisvaltion muodostumista ja kansallisidentiteettiä. Tämä on oleellista, sillä tutkin nimenomaan

Myanmarin *valtion* näkemystä, ja aineistossani on selkeästi havaittavissa, että tunne kansallisvaltiosta on vahva ja on taustatekijänä Myanmarin päätöksissä.

Metodologisesti lähestyn tutkimusaiheeni kriittisen diskurssianalyysin kautta. Teoriaa ja metodia yhdistämällä pyrin löytämään aineistosta tunnediskurseja, joiden kautta Myanmar oikeuttamisprosessi tapahtuu. Hypoteesiini on, että Myanmar hyödyntää valikoituja tunteita politiikassaan ”ilmaisemalla” niitä toiminnallaan, pyrkien näin herättämään toivottuja reaktioita myanmarilaisissa ja kansainvälisessä yleisössä, saaden näin oikeutuksen toiminnalleen. Myanmar tiedostaa tekojensa tuomittavuuden, mutta pyrkii tunteisiin vetoamalla esiintymään rohkeana ja oikeudenmukaisena päätöksentekijänä, joka suojelee omaa kansaansa vihollisilta.

3. ÄÄRIMMÄISTEN KEINOJEN KÄYTÖSTÄ

Tässä luvussa esittelen teoreettista taustaa tutkimukselleni, identiteettipolitiikkaan vahvasti liittyvää ystävä–vihollinen -jaottelua sekä sen johtamista konflikteihin, oikeuttamista ja järjestäytyneitä väkivaltaa. Olennaiseksi nousee vihollisen käsite, erilaiset tavat määritellä vihollinen ja sen luoma uhka. Äärimmäisenä esimerkkinä väkivallasta käsittelen kansanmurhia ja etnisiä puhdistuksia, joiden yhteydessä tarkastelen tällaisten tekojen moraalista oikeuttamista. Seuraavassa, luvussa 4, esitelen varsinaista analyysiteoriaa eli tunteiden politiikkaa sekä tunteiden diplomatiaa strategisena politiikan välineenä.

3.1. Vihollinen

Olettakaamme, Carl Schmittiä (1996) mukaillen, että konfliktit ovat välttämättömiä politiikalle, ja nimenomaisesti identiteettipolitiikalle, joka on kansallisvaltioille ah-niin-tärkeää. Benedict Anderson (2007) esittää tunnetusti kansakunnat kuviteltuina yhteisöinä. Lyhkäisytydessään hän tarkoittaa tällä sitä, että nationalismin aatteelle nojaavat kansallisvaltiot eivät ole yhteisöjä samassa merkityksessä kuin pienemmät yhteisöt (perhe, koululuokka), sillä on sula mahdottomuus, että kaikki kansakunnan jäsenet tunsivat toisensa tai edes tapaisivat toisiaan. Tällöin ajatus yhteisön olemassaolosta perustuu siihen, että kyseinen suuri ihmisryhmä, esim. kansakunta, kokee henkisesti ja tunnetasolla samaistuvansa tuntemattomiin ihmisiin. Ajatus yhteisestä kansakunnasta perustuu usein ulkoapäin (ylhäältä alas) saneltuun ajatukseen yhteisöstä. Kansallisvaltiolle yhteisen kansallisen identiteetin tietoinen rakentaminen on

välttämätöntä sen yhtenäisyyden ylläpitämiseksi. Kansallinen narratiivi edesauttaa valtion tavoitteiden edistämistä: kansalaisten kokema yhtenäisyys on etu, sillä se tuo vakautta.

Kansallisen identiteetin, kuten minkä tahansa identiteetin, määrittelemisessä olennaista on hahmottaa, *keitä me olemme ja keitä me emme ole*. On olemassa me ja toiset. Toinen on yksinkertaisimmillaan jotain erilaista kuin me. Lähtökohtaisesti toiseus ei tee jostakin hyvää tai pahaa; toiseudella ainoastaan määritellään jokin erilaiseksi ja itsestä poikkeavaksi. Näin ollen toiseuden tunnistaminen on välttämätön osa omaa identiteettiä. Ei esimerkiksi voi määritellä itseään rehelliseksi ja oikeudenmukaiseksi määrittelemättä mitä on epärehellisyys ja epäoikeudenmukaisuus. Itsen suhdetta toiseen ei kuitenkaan voida määritellä neutraaliksi. Toiseen liitetyt ominaisuudet ja teot asettavat meidät asemaan, jossa joudumme tarkastelemaan ja arvioimaan näiden ominaisuuksien vaikutusta meihin. (Harle 2000, 10–11.)

Schmitt katsoo, että dualismi on sisäänrakennettuna ihmisten ajattelussa ja toiminnassa, esimerkiksi moraalissa, estetiikassa ja taloudessa, mutta myös poliittisessa. Poliittiset motiivit ja teot voidaan pelkistää jakoon ystävien ja vihollisten välillä, mikä on verrattavissa dualistiseen moraalien jakautumiseen hyvään ja pahaan tai esteettiseen jakoon kauniiseen ja rumaan. On kuitenkin ymmärrettävä, ettei tämä tarkoita sitä, että esimerkiksi ystävä on aina hyvä ja kaunis tai että poliittinen vihollinen olisi auttamatta paha ja ruma: nämä dualismien negatiiviset puoliskot eivät ilmaannu erottamattomina eivätkä välttämättä lainkaan samassa kohteessa. Pahuus ei yksiselitteisesti tee jostakin vihollista, eikä viholliseksi nimittäminen edellytä pahuutta – kuten ei ystäväkään välttämättä ole moraalisesti hyvä. Vihollinen on yksiselitteisesti *toinen*, merkittävästi meistä erilainen ja outo, jopa tuntematon. Olennaista on se, että itse teemme jaottelun sen suhteen kuka on vihollinen ja kuka ystävä. Viholliseen suhtaudutaan kylläkin usein tunteellisesti, pitäen vihollista pahana, mikä voi äärimmäisyyksissään johtaa konflikteihin. (Schmitt 1996, 26–27.)

Schmitt toteaa, että vihollisen olemassaoloon liittyy auttamatta aina taistelun (*combat*) mahdollisuus. Taistelun äärimmäinen muoto, vihamielisyyden seuraus, on sota. Sota ei välttämättä ole toivottua tai normaalia, mutta jos puhutaan vihollisesta sanan todellisessa merkityksessä, täytyy sodan olla mahdollinen kärjistyminen vihamielisyyksille. (Emt., 32–33.) Tiivistetysti Schmitt argumentoi: ”Maailma, jossa sodan mahdollisuus on kokonaan eliminoitu, täysin rauhanomainen maapallo, olisi maailma ilman jakoa ystävään ja viholliseen ja täten maailma ilman politiikkaa” (emt., 35).

Jokainen taho (uskonnollinen, moraalinen, taloudellinen jne.), joka kykenee ryhmittämään ihmisiä ystävä-vihollinen-jaottelun mukaisesti, on poliittinen. Tämän määritelmän mukaisesti kansallisvaltiota voidaan pitää erittäin poliittisena, sillä kansallisvaltioille tyypillistä on juuri ihmis- ja valtioryhmien määrittely kyseisellä akselilla. Tämän jaottelukyvyn lisäksi kansallisvaltiot kykenevät aloittamaan sotia näitä ihmisryhmiä vastaan, jos se katsotaan välttämättömäksi. (Emt., 37.) Oman tutkimusasetelmani valossa Myanmar on siis poliittinen toimija, joka tekee tätä jaottelua. Tästä varsinaisessa analyysissä lisää.

Äärimmäisessä tapauksessa jotkut toiset voidaan katsoa niin erillisiksi meistä, että heitä ei pidetä samanarvoisina hierarkiassa, vaan heistä katsotaan paremmaksi hankkiutua eroon jopa väkivaltaisain keinoin. (Harle 2000, 11.) Ofer Zurin (1991) käsitykset erilaisista vihollistyypeistä avaavat sitä, millaista vihollista vastaan noustaan avoimeen sotaan. Hänen mukaansa on olemassa seitsemän erilaista vihollistyyppiä, jotka jakautuvat karkeasti varteenotettavaan (*worthy*), pahoihin (*evil*) ja neutraaleihin vihollisiin. (Zur 1991.) Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat viholliset, joita ei nähdä varsinaisesti pahoina, vaan samanarvoisina kumppaneina, joissa on jopa jotain kunnioittamisen arvoista. Pahat viholliset taas ovat pahantahtoisia ja uhkaavia. Neutraaliksi lasketaan vain pidättäytyvä vihollinen (*withholding enemy*), joka voi estää meitä täyttämästä tarpeitamme, ja tulee sen vuoksi orjuuttaa ja alistaa. (Harle 2000, 12.)

Tarkastellaan lähemmin juuri paha vihollista. Myanmarin valtion näkökulmasta rohingyat ovat nimenomaan paha vihollinen, sillä heidät määritellään juurikin uhaksi ja pahantahtoisiksi toisiksi. Palaan tähän tarkemmin analyysissä, ja tässä vaiheessa tarkastelen yleisellä tasolla sitä, miten viholliseksi identifioiminen saattaa johtaa väkivaltaisuuksiin kyseistä ihmisryhmää kohtaan.

Pahan vihollisen erottaa varteenotettavasta vihollisesta ennen kaikkea se, että pahan vihollisen kanssa meillä ei ole mitään yhteistä eikä sitä nähdä lainkaan samanarvoisena. Siinä missä varteenotettava vihollinen voi olla ikään kuin kanssamme saman kolikon toinen puoli, paha vihollinen on aivan eri valuuttaa. Paha vihollinen täytyy tuhota, sillä rinnakkaiselo pahan vihollisena kanssa ei ole mahdollista. Vihollinen ei kuulu yhteiskuntaan vaan on sen alapuolella ja edustaa alhaista moraalialueita ja vääryyttä. Tämä paha vihollinen on tuhottava, jotta yhteiskunta (me) voisi säilyä. (Harle 2000, 11–12.)

On myös argumentoitu, että kun jokin määritellään viholliseksi, se ei ole enää ihminen. Vihollinen edustaa kuolemaa ja kaikkea mitä siihen liitetään: likaa, saastaa, loisia. (Emt., 11.) Tämä dehumanisointi ei epäinhimillistäminen on systemaattinen keino vihollisten

muodostamisessa. Kun toinen esitetään epäinhimillisenä ja metaforien kautta myrkyllisenä, tarttuvana tautina tai tunkeilevana, tulee sen leviämisen estämisestä ja jopa tuhoamisesta ikään kuin moraalinen velvollisuus. (Steuter & Wills 2011, 41–42.)

Dehumanisoinnilla on voimaa toimia väkivallan oikeuttajana (oikeuttamisesta lisää seuraavassa alaluvussa). Eläimen kohtelemisen väkivaltaisesti ei ole yhtä paheksuttavaa kuin tiedostavan ja tuntevan ihmisen. Tämän vuoksi vihollinen halutaan esittää mahdollisimman alhaisena ja eläimellisenä – jopa elottomana asiana. Tällöin brutaali kohtelu on mahdollista ilman omantunnontuskia ja etenkin konfliktien, kuten sotien, yhteydessä dehumanisoiva retoriikka ja metaforat ovat yleisiä. Dehumanisointiin on syytä kiinnittää huomiota, sillä se on usein ratkaiseva tekijä vainoissa ja kansanmurhissa, joissa väkivalta on usein erityisen raakaa ja laajamittaista. (Emt., 47.)

Teorian tasolla kaikki on selvää. Filosofinen ongelma piilee kuitenkin tappamisen oikeutuksessa. Vihollinen on toki uhkaava, mutta eikö väkivalta ole väärää ja alhaista – jotain mihin vihollinen voisi sortua? Väkivalta on suuressa määrin laissa kielletty kaikkialla maailmassa, mutta poikkeuksia löytyy. Yksin mainitsemisen arvoinen poikkeus on se, että väkivalta on usein hyväksyttyä itsepuolustustilanteessa. Lait eivät tietenkään ole asian suhteen yksiselitteisiä, sillä väkivallan ”sopiva määrä” on vaikea määritellä: onko esimerkiksi perusteltua surmata joku, joka uhkaa toisen henkeä, mutta ei ole varmuutta toteuttaako tämä uhkauksensa? Voiko nyrkkejä vastaan puolustautua teräasein? Voiko siviilihenkiä vaatineeseen ohjusiskuun vastata kaksinkertaisella voimalla?

3.2. Oikeuttaminen

Oikeuttamisen tarkoitus on perustella tekemisiään muille hyväksyttävällä tavalla. Oikeutus on pohja uskomuksille tai toiminnalle. Oikeuttaminen on teko, jossa kuvaillaan johtopäätöksiin vievää ajatusprosessia: valitaan syitä, jotka motivoivat tekoja ja joiden uskotaan olevan riittävän normatiivisia saadakseen hyväksynnän teolle. (Clarke 2014, 11.)

Oikeuttaminen on eri asia kuin tekosyiden keksiminen. Jo tekijä kokee tarvetta perustella tekemisiään, hän tietää niiden olevan jollain tavalla paheksuttavia joko omasta tai muiden mielestä. Oikeuttamisella vihjataan, että ollaan vastuussa teoista. Tekoja ei siis kielletä. Jos tekijä taas selittelee tekoaan tekosyiden kautta, hän ei myönnä tehneensä mitään väärää. Hän selittää miksi teki jotain, mutta selityksillään pyrkii ennemminkin vapautumaan vastuusta. (Clarke 2014, 12.)

Myanmarin valtio ei ole julkisesti pyrkinyt kieltämään maassa tapahtuvia väkivaltaisuuksia eikä varsinaisesti pyri keksimään tekosyitä toiminnalleen, vaan kertoo oman näkemyksensä tapahtumista. Tämän vuoksi mielenkiintoni kohdistuu siihen, miten väkivaltaisten tekojen oikeuttaminen tapahtuu ja miten tunteita käytetään tässä prosessissa apuna.

Oikeuttamista voidaan tarkastella retoriikan tai logiikan kautta (Clarke 2014, 12). Retoriset keinot voivat olla tehokkaita ja vetoavia ja olisivat myös mielenkiintoinen tutkimuskohde, mutta oma mielenkiintoni keskittyy logiikkaan oikeuttamisen takana. Vaikka tunteiden voisi ajatella olevan pääasiassa retoriikkaa ja retoriikan olevan tunteisiin vaikuttava tekijä, osoitan tunteiden diplomatiaa käsittelevässä luvussa, että niitä voidaan käyttää myös strategisesti ja loogisesti oman agendan ajamiseen tekojen kautta. Tunteisiin liittyy olennaisesti myös niiden osoittaminen käytännössä esimerkiksi anteeksipyyntöjen tai avunannon muodossa. Tällöin tunteisiin perustuvat teot palvelevat myös rationaalisina välineinä, joilla tavoitellaan haluttuja lopputulemia. En siis näe tunteita ja logiikkaa tässä yhteydessä toistensa vastakohtina, vaan rinnakkaisina strategiavälineinä.

Kaiketi kattavimmin väkivallan luonnetta ja oikeutusta on pohtinut Hannah Arendt. Esseessään *On Violence* (1970) Arendt käsittelee väkivaltaa suhteessa valtaan: ne ovat erillisiä ilmiöitä, mutta ilmenevät yleensä yhdessä. Valta on olennaisen tärkeää valtion johdolle, mutta väkivalta ei. Vallan ja väkivallan suhteessa olennaista on myös ymmärtää, että väkivallalla voi tuhota vallan (esim. vallankumoukset) ja saada ihmiset tottelemaan, mutta se ei kykene synnyttämään uutta, aitoa valtaa. (Arendt 1970, 52–53.)

Kuten Arendt toteaa, väkivalta on luonnoltaan välineellistä. Se on keino, tuskin koskaan itse päämäärä, ja tämän vuoksi väkivalta vaatii ohjausta ja oikeutusta päämääränsä kautta. Arendtin päätelmän mukaan väkivalta ei siis voi olla itsessään välttämätöntä tai ratkaisevan tärkeää, koska se oikeutetaan jollakin muulla kuin itsellään. (Emt., 51.) Tässä yhteydessä Arendt pohtii oikeutuksen ja legitimitietin eroa: poliittisiin yhteisöihin sisäänrakennettuna valta ei tarvitse oikeutusta, mutta sen sijaan sen tulee olla legitiimiä. Ero näiden kahden välillä on se, että oikeutus tapahtuu pääasiassa tulevaisuudessa häämöttävän päämäärän kautta ja legitimitietti puolestaan määräytyy menneisyyden ja siellä tehtyjen valintojen ja päätösten pohjalta, ja linkittyy ennemminkin hyväksymiseen kuin oikeuttamiseen. Näin ollen väkivaltaa voidaan oikeuttaa, muttei legitimoida. Lisäksi väkivallan oikeuttaminen muuttuu sitä kyseenalaisemmaksi, mitä kauempana tulevaisuudessa päämäärä tai tavoite on. Hetkessä tapahtuva itsepuolustus on helppoa perustella, koska välitön uhka on selkeästi nähtävissä ja

läsnä nykyhetkessä. Mitä kauemmas mahdollinen uhka siirtyy, sitä vaikeampaa oikeuttaminen on. (Emt. 51–52.)

Arendt katsoo, että väkivalta, luonnostaan välineellistä ja näin ollen ei-itseisarvoista, on rationaalista niin kauan kuin se on tehokas toimintatapa sen päämäärän saavuttamiseksi, joka oikeuttaa sen käytön. Näin ollen väkivalta voi olla oikeutettua vain lyhyen aikavälin tavoitteiden saavuttamisessa, sillä emme pysty varmuudella tietämään tekojemme seurauksia. Tähän tiivistyy myös väkivallan suurin vaara: vaikka väkivaltaa käytettäisiin tietoisesti, mahdollisimman vähän ja harkitusti lyhyen aikavälin tavoitteiden saavuttamiseksi, sen käyttöön sisältyy aina vaara, että keinot ovat liian suuri hinta maksettavaksi päämäärän saavuttamisesta. Lisäksi todellinen uhka on, että väkivalta vakiinnuttaa paikkansa osana politiikkaa. (Emt. 79–80.)

Mikäli hyväksymme Arendtin ajatuksen siitä, milloin väkivalta voi sen harjoittajan mielestä olla oikeutettua, on meidän lisäksi syytä tarkastella sitä, miten laajat väkivallan teot ovat mahdollisia ilman, että niiden tekijä joutuu niistä välittömästi vastuuseen. Olkoonkin, että tietty ihmisryhmä pitää toista ihmisryhmää vihollisena, ja tämä vihamielisyys johtaa lopulta äärimmäisiin väkivaltaisuuksiin (tämän tutkimuksen kontekstissa joukkomurhaan). Tämä itsessään ei vielä riitä selittämään, kuinka väkivaltaa käyttävä ihmisryhmä saa taakseen ne, jotka eivät välttämättä jaa samaa ajatusmaailmaa: miten vaikkapa valtio saa kansalaisensa hyväksymään väkivallan käytön? Valta-aseman voi menettää, ja mikäli kansaa ei saa ajatuksen taakse, on olemassa mahdollisuus vastarintaan, joka johtaa tämän aseman menettämiseen.

3.3. Joukkomurhista

Kansanmurhat ja etniset puhdistukset ovat äärimmäisiä esimerkkejä pyrkimyksistä hankkiutua eroon vihollisina pidetyistä ryhmistä. Kansanmurha-termi tuli käyttöön toisen maailmansodan jälkeen (Chiro & McCauley 2008, 21.), etnisistä puhdistuksista taas on puhuttu 1990-luvun Balkanin sotien jälkimainingeissa (Petrovic 1994, 342). Ero näiden kahden välillä on jokseenkin hiuksenhieno ja niitä käytetään nykyisin aika lailla päällekkäin. Vaikka ainoastaan kansanmurha on kansainvälisessä laissa rikosnimike, myös nykyajan etniset puhdistukset täyttävät jossain määrin YK:n määritelmän kansanmurhasta. Tämän määritelmän mukaan kansanmurha on pyrkimys tuhota osaksi tai kokonaan jokin ryhmä perustuen sen etnisyyteen, kansallisuuteen, rotuun tai uskontoon. Etnisyyden määritelmä on tämän asian suhteen hieman häilyvä, sillä esimerkiksi Jugoslavian hajoamissodissa osapuolet kohtelivat toisiaan etnisinä ryhminä, eivät uskonnollisina, vaikka uskonto olikin olennainen osa kutakin ryhmää. (Chiro &

& McCauley 2008, 21–22.) Tämän tutkimuksen yhteydessä on niin ikään vaikea määritellä, onko kyseessä etninen puhdistus vaiko kansanmurha, sillä Myanmarin tapahtumissa on nähtävissä sekä etnisiä että uskonnollisia piirteitä. Toistaiseksi ainoa yritys määritellä Myanmarin tapahtumia on YK:n ihmisoikeuskomissaarin Zeid Ra'ad al-Husseinin toteamus, että tilanne on ”oppikirjaesimerkki etnisestä puhdistuksesta” (UN News 11.9.2017). Selkeyden ja ilmiöiden selvän verrannollisuuden vuoksi käytän niistä jatkossa yhteisnimitystä joukkomurha.

Kuten jo ohimennen mainittu, tunteet ja järki ajatellaan usein vastakkaisina. Molemmat perustuvat kuitenkin sosiaalisiin suhteisiin, eivätkä ole toisensa poissulkevia. Joukkomurhien kaltaisten kriisien taustalla on eittämättä sekä tunne- että järkiperäisiä syitä, vaikka jälkimmäinen kuulostaakin ehkä absurdilta. Identifioimisella ja identiteettipolitiikalla on suuri merkitys joukkomurhien suunnittelussa ja toteutuksessa, ja identiteetit ovat sekä rationaalisia että tunneperustaisia. Poliittisten joukkomurhien taustalla voidaan havaita erilaisia rationaalisia motiiveja, kuten taloudelliset hyödyt, tai tunnepitoisia motiiveja, kuten pelko tai kosto. (Chirot & McCauley 2008, 38.) Oleellista on ymmärtää, niin järjettömältä kuin se tuntuukin, että jokaisen poliittisen joukkomurhan taustalla on jokin logiikka ja perusta. Oikeutus ei ehkä ole kaikille osapuolille yhtä pätevä, se voi perustua väärään informaatioon tai oletukseen, mutta joukkomurhien toteuttajien kannalta oleellista on se, että he uskovat perustelut ja näkevät joukkomurhan ainoana oikeana ratkaisuna tilanteeseen. (Emt., 13.) Tästä on pääteltävissä, että hyvin keskeinen osa joukkomurhien mahdollistumisesta on valtaapitävien pelko valta-asemansa menettämisestä. Pääperusteena poliittisen joukkomurhan toteutukselle onkin, että yhdellä ryhmällä on yliote vallasta. Modernina aikana olennainen muoto on juuri valtiovalta, mutta periaatteessa kyseessä voisi olla myöskin vaikkapa teknologinen yliote. (Emt., 29–31.)

Tutkija Michael Mann (2005) on tarkastellut etnisten puhdistusten ja kansanmurhien luonnetta. Mann argumentoi, että kansanmurhat ja etniset puhdistukset ovat eritoten modernin ajan ilmiö ja demokratian pimeä puoli. Kansanvaltaan ja -tahtoon perustuvassa modernissa järjestelmässä on aina olemassa mahdollisuus, että enemmistö kävelee vähemmistöjen yli tavalla tai toisella, ja tämä riski on suurempi, jos kyseessä on multietninen ympäristö. Usein kansanmurhat ja etniset puhdistukset tapahtuvat tilanteissa, joissa esimerkiksi valtio käy läpi jonkinasteista modernisaatio- tai uudistumisprosessia. Yksi selitys on, että kansanmurhan kohteeksi joutuva ihmisryhmä näyttääytyy modernisaation ja uudistumisen esteenä, minkä vuoksi siitä on hankkiuduttava eroon. (Mann 2005, 2, 4.)

Niin ikään politisoitunut nationalistinen ajattelu on merkittävässä määrin monien etnisten puhdistusten taustatekijä (emt., 3). Mann katsoo muun muassa, että etninen vihamielisyys korostuu ja lisääntyy, kun sosiaalinen jakautuminen ihmisryhmiin alkaa tapahtua ensisijaisesti etnisyyden eikä esimerkiksi yhteiskuntaluokkaan kuulumisen perusteella. Aikaisemmin ihmisten välinen vastakkainasettelu on perustunut ensisijaisesti yhteiskuntaluokkaan (käytännössä tulotason), kun taas modernissa ajassa etnisuus on vastakkainasettelun perustana. Etninen vastakkainasettelu sisältää kuitenkin paljon samoja piirteitä kuin luokkien välinenkin: sortava ihmisryhmä näyttäytyy usein kolonialistisena ja hyväksikäyttävänä. (Emt., 5.)

Mann painottaa, että vastoin etnisiin puhdistuksiin usein liittyviä puhetapoja, kyseessä on aina sosiaalinen päätös, eikä biologian määräämä välttämättömyys. Kahta kansaa tai etnistä ryhmää ei ole ”luotu” vastakkaisiksi, vaan ihminen on rakentanut ne sellaisiksi. Etnisyyden hän määrittelee yhteiseksi alkuperäksi ja kulttuuriksi, joko itsen tai muiden määrittelemänä. Näin ollen etninen puhdistus on toisen etnisen ryhmän poistamisen toisen ryhmän tilasta (tai pikemminkin tilasta, jonka he ovat määritelleet omakseen). Kansaan taas liittyy etnistä ryhmää enemmän kollektiivisia poliittisia päämääriä ja oikeuksia, sekä yleensä aluevaatimuksia, mikäli kansalla ei omaa suvereenia valtiota jo ole. (Emt., 10–11.)

Myös tutkija Andreas Wimmer (2004) tekee yhteenvedon nationalismiin ja kansanmurhien välillä ja, kuten Mannin, pitää hän niitä moderneina ilmiöinä. Wimmerin näkökulmasta kyseessä eivät ole pelkästään nykyajan sivutuotteena syntyneet ajatussuunnat, vaan että nykyisyys perustuu etnisille ja nationalistille periaatteille. Wimmer katsoo, että modernit periaatteet kansalaisuudesta ja demokratiasta sallivat sen, että aiemmin ulkopuolisiksi ja alistetuiksi mielletyt ihmisryhmät katsottiin nyt kuuluviksi samaan entiteettiin – käytännössä sama ajatus kuin Mannilla etnisyydestä luokka-aseman korvaajana. Toisaalta taas kehittyi nationalismiin ja etnisiin eroavaisuuksiin perustuvia ulossulkemisen metodeja, joiden perusteella määriteltiin oikeudet ja velvollisuudet, joita johonkin ihmisryhmään kuulumisesta seuraa. (Wimmer 2004, 1.)

Kuten edellä esitetty, valtiovalta on keskeinen mahdollistaja moderneissa joukkomurhissa, ja nationalismilla on äärimmäisen keskeinen rooli modernin valtion muodostumisessa ja valtiollisuuden ylläpitämisessä. Valtio samaistetaan nykyään kansakuntaan ja se on erottamaton osa yksilöiden poliittista identiteettiä. Valtiottomuus tai sen kokemus voi johtaa siihen, että jokin kansa tavoittelee oman valtion perustamista, sillä identiteetti nähdään muuten

vajavaisena. Tämä on eräänlainen vastakohta valtiovallan reaktiolle hankkiutua eroon tästä ryhmästä, joka sisältäpäin uhkaa kansallisvaltion puhtautta ja ”sekoittamattomuutta”, kuten seuraavassa lainauksessakin selvitetään. (Chiro & McCauley 2008, 60–61.)

Kukin valtion rajojen sisällä oleva ryhmä, joka ei hyväksy valtion legitimizeettää kulttuurisin perustein, uhkaa valtion syvintä yhtenäisyyttä, valtion elämää ja valtion edustamaa kansakuntaa. Vaikka ei-valtiollinen kulttuuriryhmä haluaisi olla uskonnollinen asuttamalleen valtiolle, epäily sen epäluotettavuudesta uhkaa valtiota ja altistaa ryhmän vainolle. Kun väkivaltainen selkkaus on alkanut, kuvaan astuvat kosto- ja oikeudenmukaisuusmotiivit sekä tappion pelko. Nämä saatetaan ritualisoida tai rationalisoida saastumispeloksi, ja ne muuttuvat pitkäaikaiseksi vihanpidoksi ja mahdollisesti murhanhimoisiksi riidoiksi. (Chiro & McCauley 2008, 62.)

Tiivistääkseni, joukkomurhat eivät ole moderneja sinänsä, että niitä on esiintynyt läpi historian eri muodoissa ympäri maailmaa. Nykyään poliittiset joukkomurhat ovat mahdollisia ja valitettavan todennäköisiä, mikäli yleisesti hyväksytyt teemat kuten kansan eloonjääminen tai uskonnollinen ja ideologinen puhtaus, ovat uhattuina. Moderneiksi joukkomurhat tekee valtiovallan kontrolli sekä nationalismin tunkeutuminen vallan ytimeen. Valtiottomuus, etenkin toisen valtion sisällä, on automaattisesti pelote ja uhka sukupuutosta – näin mahdollistava tekijä ryhmien välisen kilpailun kiihtymisessä. (Emt., 63.)

4. JÄRKI VAI TUNTEET?

4.1. Tunteet politiikassa

Tunteet ovat väistämättä olleet läsnä politiikassa aina, retorisisina keinoina ja toimintaa ohjailevina moottoreina. Rationaalinen ja järkiperäinen politikointi on nähty vastakohtana tunteelliselle politikoinnille, ja nämä on usein asetettu vastakkain. (Marcus 2000, 221.) Niin kutsutun affektiivisen käänteen myötä tunteilla on aiempaa määräävämpi ja määrittelevämpi rooli myös politiikassa. Affektiivisen käänteen kautta on pyritty näyttämään, että tunteiden ja aistien tutkimus on yhtä olennaista ihmistieteiden tutkimuksessa esimerkiksi kielen ja merkitysten tutkimisen ohella. Affekti voidaan käsittää lähestulkoon synonyyminä tunteelle tai se voidaan hahmottaa pelkkänä ruumiillisena kokemuksena, kun taas tunne ymmärretään tiedostettuna ja tulkittuna tunnetilana. (Nikunen & Pantti 2018, 74.) Itse en tee affektien ja tunteiden merkitysten välille suurtakaan eroa. Puhun tässä tutkimuksessa pääasiassa tunteista tarkoittaen juurikin tiedostettua tunnetilaa, mutta koen joka tapauksessa tarpeelliseksi tuoda esille myös affektin käsitteen huomioiden sen merkitysten tunteiden tutkimuksessa.

Tunteiden politiikan tutkimus on siis ollut aktiivista, mutta se on myös ollut pitkään kahtiajakoista: tutkitaan joko johtajien tai massojen tunteita. (Marcus 2000, 221.) Eliitin tunteiden tutkimus on keskittynyt pääasiassa poliittisten johtajien retorisiin keinoihin, eikä valtioita instituutioina ole nähty tässä aktiivisina toimijoina kuin vasta aivan hiljattain (Hall 2015, vii). Tällä tutkimuksella pyrin osaltani laajentamaan näkökulmaa valtioista tunteiden strategisina hyödyntäjinä.

Tunteet ovat relevantti tutkimuskohde, sillä niiden merkitys ihmiselle ja yhteiskunnalle on kiistämätön. Tunteet toimivat pääasiassa kahdella, näennäisen ristiriitaisella, tavalla: ne sekä sallivat ihmisen toimia hänelle luontaisella tavalla, että saavat ihmisen kyseenalaistamaan vanhat toimintamallinsa ja tarvittaessa hylkäämään ne. Keskeistä on, että molemmissa tapauksissa tunteilla on suuri merkitys muistin, arvioinnin ja toiminnan kannalta: ne vaikuttavat mitä suurimmassa määrin siihen, miten käsittelemme ja ymmärrämme maailmaa, yhteiskuntaa ja omaa paikkaamme siinä. (Marcus 2000, 223.)

Sara Ahmed (2018) korostaa tutkimuksessaan tunteiden sosiaalista luonnetta. Esimerkiksi vihan tunne ei synny tyhjästä, ihmisessä itsessään, vaan se johtuu jostakin ulkoisesta ärsykkeestä eli objektista, yleensä toisesta. Näin ollen tunteisiin sisältyy auttamatta objektia kohti suuntautuminen: kaikilla tunteilla on kohde. Tunteisiin sisältyy tapa ymmärtää maailmaa ja tarkastella sitä, minkä vuoksi tunteet eivät millään tapaa ole puolueettomia tai rakennu tyhjän päälle. Muun muassa aikaisemmat kokemuksemme ja muistomme tietystä objektista tai siihen assosioituvista objekteista, vaikuttavat siihen mitä tunnemme sitä kohtaan, mutta yhtä lailla tunteet vaikuttavat siihen, miten näemme kyseisen objektin nykyhetkessä: muistoihin pohjautuva tunne ikään kuin ruokkii näitä jo syntyneitä muistoja ja vahvistaa itseään nykyhetkessä. (emt., 17.) Lisäksi Ahmedin mukaan valtasuhteilla on suuri merkitys subjektin tai joukon nimeämisessä tunteelliseksi: subjektit lataavat merkityksiä ja arvoja toiseen, riippuen asemastaan tähän toiseen suhteutettuna. (emt., 13.)

Oleellista on tehdä ero virallisen ja julkisen tunteen välille. Viralliset tunteet ovat nimenomaan valtion imitoimia tunteita, joita ei automaattisesti jaeta yksilötasolla. Julkiset tunteet sen sijaan ovat epävirallisia, kansalaisten julkisesti ilmaisemia tunteita. (Hall 2015, 191.) Keskityn ensisijaisesti virallisiin tunteisiin, mutta on tärkeää ymmärtää niiden suhde julkisiin tunteisiin hahmottaakseen kokonaiskuvan. Lähtökohtana tässä tutkimuksessa on, että virallisilla tunteilla pyritään vaikuttamaan myös julkisiin tunteisiin. Valtio ei siis automaattisesti pyri politiikassaan ensisijaisesti ilmentämään kansalaisten tunteita, vaan se soveltaa omaa strategiaansa, jossa

tavoitteena on sen sijaan vaikuttaa ulkopuolisten tahojen ohella myös kansalaisten tunteisiin, ajatuksiin ja toimintaan.

Ei ole ihme, että poliittiset johtajat eri puolilla maailmaa ovat laajasti omaksuneet tunteiden strategisen hyödyntämisen repertuaariinsa. Me-te-jaottelu, jota käsittelin edellisessä luvussa, on tunnepohjaista ja tunteiden vahvistamaa. Dualistinen puhetapa mahdollistaa sen, että samoista tapahtumista voidaan kertoa erilaisia tarinoita, näin vääristäen syntyvää mielikuvaa todellisuudesta. Erityisesti vastapuolen esittäminen negatiivisessa valossa toimii tällaisena strategiana, kun ”meihin” puolestaan liitetään positiivisia miellelyhtymiä. (Reyes 2011, 785.) Tällainen strategia ei ole lainkaan epätavanomainen, eikä se esiinny aina yhtä äärimmäisessä muodossa kuin tässä tutkielmassa esittämäni esimerkit.

”Kaikki yhteiskunnat ovat täynnä tunteita”, toteaa tutkija Martha Nussbaum (2013, 1). Julkisilla tunteilla, eli yhteiseksi koetuilla, jaetuilla yhteisön tunteilla, on vaikutusta kansan tai valtion tavoitteiden saavuttamiseen. Tunteet voivat edistää tavoitteiden saavuttamista, mutta yhtä lailla ne voivat johtaa tavoitteiden epäonnistumiseen, jakolinjojen syventymiseen ja hierarkioiden vahvistumiseen. Näin ollen yhteiskuntien on tiedostettava tunteiden merkitys ja hyväksyttävä, etteivät poliittiset periaatteet voi vakiinnuttaa asemaansa yhteiskunnassa ilman tunteiden myötävaikutusta. Tunteiden avulla ihmiset saadaan tavoittelemaan niin sanottua ”suurempaa hyvää” ja sitoutumaan kansallisvaltion asettamiin tavoitteisiin. (Emt., 2–3.) Tämän käsityksen nojalla on täysin ymmärrettävää, että valtio pyrkii vaikuttamaan ylhäältä alas julkisiin tunteisiin.

Nussbaum keskittyy teoksessaan liberaaleihin yhteiskuntiin, mutta katson, että tulokset ovat yhtä lailla sovellettavissa kaikkiin yhteiskuntiin, joskin selkeimmin niihin, joissa demokratiolla on jalansijaa. Kansalaisten tuki demokratiassa on välttämätöntä valtionjohdolle, mikäli se haluaa säilyttää valta-asemansa. Liberaalissa yhteiskunnassa valtion täytyy parhaansa mukaan pitää aisoissa potentiaalisesti vaaralliset tunteet, joita jokaisessa yhteiskunnassa piilee: esimerkiksi kateus ja inho ovat tällaisia. Vartioimattomina ne voivat aiheuttaa suurta vahinkoa. Tätä jotkin valtiot taas tietoisesti hyödyntävät: inhoa jotakin ihmisryhmää kohtaan voidaan käyttää oikeutuksena tuon ihmisryhmän kaltoinkohteluun. Valtio voi politiikallaan hyödyntää jo olemassa olevaa tunnetta, vahvistaa ja ruokkia sitä, saavuttaakseen omia tavoitteitaan ja oikeuttaakseen toimintaansa kansalaisten silmissä. (Emt., 3.)

4.2. Tunteiden diplomatia

Tunteiden politiikkaa on tutkinut mm. Todd H. Hall, jonka mukaan ne ovat erottamaton osa kansainvälistä politiikkaa ja politiikkaa yleensä. Hall huomauttaa heti alkuun, että valtiotason tunteita ei voi tarkastella samalla tavalla kuin yksilön tunteita, sillä valtio ei ole fysiologinen olento vaan kollektiivinen, institutionaalinen toimija. Valtio ei voi kokea tunteita spontaanisti ihmisen tavoin. Näin ollen valtiotason tunteissa eli virallisissa tunteissa kyseessä on *toiminta* ja *käyttäytymistapa*: tunteet ovat imitaatioita yksilöiden kokemista tunteista ja niihin liittyvistä reaktioista ja käyttäytymisen malleista. (Hall 2015, 16.) Hall keskittyy erityisesti vihan, sympatian ja syyllisyyden tunteisiin, mutta nämä ovat vain muutamia esimerkkejä tunteista. Kuten Hall toteaa, kansainvälisessä politiikassa tunteiden kirjo on aivan yhtä laaja kuin yksilöidenkin kohdalla. (Emt., 3.)

Kyse ei ole ainoastaan tunteiden läsnäolosta politiikassa, vaan niiden tiedostamisesta ja tarkoituksenmukaisesta valjastamisesta politiikan välineiksi eri tavoin. Tunteet ovat tietoinen ja strateginen päätös, ja niitä hyödyntämällä esimerkiksi poliittisessa retoriikassa pyritään saavuttamaan toivottuja päämääriä – aivan kuten millä tahansa muulla strategisella keinolla suostuttelusta uhkailuun. Valtiotasolla tunteet eivät ole sattumanvaraisia ja spontaaneja, vaan tarkkaan harkittuja. Ne eivät myöskään pelkisty retoriikkaan, vaan heijastuvat valtion toimintaan ja reaktioihin monilla eri tavoilla. (Emt., 3.)

Tällaista järjestelmällistä, koordinoitua valtiotason toimintaa, jossa valtio tietoisesti projisoi jotakin tunnetta muihin toimijoihin, Hall nimittää tunteiden diplomatiaksi. Virallinen tunne, valtion esittämä strateginen tunne, on kuva, jota instituution edustajat eri tasoilla tuottavat. Se ei ole spontaani kuten yksilötason tunteet, vaan harkittu. Tunteiden diplomatia on kokonaisvaltainen strategia, ja onnistuakseen se vaatii eri tunnetiloihin liitettyjen seikkojen omaksumista: diskurssien, ilmaisujen ja käyttäytymismallien on oltava tunnetiloille ominaisia. (Emt., 16–17.) Oleellista strategisuudelle ja päämäärien saavuttamiselle onkin, että valtion on esiinnyttävä vilpittömästi soveltaessaan tunteiden diplomatiata. Tämä tarkoittaa sitä, että valtio on toiminnassaan looginen, pitkäjänteinen ja yhdenmukainen. Tekojen on vastattava puheita ja kaikenlaisia virallisesta linjasta poikkeavia tekoja on vältettävä. Eri viranomaisten on oltava ulostuloissaan yhteneväisiä ja heidän, kuten koko valtioinstituution, on oltava valmiita toimimaan valtion linjan mukaisesti. (Emt., 27.)

Hall esittelee kolme tapaa, joilla tunteiden diplomatia toimii. Ensinnäkin, tunteiden diplomatiata voidaan hyödyntää niin, että tietyt aiheet jätetään tietoisesti kansainvälisen politiikan agendan

ulkopuolelle liittämällä niihin valikoituja arvoja ja merkityksiä. Esimerkiksi ilmaisemalla raivon tunnetta jostakin asiasta valtio voi antaa ymmärtää, että kyseinen aihe on liian sensitiivinen käsiteltäväksi. Toiseksi tunteiden diplomatialla voidaan vaikuttaa siihen, miten valtio ja sen aikeet, uskot ja arvot näyttyvät muille: esimerkiksi sympatia jotakin toista valtiota kohtaan voi olla osoitus samanlaisesta arvomaailmasta kyseisen valtion kanssa. Kolmanneksi, tunteiden diplomatialla voidaan muokata valtioiden välisen suhteen luonnetta: valitsemalla tiettyjä tunteisiin perustuvia toimintatapoja esimerkiksi kriisitilanteissa, valtio voi muuttaa asemaansa suhteessa toiseen valtioon. Näillä kolmella keinolla tunteiden diplomatia pyrkii siis yleisönsä vaikuttamalla muokkaamaan heidän näkökulmiaan valtion eduksi. (Emt., 18.)

Etenkin ensimmäisessä ja kolmannessa tavassa vuorovaikutuksellisuus ja kohderyhmän huomiointi korostuvat. Tunteiden diplomatia ei ole vain yksipuolinen strategia, vaan interaktiivista toimintaa. Tunteiden diplomatialla muokataan vastapuolen odotuksia ja käsityksiä, mikä voi tapahtua myös tarkoitushakuisesti. Jos valtio esimerkiksi ilmaisee sympatiaa kolmatta osapuolta kohtaan, toisen osapuolen toimintamahdollisuudet rajautuvat sen mukaan, mikä on hyväksytty reaktio sympatiaan. (Emt., 29.) Samalla tavoin on huomioitava ulkopoliitikassa tehtyjen tunnepohjaisten valintojen vaikutus sisäpolitiikkaan ja kansalaisten mielipiteisiin valtion harjoittamasta ulkopoliitikasta. Mikäli valtio kykenee perustelemaan ja oikeuttamaan tunteiden diplomatian politiikan kansalaisilleen, voi tämä parhaassa tapauksessa johtaa kansalaisten sitoutumiseen virallisiin tunteisiin ja viralliseen kuvaan valtiosta, jopa henkilökohtaisella tasolla asti. (Emt., 191–192.)

Hall käsittelee esimerkeissään tunteiden diplomatiaa ennen kaikkea kansainvälisenä toimintana, jossa keskeistä on ulkopuoliseen yleisöön vaikuttaminen. Ulkopuolisuus ei välttämättä tarkoita ulkomaalaisuutta, vaan kyseessä voi olla myös kotimaassa oleva yleisö. Joka tapauksessa olennaista on se, miten valtio näkyy ulkopuolisille tahoille, ylläpitää tätä kuvaa tai muokkaa sitä tai kansainvälisiä suhteitaan haluamaansa suuntaan. (Emt., 26.) Koska omassa tutkimuksessani tarkastelen Myanmarin valtion toimintaa ja strategioita niin kansainvälistä yhteisöä kuin valtion omia kansalaisiakin kohtaan, näkökulmani on tältä osin hieman laajempi. Tunteiden politiikalle keskeinen tunteiden imitoiminen ja niiden pohjalta toimiminen on yhtä lailla sisäpolitiikkaa kuin ulkopoliitikkaakin, vaikka Hallin teoriassa kansainvälisyys onkin keskeinen tekijä.

Noudatan tutkimuksessani samankaltaista lähestymistapaa, jota Hall hyödyntää omassa tutkimuksessaan. Hallin mallissa valikoidaan ensin se tunneskaala, jota ollaan halukkaita tutkimaan. Tässä vaiheessa aineiston pinnallisesta tuntemisesta on hyötyä, jotta kykenee valikoimaan ne tunteet, joita on hedelmällistä tarkastella. Ennen tarkempaa paneutumista aineistoon on syytä eritellä kuhunkin tunteeseen liittyviä teemoja, taustaoletuksia ja muita keskeisiä komponentteja, jotka eivät tule omasta tutkimusasetelmasta. Kolmannessa ja viimeisessä eli analyysivaiheessa tarkastellaan lähemmin, miten nämä toisessa vaiheessa esitetyt komponentit näkyvät aineistossa ja missä määrin tutkimuksenkohteena oleva taho hyödyntää tunteiden diplomatiaa. (Emt., 33–34.) Lähestymistapaani tukee metodinani toimiva kriittinen diskurssianalyysi.

5. AINEISTO JA METODI

5.1. Aineisto

Tutkimukseni aineistona on erinäisiä Rakhinen kriisiä koskevia julkaisuja, joita Myanmarin valtio on julkaissut vuosina 2016-2018 virallisissa kanavissaan. Tunteiden diplomatia edellyttäessä yhtenäistä linjaa kaikilta valtion edustajilta, ja koinkin parhaaksi etsiä lausuntoja useilta valtion edustajilta tarkastellakseni yhdenpitävyyttä ja saadakseni kattavamman kuvan valtion toiminnasta. Käytännössä valtio tarkoittaa tässä yhteydessä korkeimmissa päättävissä asemissa olevia henkilöitä ja instituutteja, ensisijaisesti valtionkansleria ja hallitusta ministeriöineen sekä armeijaa. Kuten johdannossa olen kertonut, Myanmarin armeijalla on myös virallinen asema maan lainsäädännössä ja päätöksenteossa ja sillä on kiistämättä erittäin suuri rooli myös Rakhinen tapahtumissa ja olen tämän vuoksi sisällyttänyt myös armeijan johdon julkaisuja aineistooni. Valtaosa teksteistä on kuitenkin valtionkanslerin toimiston tiedotusvälineille tuottamia, johtuen valtionkanslerin asemasta sisä- ja ulkopolitiikassa.

Aineistoni alkaa loppuvuodesta 2016, sillä väkivaltaisuuDET, joiden seurauksia ja jälkipyykkiä tässä tutkimuksessa tarkastelen, tapahtuivat lokakuussa 2016. Kyseiseltä vuodelta minulla on kuitenkin vain kaksi julkaisua, jotka keskittyvät selittämään iskuja. Syynä tähän on se, että hieman yllättäenkin tiedottaminen välittömästi väkivaltaisuuksien tapahduttua oli niukkaa (tai vaihtoehtoisesti julkaisuja on jälkikäteen poistettu) ja eri tahojen tiedotteet asiasta olivat sisällöllisesti hyvin samankaltaisia. Vuoden 2017 kattaus on määrällisesti suurempi (yhteensä 13 eri mittaista julkaisua) ja aihepiiriltään laajempi, sillä väkivallan sijaan siinä keskitytään

enemmän myös valtion toimiin ja kansainväliseen painostukseen. Vuoden 2018 julkaisut jatkavat tällä samalla linjalla ja niitä on seitsemän kappaletta. Lisäksi aineistosta löytyy kolme päiväämätöntä julkaisua, jotka kontekstin perusteella voidaan ajoittaa vuosien 2016–2017 vaihteeseen. Päätin rajata tutkimukseni ajallisesti vuoden 2018 loppuun, sillä konfliktit jatkuvat edelleen eikä tilanne Rakhinessa ole toistaiseksi selvinnyt. Kahden ja puolen vuoden aineisto on uskoakseni tässä yhteydessä ajallisesti tarpeeksi kattava, jotta voin erotella hetkellisiä ja pidempiaikaisia tunteisiin perustuvia strategioita.

Aineistoni sisältää pääasiassa lehdistötiedotteita, joiden lisäksi olen valikoinut muutaman puheen, joiden yleisö on lähes kaikissa tapauksissa ollut kansainvälinen. Puheet ovat ministerien ja valtionkanslerin esittämiä ja ne ovat luonnollisesti lehdistötiedotteita pidempiä. Päädyin valitsemaan aineistoon paitsi sen saatavuuden, myös sen aseman vuoksi. Esimerkiksi lehdistöaineiston keräämistä en nähnyt mielekkäänä Myanmarin heikon sananvapauden vuoksi. Halusin myös tutkimusasetelmani vuoksi löytää aineiston, joka on suoraan tutkimuskohteeni eli valtion tuottamaa. Kaikki käyttämäni aineisto on julkista ja saatavissa virallisista lähteistä valtion ministeriöiden ja virastojen ylläpitämiltä nettisivuilta.

Aineistoviittauksissa käytän lyhenteitä viittaamaan aineiston julkaisuseeseen tahoon. Nämä lyhenteet ovat MPO (Myanmar President Office), SCO (State Counsellor Office), DS (Defence Service) sekä MOI (Ministry of Information). Numeroyhdistelmä lyhenteiden perässä kertoo aineiston julkaisuvuoden sekä kyseisen aineistokappaleen järjestysnumeron tuolta vuodelta, esim. 2017-3.

5.2. Diskurssintutkimus

Tutkimukseni on muodoltaan kvalitatiivinen tutkimus, joten keskityn määrän tai yleisyyden sijasta tarkastelemaan tutkimani ilmiön laatua: ihmisten käyttäytymistä ja sosiaalista vuorovaikutusta. Metodini on kriittinen diskurssianalyysi. Kyseessä on melko monitulkintainen ja laaja metodologinen kehys, minkä vuoksi olen rajannut omaksi metodikseni erityisesti Norman Fairclough'n määritelmän diskurssista ja kriittisestä lähestymistavasta niihin.

Esittelen tässä luvussa aluksi diskurssianalyysiä ja lyhyesti sen taustaoletuksia sosiaalisen konstruktivismiin kautta. Lisäksi sivuan erilaisia tapoja käsittää diskurssi, joista keskityn erityisesti Fairclough'n määritelmään diskurssin kolmiulotteisuudesta. Lopuksi erittelen kriittisen diskurssianalyysin erityispiirteitä ja sen käytännön soveltamista yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa.

Diskurssit ovat yleisiä tutkimuskohteita sekä kieli- että yhteiskuntatieteissä. Käsitteenä diskurssi on moniulotteinen ja dynaaminen, ja sillä on eri merkityksiä eri yhteyksissä (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 22.) Kielitieteissä diskurssilla voidaan yksinkertaisesti tarkoittaa lausetta pidempiä ja suurempia puhuttuja tai kirjoitettuja tekstikokonaisuuksia (emt., 24). Yhteiskuntatieteellisessä viitekehyksessä diskurssi puolestaan ymmärretään kielioppia ja varsinaista tekstiä laajempänä kokonaisuutena. Michel Foucault'n määritelmän mukaan diskursseilla viivataan erilaisiin tapoihin rakentaa tietoa ja sosiaalisia käytäntöjä. (Fairclough 1992, 3.)

Diskurssintutkimuksen lähtökohtana on yhteiskuntatieteissä sosiaalisen konstruktivismin teoria, joka tarkastelee sosiaalisen todellisuuden ja merkitysten rakentumista. Sosiaalisen konstruktivismin kantavan ajatuksen mukaan todellisuus rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa merkkijärjestelmissä, joista kieli on yksi. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 12.) Kielellä ei ainoastaan kuvata maailmaa, vaan järjestellään, merkityksellistetään, rakennetaan, muunnetaan ja uudistetaan todellisuuttamme. Kielenkäyttö on siis konstruointia eli merkityksellistämistä: merkitysten tuottamista kohteista, joista puhumme ja kirjoitamme. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 26.) Merkityksellistäminen voi olla tahallista ja tahatonta. Diskurssintutkimus on kiinnostunut siitä, miten merkityksellistäminen tapahtuu, mitkä ovat sen ehdot ja mitä merkityksellistämisestä seuraa. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 12.)

Diskurssintutkimus olettaa siis, että kielenkäyttö on paitsi kielellistä, myös sosiaalista toimintaa. Tämä tarkoittaa tietysti sitä, että kieli on kommunikoinnin väline, jolla ilmaisemme asioita, mutta kieliopillisten sääntöjen lisäksi sitä rajoittavat sosiaaliset normit ja arvot. Tämä tekee kielestä järjestytymseltään sosiaalisen ja kulttuurisen, ja kieltä tutkimalla on näin mahdollista tarkastella ympäröivää sosiaalista todellisuutta. (Emt., 13.) Tämä tekee diskurssintutkimuksesta mielenkiintoista sekä kieli- että yhteiskuntatieteille.

Sosiaalisesti jaetut merkityssystemit liittyvät olennaisesti konstruktivisuuden ajatukseen. Tämä tarkoittaa sitä, että merkitykset syntyvät suhteissa toisiinsa: käsitteet, joilla kuvataan esimerkiksi tunteita (ilo, suru, viha, rakkaus) saavat merkityksensä suhteessa toisiinsa. Merkityseroilla mahdollistetaan asioiden luokittelu. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 28.) Konstruktivistien merkityssystemien ajatus sisältää oletuksen ei-heijastavuudesta. Tämä tarkoittaa sitä, ettei kieltä tai sen käyttöä oleteta kuvaksi todellisuudesta. Tutkijan tarkoituksena on diskurssianalyysia hyödyntäen tutkia, millainen sosiaalinen todellisuus rakentuu yksinkertaistavien kuvausten ympärille ja miten sitä rakennetaan. Esimerkiksi

vertailututkimuksessa ilmiöiden luonne-eroja tai erityispiirteitä ei kuvailla yksityiskohtaisesti, vaan tutkija yrittää päästä siihen, miten vertailun kohteita tuotetaan ja miten eroja tai itsemäärittelyitä tuotetaan keskusteluun. (Emt., 28–29.)

Merkityssystemit eivät ole sattumanvaraisia ja yksittäisten ihmisten tuottamia, vaan ne syntyvät osana sosiaalisia käytäntöjä: esimerkiksi ihmisten välisten suhteiden merkityksellistämisen tavat rakentuvat ympäröivien sosiaalisten käytänteiden osana. Diskurssianalyysi tulkitsee siis, että sosiaalista todellisuutta jäsennetään jatkuvasti rakentuvana prosessina. (Emt., 29.)

Kielen rakenteen sijaan diskurssintutkimuksen painopiste on niin kutsutun kielellisen käänteiden myötä siirtynyt kielenkäyttöön, jonka myötä diskurssin määritelmä tarkentui merkitsemään lausetta suurempia kielenkäytön kokonaisuuksia *kontekstissaan*. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 24.) Michel Foucault'n määritelmän mukaan diskurssit ovat nimenomaisesti kulttuurisesti jaettuja merkityksellistämisen tapoja. Näin diskurssintutkimukselle olennaisiksi tulivat mm. ajallinen ja paikallinen konteksti ja diskurssien valtasuhteita alettiin tarkastella enenevässä määrin. (Emt., 25–26.)

Diskurssintutkimuksessa kontekstilla on suuri merkitys, ja se on keskeinen analyysin kohde. Määritelmiä sille, kuten itse diskurssin käsitteellekin, on monia. Konteksti voi tarkoittaa mm. asiayhteyttä tai vuorovaikutustilannetta, ajallisia ja paikallisia tekijöitä. Käytännössä se tarkoittaa kaikkia merkitysten muodostamisessa olennaisia seikkoja. Kontekstin laajuus vaihtelee tarkastelun kohteen ja näkökulman mukana, ja tutkijan tehtävänä on valikoida, kuinka laajassa kontekstissa hän tutkimuksensa haluaa toteuttaa. Kontekstin laajuus vaikuttaa siis tutkittavan ilmiön merkitysten havainnoimiseen. (Emt., 29–30.)

Kontekstin huomioiminen analyysissä tarkoittaa sitä, että analyysin kohdetta tarkastellaan nimenomaan siinä ajassa ja paikassa, jossa analysoitava toiminta tapahtuu. Kapeimmillaan konteksti voi tarkoittaa analysoitavassa tekstissä esiintyvien sanojen ja lauseiden suhdetta koko tekstiin. Voidaan tarkastella myös vuorovaikutuskontekstia, eli vuorovaikutuksen ominaisuuksia, jotka vaikuttavat tulkintaan ja muotoiluun. Näitä laajemmassa mittakaavassa puhutaan kulttuurisesta kontekstista: analyysin kohde suhteutetaan ympäröivään maailmaan itse analysoitavan tilanteen ulkopuolella. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 37–39.)

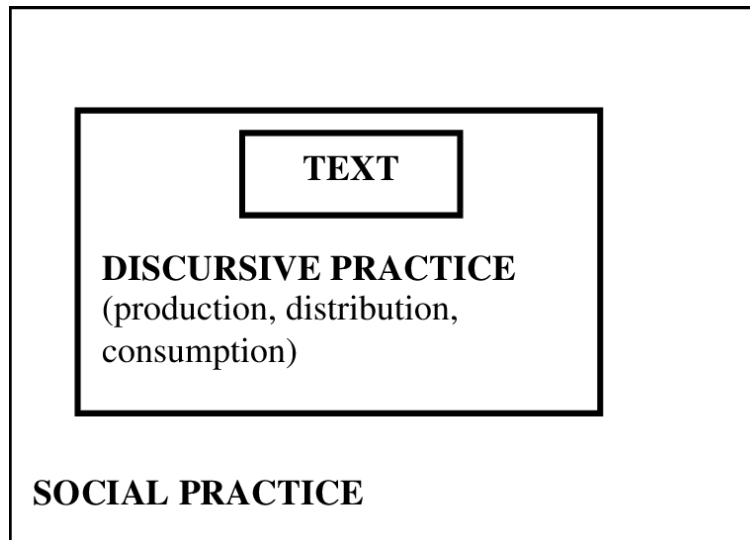
5.3. Kriittinen diskurssianalyysi Fairclough'n mukaan

Diskurssianalyysi ei ole yksi selkeäraijainen tutkimusmenetelmä. Sitä voidaan pitää väljähkönä teoreettisena viitekehysenä, jonka sisälle mahtuu monia erilaisia tulkinnan tapoja ja sovelluksia, jotka jakavat saman pohjan. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 26.) Näistä lähestymistavoista olen tähän tutkimukseen valinnut kriittisen diskurssianalyysin, sillä se mahdollistaa tutkimusaiheeni tarkastelun kriittisestä näkökulmasta, ottaen riittävässä määrin huomioon sosiaalisen ja kulttuurisen ympäristön aiheeni ympärillä.

Kriittisen diskurssianalyysin alkuoletus on, että on olemassa alistussuhteita, joita ylläpidetään ja oikeutetaan kielellisillä käytännöillä. Näitä käytäntöjä kriittinen diskurssianalyysi tarkastelee. Keskeisiä termejä ovat mm. valta, ideologia ja hegemonia. Kriittinen diskurssianalyysi keskittyy siis voimakkaasti kontrollin ja vallan väärinkäytön tutkimiseen. Mielenkiinnon kohteena on erityisesti sosiaalinen valta yksilöllisen vallan sijaan. Sosiaalinen valta perustuu siihen, että jollakin taholla on etuoikeutettu pääsy vallan resursseihin, joista diskurssien hallinta on yksi. (Van Dijk 2001, 301–302.)

Foucault'laisittain ajateltuna diskurssianalyysia ja lingvististä analyysiä ei tule pitää samana asiana, eikä diskursseja tule pitää pelkästään kielenä. Diskurssianalyysissä ei olla kiinnostuneita siitä, mitkä lauseet ovat kieliopin mukaisia tai mahdollisia. Sen sijaan mielenkiinto kohdistuu siihen, mitkä säännöt, tai diskursiiviset muodostelmat, minäkin aikana ovat voimassa ja määrittelevät sen, mitkä diskurssit pääsevät esille tiettyinä aikoina, tietyssä paikassa ja instituutiossa. (Fairclough 1992, 40.)

Fairclough (emt., 72–73) havainnollistaa oheisella kaaviolla (Kuva 1) diskurssin moniulotteisuutta. Hänen käsityksensä mukaan jokainen diskursiivinen ”tapahtuma” on samaan aikaan tekstiä, diskursiivista käytäntöä ja sosiaalista käytäntöä. Nämä ovat perinteiset diskurssianalyysin ulottuvuudet, jotka yhdistyvät kriittisessä diskurssianalyysissä. Erittelen seuraavaksi näiden ulottuvuuksien merkitystä analyysissä.

Kuva 1. Diskurssin kolmiulotteisuus. (Fairclough 1992, 73.)

5.3.1. Tekstuaalinen käytäntö

Fairclough'n mallissa tarkastellaan kolmea perinteistä analyysin ulottuvuutta. Niistä ensimmäinen, kaaviossa sisimmäinen, on tekstuaalinen ja lingvistinen ulottuvuus, jossa diskursseja tarkastellaan teksteinä. Tekstiä analysoitaessa tarkastellaan samaan aikaan sekä muotoa että tarkoitusta. Kriittinen lähestymistapa olettaa, että merkit (sanavalinnat) ovat aina sosiaalisesti motivoituneita: tietyt sosiaaliset reaktiot edellyttävät tiettyjä merkkiyhdistelmiä. (Emt., 74–75.)

Tekstianalyysi voidaan jaotella neljään osaan: sanaston, kieliopin, yhtenäisyyden tai tekstin rakenteen tarkasteluun. Listan voidaan katsoa laajentuvan tarkastelukohteen mukaan ensimmäisestä viimeiseen: sanasto on suppein ja tekstin rakenne laajin tarkastelukohde. (Emt., 75.) Käyn lyhyesti läpi näiden ulottuvuuksien keskeiset ominaisuudet ja hyödyntämistarkoitukset analyysissä.

Sanaston tutkimisessa on huomioitava, etteivät sanavalinnat rajoitu vain sanakirjassa esiintyviin sanoihin, vaan esimerkiksi puhe- tai vieraskielisyydet kertovat olennaisia asioita analyysin kohteesta. Samoin on huomattava, että sanavalinnoilla on suuri merkitys mahdollisiin tulkintoihin: synonyymeiltä vaikuttavat termit ovat auttamatta arvolatautuneita. (Emt., 76–77.) Esimerkiksi esimies ja esihenkilö tarkoittavat työyhteisössä johtavassa asemassa olevaa henkilöä, mutta näiden sanojen välillä on suuri ero, kun tarkastellaan tekstin arvomaailmaa.

Kielioppianalyysin perusyksiköitä ovat lauseet. Lauseiden rakennetta tarkastelemalla voidaan havaita erilaisia arvotuksia esimerkiksi silloin, jos aktiivin sijasta käytetään passiivilausetta. Lauseen muoto voi olla esimerkiksi imperatiivinen, julkistava tai kysyvä; jokaisella muodolla on erilainen merkitys. (Emt., 76.)

Yhtenäisyyttä tarkastellaan, miten lauseet ja tekstin osat linkittyvät toisiinsa kokonaisuudessa. Sanojen toistaminen ja yhtenäinen kieli läpi tekstin kertovat yhtenäisyydestä, kuten kertoo konjunktoiden käyttö tekstin sitomisessa. Analysoimalla yhtenäisyyttä voidaan samalla analysoida argumenttien rakentumista ja sitä, miten puhuja suhteuttaa ne toisiinsa. (Emt., 77.)

Tekstin rakenne kuvaa niin ikään tekstin muotoa ja kokonaisuutta. Tekstin rakennetta analysoimalla voidaan tuoda esiin piileviä ominaisuuksia, kuten sosiaalisista suhteista ja identiteeteistä kertovia rakenteita. Esimerkiksi monologiset tai dialogiset rakenteet ovat tällaisia, samoin kuin tekstin elementtien ja niiden järjestyksen tarkastelu. (Emt., 77–78.)

5.3.2. Diskursiivinen käytäntö

Fairclough'n mallissa keskimmäisenä kehyksenä on diskursiivinen käytäntö. Siihen liittyviä prosesseja ovat tekstin tuottaminen, jakaminen ja kuluttaminen. Näiden prosessien luonne vaihtelee erilaisten diskurssien välillä riippuen ympäröivistä sosiaalisista tekijöistä: tekstin tuottamisen prosessi on riippuvainen siitä, missä kontekstissa tekstiä tuotetaan, kuten myös jakamisen ja kuluttamisen prosessit. (Fairclough 1992, 78.)

Tekstin tuottajalla voi olla erilaisia positioita, joiden erittelemine on analyysin kannalta tärkeää. Positiosta riippuen tuottaja voi olla vastuussa tekstin konkreettisesta kirjoittamisesta, lauseiden muodostamisesta tai hän voi olla henkilö, jonka ajatuksia tekstillä esitetään. Position tunnistaminen auttaa tekstin kontekstualisoinnissa. (Emt., 78.)

Tekstin jakaminen voi olla yksinkertaista, esimerkiksi kahden henkilön välinen keskustelu, joka on tarkoitettu vain kyseiseen kontekstiin, heidän välittömästi kuultavakseen. Toisaalta se voi olla monimutkaisempaa, kuten poliittisten johtajien puheet laajalle yleisölle. Tällaisia tekstejä jaetaan kahdenvälisiä keskusteluja laajemmin sekä ajallisesti että paikallisesti, ja ne noudattavat erilaisia rutiineja uudelleentuottamisesta muokkaamiseen. Tekstin vastaanottajajoukot ovat moninaisia: on erikseen ne, joille teksti suoraan on osoitettu, ne jotka eivät ole viestin kohteena mutta ovat ensisijaisen kuulijajoukon seassa sekä ne, jotka eivät ole niin kutsuttua virallista yleisöä, mutta ovat tekstin kuluttajia. (Emt., 79–80.)

Tekstien kuluttaminen puolestaan tapahtuu eri tavoilla erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä, mikä on osa tekstien tulkinnallista luonnetta. Osittain kuluttaminen on riippuvaista myös mahdollisista tai sallituista tulkinnan muodoista: reseptejä ja tieteellisiä artikkeleita ei tulkita samanlaisessa muodossa. Niin ikään tekstit voivat olla suunnattuja yhdelle ihmiselle tai suurelle ryhmälle, mikä vaikuttaa niiden tulkitsemiseen. (Emt., 79.)

5.3.3. Sosiaalinen käytäntö

Fairclough'n mallin kolmas ja uloin kerros on diskurssi sosiaalisena käytäntönä. Fairclough tarkastelee diskursseja suhteessa ideologiaan ja valtaan, minkä myötä diskurssit näyttäytyvät hegemonioina (Fairclough 1992, 86).

Teksteissä on usein havaittavissa joitain merkkejä taustalla vaikuttavista ideologioista, mutta Fairclough korostaa, ettei tekstin ideologioiden tunnistamisella ole tarkoitus kyetä lukemaan ideologioita suoraan tekstistä. Kuten todettu, teksteillä voi olla eri merkityksiä riippuen vastaanottajasta. Ideologioita ei voi myöskään tiivistää pelkkiin teksteihin, sillä ne ovat niin ikään prosesseja ihmisten välillä. Sen vuoksi ei ole mielekää olettaa, että pelkästään tekstiä analysoimalla voi saada käsityksen ideologisesta prosessista. (Emt., 88–89.)

Ei voida olettaa, että ihmiset olisivat automaattisesti tietoisia oman käyttäytymisensä ideologisista ulottuvuuksista, sillä teksteihin sisäänrakennetut ideologiat voivat olla automatisoituneita tai ikään kuin muuttuneet ”luonnollisiksi”, jolloin niiden havaitseminen on vaikeaa. Tämän vuoksi kriittinen lähestymistapa on tärkeää tekstiä analysoitaessa. (Emt., 90.)

Fairclough'n mukaan diskursiiviset käytänteet ovat ideologisia silloin, kun niiden muodostamilla merkityksillä ylläpidetään tai muotoillaan valtasuhteita (emt., 91). Hegemonian käsitteen kautta on mahdollista tarkastella muutosta diskursiivisissa valtasuhteissa. Hegemonia on sekä johtajuutta että ylivaltaa koko yhteiskunnan eri osa-alueilla, mutta se saavutetaan vain osittain ja tilapäisesti. Hegemonia on taistelua eri intressien välillä, liittoumien muodostamista ja ryhmien integroimista omia tarkoitusperiään ajatellen. Tämä hegemonisen kamppailun ajatus on yhtäpitävä Fairclough'n diskurssin määritelmien kanssa: diskurssit kamppailevat keskenään, vaihtaen paikkaansa ja asemaansa sen mukaan mikä on vallitseva diskurssi. Diskurssit kertovat aina jotain ympäröivistä sosiaalisista valtarakenteista muokaten tai ylläpitäen niitä. (Emt., 92–93.)

5.4. Kriittinen diskurssianalyysi käytännössä

Tässä tutkimuksessa hyödynnän siis Fairclough'n diskurssin kolmiulotteisuuden käsitettä, sillä sen avulla kykenen tekemään monipuolisen ja systemaattisen analyysin aineistostani tarkastellen samalla sopivassa suhteessa ilmiöitä tutkimusaiheeni ympärillä. Tutkin diskursseja sekä tekstuaalisten että diskursiivisten ja sosiaalisten käytänteiden kautta. Jokainen kolmesta analyysiluvusta jakautuu alalukuihin näiden kolmen ulottuvuuden perusteella. Käytännön analyysi tapahtuu Fairclough'n omaa metodologia käyttäen.

Jotta analyysin kautta saavutettaisiin selkeät tulokset kaikista kolmesta ulottuvuudesta, myös varsinainen käytännön analyysi on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäinen analyysivaihe on tekstin *kuvailu*, jonka jälkeen siirrytään *tulkintaan*, jossa tarkastelun kohteena ovat tekstin vuorovaikutussuhteet. Kolmas ja viimeinen vaihe on *selitys* eli vuorovaikutuksen ja sosiaalisen kontekstin välisen suhteen tutkiminen. (Fairclough 2001, 91.)

Ensimmäisessä analyysivaiheessa eli kuvailussa aineistosta tarkastellaan tekstinä keskittyen kielioppiin ja sanavalintoihin. Sanavalintoihin kiinnitetään huomiota pohtimalla, millaisia arvoituksia asioille annetaan esimerkiksi synonyymien ja antonyymien kautta. (Emt., 92.) Omassa tutkimuksessani tarkastelen tekstiä mm. seuraavien analyysikysymysten kautta:

- Millaisia synonyymejä ja antonyymejä samalle asialle löytyy?
- Millaisia metaforia käytetään?
- Millaisia lauserakenteita tekstissä esiintyy (aktiivi, passiivi, kysymyslause, käskymuoto)?
- Miten vuorovaikutuksellisuus näkyy tekstissä?

Toinen vaihe eli tulkinta on tekstin ja kontekstin tulkintaa. Tekstin tulkinnassa on huomioitava tutkijan positio verrattuna muihin tekstin tulkitsijoihin, sillä jokainen tulkinta pohjautuu tulkitsijan aiempiin resursseihin, eli muistoihin ja kokemuksiin, joiden kautta tulkittavaa asiaa tarkastellaan. Tekstiä tarkastella keskitytään mm. ilmaisujen merkityksiin, tekstin sisäiseen johdonmukaisuuteen sekä tekstin keskeiseen sisältöön, eli siihen mitä tekstillä halutaan sanoa. Kontekstin tulkinnassa pohditaan tilannekontekstia (sekä tekstin luomisen että tulkitsemisen aikana) että intertekstuaalista kontekstia, jossa on tarkasteltava presuppositioita. (Emt., 118–119.) Presuppositioilla tarkoitetaan niitä yhteisiä perusteita, kuten arvoja, joita tekstin tuottaja olettaa osallistujilla olevan (Emt., 127).

Viimeisessä vaiheessa eli selityksessä tarkastellaan tekstin suhdetta laajassa sosiaalisessa kontekstissa. Tämän analyysivaiheen tavoitteena on esittää diskurssi sosiaalisena käytäntönä

osana sosiaalista prosessia, eli näyttää, miten sosiaaliset rakenteet määrittävät diskurssia ja toisin päin. Fairclough'n esimerkissä tämä sosiaalinen käytäntö on sosiaalinen kamppailu ja sosiaalinen rakenne ovat valtasuhteet. (Emt., 135.) Analyysi tapahtuu tutkimalla, mitkä valtasuhteet muokkaavat diskurssia, miten ideologiset oletukset vaikuttavat selitykseen ja mikä on diskurssin asema suhteessa kamppailuihin: ylläpitävä vai muokkaava. (Emt., 138.) Yhdistämällä nämä kolme vaihetta saan tutkimukseeni kriittisen näkökulman, joka tarkastelee paitsi aineiston tekstien sisältöä myös sitä todellisuutta, jossa ne tuotetaan. Seuraavat kolme analyysilukua keskittyvät kukin yhteen tunteeseen ja sen muodostamaan diskurssiin. Olen rakentanut luvut niin, että ensimmäisenä alalukuna on kutakin tunnetta teoreettisesti taustoittava osuus, jonka jälkeen seuraavat kolme alalukua noudattavat diskurssin eri ulottuvuuksia.

6. PELKO

6.1. Pelon politiikka

Pelon tunne on yksi kaikkein tavallisimmista tunteista. Sitä voidaan pitää alkukantaisena ja ihmisen perimään sisäänrakennettuna reaktiona vaaraan. Pelko ajatellaan usein myös yhdeksi muutamista perustunteista esimerkiksi vihan ja surun rinnalla; muut tunteet, kuten häpeä ja syyllisyys, ovat sekoituksia näistä. (Ks. esim. Turner 2009.) Ei ole väliä, onko vaara, johon pelolla reagoidaan todellinen vai kuviteltu: pelon tunne on sama ja siihen liittyvät toimintatavat (mm. pakeneminen) melko lailla universaaleja. Vaara on sellainen, joka voi potentiaalisesti vahingoittaa itseä tai jotakin itselle tärkeää. Näin ollen pelolla reagoiminen on myös jossain määrin rationaalista toimintaa, sillä se on perusteltu ja looginen reaktio uhkaavaan vaaraan ja sen seurauksiin. Niin ikään pelko on sosiaalista: sillä on historia, kulttuuri ja politiikka. (Booth & Wheeler 2008, 62.)

Pelko ei välttämättä ole reaktio välittömään ja tässä hetkessä esiintyvään uhkaan, vaikka tämä on toki yleistä etenkin yksilötasolla. Kuitenkin, puhuttaessa pelosta valtiotasolla, pelon kohteet ja uhkakuvat ovat usein tulevaisuudessa – joskus lähitulevaisuudessa, mutta eivät aina. Pelko keskittyykin aina tulevaisuuteen ja siellä mahdollisesti vaaniviin uhkiin, vaikka voikin saada vahvistusta menneisyydestä. Pelon ajallinen ulottuvuus on kuitenkin joustavaa. Pitkällä aikavälillä koettu pelko vaikuttaa siihen, miten sosiaalisesti suhtaudutaan pelkoon ja sen hallintaan liittyviin prosesseihin, kuten puolustautumismekanismeihin ja uhkiin varautumiseen. (Stenvall 2007, 206.)

Fysiologinen pelon tunne ja valtion strateginen pelko eroavat keskeisellä ja ratkaisevalla tavalla. Fysiologinen, yksilön tuntema pelko aiheuttaa hetkellisiä reaktioita kehossa, kuten hikoilua ja sydämen tykytystä. Vaaran ollessa ohi keho palautuu normaaliin tilaan. Strategisella ja laskelmoidulla pelon lietsonnalla luodaan mielikuvan alati läsnä olevasta, piilottelevasta vihollisesta, joka voi iskeä hetkenä minä hyvänsä. Pelosta tulee abstraktia: esimerkiksi joukkomurhia tekevät eivät reagoi välittömään pelkoon, vaan ajatukseen omaan ryhmään kohdistuvasta uhasta. (Cherot & McCauley 2008, 63.)

Kansainvälisessä politiikassa oman pelon ilmaiseminen ja näyttäminen ei vaikuta kovin tehokkaalta taktiikalta. Pelon näyttäminen paljastaa haavoittuvuuden ja epävarmuuden, heikentäen näin kilpailijoiden tai vihollisten silmissä pelkoa ilmaisevan tahon asemaa valtakamppailussa. Oman yhteisön silmissä johtaja tai johtajien pelokkuus taas ei herätä luottamusta vaan päinvastoin epäilyksiä (etenkin, jos yhteisö ei tunne pelkoa samassa määrin kuin johtaja) eikä sitä näin ollen ole pidetty rationaalisena, hyväksyttävänä toimintana valtionjohdolle. (Booth & Wheeler 2008, 63.) Tyypillisempää kansainvälisessä politiikassa lieneekin pelon lietsonta muissa ja sen herättäminen vihollisissa sen sijaan, että itse ilmaistaisiin pelkoa. Tätä on pelon politiikka.

Pelon politiikka on kilpailua hallinnasta, tarkemmin sanoen niiden keinojen hallinnasta, joiden avulla turvallisuudesta tehdään arvoista tärkein. Pelon politiikan tutkimuksessa pelko nähdään resurssina, jota eliitit kontrolloivat ja hyödyntävät massoihin. Eliitit tässä yhteydessä käsittävät niin ystävien kuin vihollistenkin eliitin: pelon hyödyntäminen ei ole sidottu tavoitteiden moraaliseen oikeutukseen, hyvyyteen tai pahuuteen, vaan sitä esiintyy konfliktien eri osapuolissa. Konflikteissa, etenkin väkivaltaisissa, molemmilla osapuolilla voi olla yhteinen tavoite säilyttää pelon politiikkaa tukeva *status quo*, sillä pelkoa kontrolloimalla pystytään hallitsemaan vallitsevia arvoja ja tätä kautta hyödyntämään niitä omien tarkoitusperien saavuttamiseksi. (Stocchetti 2007, 224.)

Stocchettin mukaan pelon narratiiveilla ja varsinaisella väkivallalla on samat tavoitteet. Molemmat pyrkivät vaikuttamaan massojen käyttäytymiseen ja asenteisiin erityisesti kolmella tavalla. Tätä kutsutaan pelon muokkaavaksi voimaksi. Käyttämällä pelkoa ja väkivaltaa politiikan tekemisen välineinä eliiteillä on mahdollisuus vaikuttaa yksilöiden ja tätä kautta kokonaisten massojen käytökseen itseään hyödyttävällä tavalla. Toiseksi pelon lietsominen massoissa aiheuttaa sen, että massat ovat valmiita luopumaan vapaudestaan vastineeksi turvallisuuden tunteesta ja eliitin suojeluksesta. Kolmanneksi pelon muokkaava voima toimii

heikentämällä massoja ja tekemällä heistä liian haavoittuvia ja heikkoja esimerkiksi osallistumaan politiikkaan ja tätä kautta haastamaan vallitsevaa eliittiä. Suora seuraus on, että esimerkiksi hallitus ja armeija tulevat riippumattommiksi parlamentaarisesta järjestelmästä, mikäli sellaista on alkujaankaan ollut. (Emt., 229–230.)

Tunteiden diplomatia olettaa, että valtioilla on samankaltainen tausta, josta tunteisiin perustuvaa käytöstä ammennetaan, eli tiettyjä tunteita ilmaistaan samalla tavalla eri valtioissa (Hall 2015, 32). Tähän perustuen, kyetäkseen hyödyntämään pelkoa strategiassaan, on valtion tai muun sitä käyttävän tahon lisäksi tiedettävä, mitä vaikutuksen kohteena oleva taho pelkää. Pelko strategiana ei ole toimiva, jos vastapuoli pelon sijaan tuntee esimerkiksi vihaa tai sääliä, sillä siinä tapauksessa pelkoa käyttävän valtion toimet eivät vastaa muiden odotuksia vaan ovat mahdollisesti jopa ristiriidassa niiden kanssa. Tässä tapauksessa tunteiden diplomatia tietysti strategiana epäonnistuu. On mahdollista luoda kokonaan uusia pelon aiheita, mutta tunteiden ollessa sosiaalisia ja muistojen varaan rakentuvia, on toimivampaa vahvistaa jo olemassa olevia pelkoja tai rakentaa niiden varaan.

6.2. Pelkoa ja kauhua Rakhinessa

Aineistossani Myanmarin valtio ei odotetusti esiinny teksteissä itse pelokkaana. Päinvastoin: moneen otteeseen käy ilmi, että Myanmar on nimenomaan rohkeasti tarttunut toimeen vihollisen asettamasta uhasta huolimatta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö Myanmarin ulostuloissa esiintyisi pelkoa ja vieläpä hyvin laskelmoidusti. Myanmar esittää, että pelkoa tuntevat tavalliset myanmarilaiset: rivikansalaiset, joita Myanmarin valtion ja armeijan tehtävä on suojella vaaralta. Kansalaisten tuntema pelko – oli se sitten todellista tai ei – on Myanmarille riittävä peruste toimia, sillä kansalaisten pelko velvoittaa valtion suojelemaan heitä. Myanmar käyttää siis tietoisesti pelkoa strategianaan.

Pelkodiskurssin rakentuminen tekstuaalisen ulottuvuuden kautta perustuu pitkälti yksittäisiin sanavalintoihin sekä asioiden muotoilemiseen esimerkiksi passiivilauseiden kautta, jolloin häivytetään aktiivinen tekijä. Yksiselitteisin ja voimakkaimmin aineistoista erottuva pelkoon liittyvä teema on terrorismi. Aivan ensimmäisissä vuoden 2016 julkaisuissa viitataan vielä ”väkivaltaisiin hyökkäyksiin” ja ”väkivaltaisiin iskuihin”, mutta melko pian linja muuttuu niin, että Myanmar on aktiivisesti ja järjestelmällisesti tuominnut lokakuun 2016 iskut terroristien tekemiksi ja nimennyt iskujen takana olleen Arakhan Rohingya Salvation Army -järjestön (ARSA) terroristijärjestöksi. Tämän lisäksi Myanmar itse hyvin aktiivisesti korostaa, että terroristit ovat nimenomaan *muslim*terroristeja ja ekstremistejä: mm. joukon johtajaa nimetään

”uskonnolliseksi ja sosiaalisesti ekstremistiksi” (MPO 2016-2). Käytän tässä luvussa terroristi-terminiä yhteneväisyyden vuoksi, en kannanottona siihen olivat iskut terroristisia vai eivät.

Terrorismi on mitä tehokkain tapa herättää pelkoa ihmisissä, sillä se uhkaa sisäistä turvallisuudentunnetta yhteisöissä; uhka on tuntematon, mutta kuitenkin lähellä. Arvaamattomuus ja ennakoimattomuus antavat oman leimansa terrorismin asettamalle uhalle. Pelkoa terrorismi synnyttää myös sen vuoksi, että nykypäivänä poliittinen väkivalta on vähentynyt erityisesti länsimaissa, mutta myös muualla maailmassa. Sotia on toki edelleen eikä väkivalta missään muodossa ole kadonnut kokonaan, mutta veriset vallanvaihdokset ovat yhä harvinaisempia. Tämän vuoksi väkivallan tunkeutuminen poliittiseen tilaan on vavahduttavaa ja vähäisetkin väkivallanteot ovat aiempaa uhkaavampia valtion legitimitetille. Terrorismin yhtenä kriteerinä onkin pidetty sitä, että se on ”heikkojen ase”: ryhmät, jotka eivät kykene syrjäyttämään hallitusta tai muuta poliittista johtoa legitimejä keinoja käyttäen tai suoranaiseen vallankaappaukseen turvautuen ja päätyvät tavoittelemaan valta-aseman muutosta (joko koko valtiojohtoon syrjäyttämistä tai politiikan muutosta) väkivallan keinoin, voidaan luokitella terroristisiksi. (Lutz & Lutz 2005, 9.)

Väkivallan vahva läsnäolo aineistossa saa sen tuntemaan todelliselta ja konkreettiselta, paljolti siksi, että terroristien väkivallantekoa kuvaillaan tarkasti ja raa’asti. Nimenomaan terroristien väkivaltaisen käytöksen esille tuominen toistuu sekä armeijan että poliitikkojen puheissa ja tiedotteissa. Yksityiskohtainen kuvailu tuo väkivallan lähelle tekstin vastaanottajaa ja näin ollen mitä väkivaltaisimmista teoistakin tulee helposti käsitettäviä. Luonnollisesti ne tällöin myös herättävät helposti pelkoa. Huomioitavaa on, että tapa esittää väkivaltaisuudet on aina muotoa ”terroristit tappoivat” tai ”he käyttivät aseita”, ei passiivimuotoinen ”tapettiin” tai ”aseita käytettiin”. Tämä on mielestäni erinomainen esimerkki siitä, kuinka väkivalta esitetään terroristien tietoisena päätöksenä ja valintana. Subjektin esiin tuominen on samalla syyttävä sormi. Sen sijaan terroristeihin kohdistuneelle väkivallalle ei nimetä tekijää, eikä sitä katsota aktiiviseksi valinnaksi: ”[M]embers of security force [sic] were killed in the terrorist incidents while Bengali terrorists were also dead.” (DS 2017-12.) Terroristit siis vain kuolivat, eikä heitä aktiivisesti tapettu, toisin kuin Myanmarin joukkoja. Seuraavat lainaukset puolestaan havainnollistavat terroristien subjektiutta:

The terrorist [sic] used blades and spears in viciously butchering the victims – –.
(DS 2017-8.)

They inhumanely tortured 45 Hindu villagers. (MOI 2018-7.)

They made the villagers lie on their back [sic] beside the pit already dug by them, and then slit their throats. (MOI 2018-7.)

Aineistossa toistellaan usein käsitteitä ”siviili” ja ”viaton”, jolla pyritään paitsi herättämään sympatiaa myös samaistuttamaan tekstien vastaanottajakuntaa väkivallan uhreihin. Samaistuttavuus on tehokas keino pelon herättämiseksi, sillä ajatus siitä, että väkivallan kohteeksi on joutunut itsensä kaltaisia ihmisiä, luo turvattomuuden tunnetta ihmisiin, jotka kokevat olevansa sivustakatsojan asemassa. Myanmarin viesti on, että kukaan ei ole turvassa iskuilta.

Aineiston sävy on hyvin toteava. Lyhyet päälauseet toimivat puheessa vakuuttavina ja tekevät tekstistä helposti seurattavan. Kun teksti ei polveile, se on helppolukuista ja palvelee tällöin Myanmarin osoittamaa tarkoitusta. Tavoite ei ole selitellä, vaan tarjota syitä sille, miksi toimitaan niin kuin toimitaan. Myös luettuna vaikutus on samankaltainen: asian esittäminen väittämänä terävöittää viestiä. Taustatietoja ja selityksiä ei useinkaan tarjota, jolloin vaarana on asioiden yksinkertaistaminen ja jopa valheellinen tieto. Paikoittain se tuntuu aineistossa toissijaiselta, sillä Myanmar pyrkii tuomaan oman näkökulmansa esiin eikä koe tarvetta eritellä taustasyitä.

6.3. Kuka pelkää ketä?

Tunteiden diplomatian ja kriittisen diskurssianalyysin yksi yhtymäkohta on puhujan position tarkastelu: tunteiden diplomatiassa olennaista on koko valtionjohdon yhteinen linja, mikä tarkoittaa, että tunteiden käyttämistä strategisena keinona on esiinnyttävä toistuvasti eri henkilöiden puheissa. Kriittisessä diskurssianalyysissä taas keskitytään muun muassa siihen, kuka tekstin on tuottanut ja miten puhujan positio vaikuttaa tekstin jakamiseen ja kuluttamiseen.

Kaikki tarkastelemani tekstit ovat ministerien ja heitä korkeammassa asemassa olevien henkilöiden puheita ja lausuntoja. Voimme olettaa, että puhujat eivät itse ole päävastuussa tekstien tuottamisesta, vaan puheiden teossa on konsultoitu ammattimaisia puheenkirjoittajia, jolloin varsinainen teksti ei ole itse sen esittäjän jälkeä. Olennaista kuitenkin on, että puheet esitetään kyseisten poliitikkojen ja armeijajohdon nimissä ja heillä on sananvaltaa puheidensa sisältöön. Lisäksi aineiston joukossa on yksi haastattelu, joka poikkeaa muuten monologimaisesta aineistosta tarjoamalla dialogisen näkökulman aiheeseen: vastauksen haastattelijan kysymyksiin ovat polveilevampia ja vähemmän valmisteltuja kuin puheet, vaikka sisällöllisesti haastattelussa toistetaan samankaltaisia asioita. Pääasiassa asetelma puhujan ja vastaanottajan positioiden välillä on sama: puhujat ovat auktoriteettiasemassa suhteessa

vastaanottajiin ja edustamansa instituution kautta valtasuhteessa kansalaisiin. Kansainvälisen yleisön suhteen asetelma on monitulkintaisempi, sillä yleisö on toisinaan samassa arvoasemassa, esimerkiksi muita ministereitä tai YK:n edustajia, mutta toisaalta näissä aineistoesimerkeissä on myös havaittavissa enemmän valtakamppailun merkkejä ja valta-asetelmiin kohdistuvaa haastamista.

Osa teksteistä on käännöksiä puheista, jotka alun perin on esitetty burman kielellä. Osa niistä taas on alkujaankin englanninkielisiä, jolloin yleisö on ollut kansainvälinen. Kuten arvata saattaa, puheissa korostuvat eri asiat sen mukaan, kenelle ne on suunnattu. Kansainväliselle yleisölle kerrotaan, miten Myanmar on rauhallinen ja vakaa maa, jonka turvallisuuden nyt vaarantaa vihollinen, joka hyökkää samaan aikaan sekä sisältä että ulkoa. Omille kansalaisille suunnatuissa puheissa taas pelko esitetään olemassa olevana faktana: kansalaisia ei konsultoida vaan Myanmarin oletus on, että kansalaisten ensimmäinen tunne ja reaktio on nimenomaan pelko. Viestintä on sen mukaista.

Teorialuvussa esittelin Sara Ahmedin (2018, 17) ajatuksia siitä, että tunteet eivät rakennu tyhjästä, vaan aiemmilla kokemuksilla ja muistoilla on vaikutusta siihen, mitä tunnemme. Tätä käsitystä Myanmar, erityisesti armeija, hyödyntää erittäin aktiivisesti pelkoa käsittelevissä teksteissään, jotka on suunnattu nimenomaan myanmarilaiselle yleisölle. Pelko kohdistetaan siis nimenomaisesti rohingya-terroristeihin. Eronteko terroristien ja muiden rohingyjen välillä jää hyvin marginaaliseksi: muut rohingyat loistavat poissaolollaan useissa teksteissä. Värikkäänä poikkeuksena erottuvat armeijan johdon puheet, joissa kaikki bengalit eli rohingya-muslimit niputetaan samaan joukkoon.

Tärkeänä keinona tässä retoriikassa on nimenomaan vetoaminen historiallisiin tapahtumiin ja myanmarilaisten aiempiin kokemuksiin väkivaltaisista yhteenotoista rohingyjen kanssa. Seuraava lainaus havainnollistaa selvästi, miten lähihistorian tapahtumat rinnastetaan nyt käsillä oleviin tapahtumiin; bengaleita eli rohingyoja on jouduttu pelkäämään aiemminkin ja nyt historia toistaa itseään:

Rakhine ethnics lost their land in the Alethankyaw crisis that broke out in Rakhine State in 1942 in which Bengalis attacked, murdered and coerced them into leaving their homes. [– –] Bengalis – – were taken into the country as manpower from Bengal region during the colonial era. Their population increased through various means, and later they attacked the local ethnics. During the Alethankyaw crisis in 1942, over 20,000 ethnic Rakhine people were slaughtered. Bengalis after murdering ethnic Rakhine people seized their land and villages and lived there. We will never let such a terrible occurrence happen again. (DS 2017-8.)

Tällaisissa teksteissä vastaanottajan positiolla on suuri merkitys: puhuja olettaa, että vastaanottaja jakaa saman arvomaailman ja hyväksyy hänen tarjoamansa perustelut asioille. Tunteen, tässä tapauksessa pelon, pohjaaminen aiempiin kokemuksiin vahvistaa sitä. Kun rohingyoihin assosioidaan aiemmat väkivaltaisuuudet, näyttäytyvät he myös nykyhetkessä väkivaltaisina ja pelottavina, myanmarilaisia uhkaavina. Kyseessä on ”kansakunnan muisti”, historialliset faktat ja sukupolvien yli elänyt muistonomainen trauma, joka toimii pelkoa vahvistaen juuri Myanmarin haluamalla tavalla. Yhteiseen historiaan vetoaminen luo siteen tekstin puhujan ja vastaanottajan välille, vahvistaen yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Auktoriteettiasema tulee esiin myös tavassa puhua omille kansalaisille sisäisestä turvallisuudesta. Myanmarin mukaan terroristijärjestöt ovat järjestäytyneitä sekä suunnitelmallisia ja saavat lisäksi rahoitusta ulkomailta. Näin vihollisesta tulee aiempaa vaarallisempi, kun sillä on takanaan suurempia terroristijärjestöjä koneistoinen ja rahoituksineen: “[T]he attacks in Maungdaw Township were systematically planned in advance over a long period of time, assisted by foreign funding and the support of members of foreign terrorist organizations” (MPO 2016-2). Ulkopuolisten tahojen osallisuus nähdään myös merkinä siitä, että valtion jo ennestään vaikeaa sisäistä tilannetta pyritään pahentamaan ulkoa käsin: “Sadly, we have also seen a resurgence of violence in recent weeks and there have been very troubling signs of external interference aimed at aggravating an already difficult situation” (SCO 2017-7).

Pelon universaaliuden käsittäminen on olennaista, kun puhutaan tekojen oikeuttamisesta kansainväliselle yhteisölle. Jotta pelko olisi hyväksyttävä tapa oikeuttaa oma toimintansa, Myanmarin on luotettava siihen, että pelon käsite on samankaltainen kaikkialla maailmassa ja suhtautuminen siihen on samanlaista. On tiedettävä, miten pelkoa ilmaistaan ja miten siihen reagoidaan. Siksi erityisesti terrorismin esiin nostaminen on tarkoin harkittu taktiikka. Myanmar tietää, että terrorismi on tuttu uhka suurelle osalle maailman ihmisistä. Niissäkin valtioissa, joissa terroritekoja ei ole tapahtunut, tiedetään terrorismin vaaroista. Myanmar voi siis luottaa siihen, että valtaosassa valtioita, joita se puheillaan tavoittaa, terrorismi on perusteltu syy pelkoon. Niin ikään silmitön ja perustelematon väkivalta on universaali syy pelkoon, oli se sitten terroristista väkivaltaa tai ei.

Auktoriteettiaan hyödyntäen Myanmarin valtion on mahdollista luoda uhkakuvia ja vahvistaa pelkoja tekstien vastaanottajissa. Yksi keino tehdä terroristeista uhkaavia ja pelottavia on esittää heidät piilottelevana ja tuntemattomana, mutta alati läsnäolevana vihollisena, joka on

soluttautunut myanmarilaisten joukkoon ja uhkaa heitä yhteisön sisältä päin. Myanmarin retoriikassa terroristit ikään kuin lymyilevät tavallisten kansalaisten joukossa suunnitellen seuraavia iskujaan. Varautuminen vaaraan on huomattavasti vaikeampaa, jos ei ole tiedossa kuka tai missä vihollinen on ja mitkä sen aikomukset ovat. Tätä mielikuvaa piilottelevasta ja suunnitelmallisesta vihollisesta tukee myös tapa kuvata Rakhinen alue rauhallisena ja harmonisena paikkana, jossa ei pitkään aikaan ennen lokakuun 2016 väkivaltaisuuksia ollut minkäänlaisia ongelmia:

Since after the conflicts in 2012, Rakhine was a peace [sic] and tranquil state where no religious persecution or clashes between different communities existed until 9th of October 2016 when around 400 violent attackers started to commit their surprise night attacks (MPO 2016-2).

Lokakuun 2016 iskut eivät kuitenkaan jääneet ainoiksi, vaan seuraavan vuoden elokuussa tapahtuneita väkivaltaisia iskuja kuvattiin myös yllätyksenä, joka päätti pitkän rauhan jakson:

After several months of seeming peace and quiet, on the twenty-fifth of August, 30 police outposts, the regimental headquarters in Taungala Village were attacked by armed groups. Consequent to these attacks the government declared the Arakan Rohingya Salvation Army and its supporters responsible for acts of terrorism as a terrorist group. (SCO 2017-10.)

Myanmar ottaa tässä ikään kuin kokemusasiantuntijan paikan. Perustellessaan kansainväliselle yhteisölle pelkoa ja siihen reagoimista, Myanmar kertoo vallinneesta tilanteesta tarkoituksenaan luoda samaistuttava kuva ja ajatus siitä, että Myanmar jakaa samat turvallisuuden ja rauhan arvot kuin muutkin maat. Vastaanottajaan pyritään luomaan suhde yhteisten pelkojen kautta.

Nostan vielä esiin uskonnon merkityksen puhujien ja tekstin vastaanottajien välisessä suhteessa. Uskonnollisuus on politisoitunut Myanmarissa mm. avoimesti uskonnollisten puoluepolitiikan kautta, ja kun uskonto ottaa valtaa politiikassa, hengellinen valta on todellinen legitimoija poliittisen vallan takana. Kuten valtaosa myanmarilaisista muutenkin, myös valtionjohtajat ovat buddhalaisia. Valtionjohdon tavoitteena on kansallisen identiteetin perustaminen nimenomaan buddhalaiseen uskontoon ja etniseen burmalaisuuteen – mikä on haastavaa senkin vuoksi, että Myanmarin alueella elää lukuisten eri etnisten ryhmien edustajia. (Airaksinen 2019, 261–262.)

Muslimien ja islaminuskon demonisoiminen on jatkunut Myanmarissa jo pitkään. Osa näistä demonisoivista huhuista pohjautuu vuosikymmeniä vanhoihin asenteisiin ja ennakkoluuloihin, osa taas on uudempaa alkuperää ja kytkeytyy laajempaa islaminvastaisuuteen Aasiassa ja

globaalisti. Yleinen väite buddhalaisten keskuudessa Myanmarissa on, että muslimit tavoittelevat koko valtion asteitta haltuun ottamista taloudellisin keinoin sekä uskontojen välisten avioliittojen eli ns. luonnollisten keinojen kautta, kuten väitetään tapahtuneen toistuvasti menneisyydessä Myanmarin lisäksi muualla maailmassa. Valtion lisäksi radikalisoituneet buddhalaismunkit organisaatioineen ovat aktiivisesti viestineet muslimien ja buddhalaisten ylitsepääsemättömistä eroista ja vielä valtiota räikeämmin mustamaalanneet islaminuskoisia ja levittäneet suoranaista vihapuhetta. (Walton & Hayward 2014, 17.)

Vetämällä yhtäläisyyksiä Myanmarissa tapahtuneista muslimien ja buddhalaisten välisistä konflikteista laajempaan globaaliin narratiiviin terrorismin vastaisesta sodasta, Myanmar ja sen buddhalaiset ryhmittymät lyövät kaksi kärpystä yhdellä iskulla. Myanmarilaiset he saavat pelkäämään terrori-iskuja ja globaalien ongelmien tunkeutumista omaan maahansa, joka Myanmarin valtion mukaan on tähän saakka ollut ”rauhallinen ja vakaa”. Samalla he viestivät kansainväliselle yhteisölle, että myös kaikille muille tuttu terrorismin pelko koskettaa myös Myanmaria, missä palaamme siihen, että Myanmarin on pystyttävä oletamaan, että pelko on universaalia ja muut pystyvät näin hyväksymään sen Myanmarin oikeutuksena teoilleen.

6.4. Minä suojelen sinua kaikelta

Myanmarin valtiolle pelko on keino oikeuttaa armeijansa väkivaltainen toiminta ja sen seurauksena aiheutuneen pakolaiskriisin käsittely haluamallaan tavoilla. Myanmar katsoo, että kansalaistensa tuntemaan pelon vuoksi sillä on oikeus toimia niin kuin toimii: kaikki keinot ovat sallittuja oman kansan puolustamiseksi uhkaavalta viholliselta. Tämä on jotain, mitä muiden valtioiden tulisi ymmärtää, mikäli ne olisivat valmiita puolustamaan omia kansalaisiaan vastaavassa tilanteessa. Pelkodiskurssissa on siis kyse valtakamppailusta. Myanmarilla on valtaa kansalaisiinsa, ja samaan aikaan kamppaillaan siitä, kenellä on valta päättää Myanmarin asioista. Pelkodiskurssilla Myanmar pyrkii ylläpitämään valtarakennetta valtion ja kansalaisten välillä: valtion tehtävä on suojella kansalaisiaan ja kansalaiset itse ovat antaneet suostumuksensa tähän, sillä vaaran hetkellä turvaudutaan johtajaan. Lisäksi Myanmarin tavoitteena on säilyttää suvereniteettinsa ja valtansa kansalaisiin, eikä antaa päätäntävaltaa ulkopuolisille.

Myanmarin hallinnon ajattelutapa nojaa hobbesilaiseen käsitykseen kansalaisten suhteesta pelkoon ja valtioon suojelijana. Thomas Hobbesin teorian mukaan juuri pelko on keskeinen tekijä vallan käsitteen takana. Suvereniteetin hän katsoo muodostuvan pelon kautta kahdella tavalla. Hobbesin yhteiskuntasopimusteoria perustuu ajatukselle, että ihmiset (kansalaiset)

pelkonsa takia sallivat ja hyväksyvät valtion kontrollin. Yhteinen ja kollektiivinen pelko saa ihmiset organisoitumaan, koska tavoitteena on pärjätä yhteistä ulkoista vihollista vastaan. Toinen tapa on suvereenin pelko: kun suvereenin pelko saa alkunsa valtion tai yhteisön sisältä, se on seurausta rakenteellisesta keskinäisestä pelosta ja jotain, jonka ihmiset arvioivat kohtuulliseksi ”vaihtokaupaksi” ja hyväksyvät sen vapaaehtoisesti. (Jakonen 2013, 89.)

Teorialuvussa esittelin Hannah Arendtin ajatuksia väkivallasta ja sen oikeutuksesta: välittömän ja näkyvän vaaran uhatessa väkivallan käyttö on perustellumpaa kuin tilanteissa, joissa oma tai muiden turvallisuus ei ole välittömästi uhattuna. Väkivallan käyttö puolustautumisessa taas on tiettyyn rajaan saakka hyväksyttyä – joskin raja on häilyvä. (Arendt 1970, 51–52.) Rajanvedon vaikeuden lisäksi on filosofian näkökulmasta *moraalisesti* ongelmallista vastata väkivaltaan väkivallalla, sillä tapauksessa, jossa itsepuolustuksena tehty väkivalta johtaa vihollisen, hyökkääjän tai kenen tahansa omaa henkeä uhanneen kuolemaan, on itseään puolustanut osapuoli arvioinut oman henkensä toisen henkeä arvokkaammaksi (Clarke 2014, 92).

Väkivallan oikeuttamisen problematiikka tulee esiin, kun Myanmar vaatii ulkovaltoja tuomitsemaan Rakhinessa tapahtuneet terrori-iskut (mm. SCO 2017-4). Myanmar siis tietää, että väkivaltaa ei hyväksytä ja vaatii myös muita tuomitsemaan itseensä kohdistuvan väkivallan. Saman aikaisesti Myanmar kuitenkin tekee eron oman puolustautumistarkoituksessa harjoitetun väkivaltansa ja terrori-iskujen välille. Myanmarin näkemys siis on, että tietyissä tilanteissa väkivalta on oikeutettua ja heidän toimintansa täyttää nämä kriteerit, mutta terroristien toiminta ei. Tässä eronteossa on tärkeää ymmärtää identiteettien ja muihin samaistumisen merkitys ihmisen toiminnassa.

Kaikkein voimakkainta pelkoa on sukupuuton tai tuhon pelko eli pelko siitä, että me tai meidän kulttuurimme, historiamme tai mikä tahansa mikä on erottamaton osa *meidän* olemassaoloamme, katoaa. Tällainen pelko herättää erittäin väkivaltaisia ja voimakkaita reaktioita. Identifioituminen johonkin ryhmään ja tämän ryhmän arvojen ja tapojen jakaminen mahdollistaa ryhmien väliset konfliktit: molemminpuolinen pelko oman ryhmän tuhoutumisesta. Ilman vahvaa ryhmäidentiteettiä monikaan ei olisi valmis uhrautumaan muiden puolesta, mutta yhteenkuuluvuuden tunne saa tämänkin aikaan – etenkin jos luvassa on jonkinlainen kuolemattomuus tavalla tai toisella. Siksi perheen ja ystävien lisäksi erityisesti etnisyyteen, kansallisuuteen, uskontoon tai aatteeseen perustuvat ryhmät ovat sellaisia, joiden puolesta ollaan valmiita uhrautumaan. (Chiro & McCauley 2008, 62.) Usein vaaran uhatessa ryhmäidentiteetti ja yhteenkuuluvuuden tunne vahvistuvat, kuten käy myös johtajien

kunnioitukselle, ryhmän sisäisten arvojen vaalimiselle ja normeista poikkeavan käytöksen rangaistavuuden hyväksyttävyydelle (emt., 65.)

Valtasuhde kansainväliseen yhteisöön on monimutkaisempi eikä yhtä selkeästi hierarkkinen. Myanmar katsoo olevansa tasavertainen kansainvälisen yhteisön jäsen muiden valtioiden kanssa. Yhteisiä arvoja, kuten turvallisuutta, korostetaan. Siihen perustuen Myanmar oikeuttaa toimintaansa, sillä katsoo, että tasavertaisina valtioina muut ymmärtävän tilanteen vakavuuden ja osaavat samaistua siihen. Myanmarin toiminnan kritisoiminen katsotaan astumisena Myanmarin varpaille ja loukkauksena Myanmarin suvereniteettia kohtaan.

7. LUOTTAMUS

7.1. Luottamus yli rajojen

Luottamus on varmuutta ja jossain määrin ennakoitavuutta kahden subjektin välisessä suhteessa. Valtioiden välillä luottamuksella tarkoitetaan tilannetta, jossa eri toimijat tulkitsevat toistensa käytöstä ja asenteita ja uskovat näiden perusteella, että voivat tulevaisuudessa laskea sen varaan, etteivät nämä toiset toiminnallaan pyri aiheuttamaan vahinkoa toisen osapuolen intresseille ja arvoille. Tämä on luottamussuhteen vähimmäisvaatimus. Vahvimmillaan luottamus voi tarkoittaa ystävyuden kaltaista suhdetta, jossa omilla teoilla pyritään ajamaan myös toisen subjektin arvoja ja etuja. (Booth & Wheeler 2008, 229-230.) Tässä luvussa tarkastelen sekä kansalaisten luottamusta valtiollisiin instituutioihin että luottamusta kansainvälisessä politiikassa.

Luottamusta politiikassa on kansallisella tasolla tutkittu erityisesti luottamuksena oman valtion hallitusta, parlamenttia tai muuta poliittista johtoa kohtaan. Tutkimusten mukaan maissa, joissa sosiaalinen ja poliittinen luottamus ovat korkealla, myös esimerkiksi demokraattinen kehitys, vakaus, oikeusturva, sekä taloudellinen ja sosiaalinen tasa-arvo ovat kehittyneempiä kuin maissa, joissa luottamus on alhaista. Demokratian kriisi, jota politiikan tutkijat ovat tarkastelleet 1960-luvulta lähtien, on yhdistetty luottamuksen puutteeseen. (Newton 2014, 19–21.) Hallitus ja maan poliittinen johto ovat suuria instituutioita, joiden tunteminen henkilökohtaisesti on kansalaisten näkökulmasta mahdotonta. Silti näitä instituutioita kohtaan koetaan luottamusta, usein sen vuoksi, että tunnetaan jokin omassa elämässä läsnä oleva

instituution osa, johon luotetaan: esimerkiksi yhden poliisin tunteminen saattaa kasvattaa luottamusta koko poliisi-instituutiota kohtaan. (Cariño 2010, 85–86.)

Luottamus on välttämättömyys valtiolle, eikä ainoastaan demokratioille. Totalitaarisissakin järjestelmissä vallanpitäjän tai -pitäjien on pyrittävä ansaitsemaan kansalaisten luottamus, sillä luottamuspulassa myös he voivat myös tulla syrjäytetyiksi. Tällaisissakin järjestelmissä johtajan on mahdollista ansaita kansalaisten luottamus toiminnallaan, yhtä lailla kuin demokraattisesti valitut johtajat voivat sen menettää, jos eivät pysty vastaamaan äänestäjiensä odotuksiin. Luottamus politiikassa ei siis ole itseisarvoista tai riippuvaista valtiomuodosta. (Popovski 2010, 234.)

Kaakkois-Aasiassa luottamus valtion instituutioihin on mielenkiintoinen tutkimuskohde, sillä lähes kaikki alueen maat, Myanmar mukaan lukien, ovat olleet eurooppalaisten siirtomaavaltojen hallinnassa, osa hyvinkin pitkään. Siirtomaa-aika on jättänyt jälkensä monella tavalla, ja esimerkiksi autoritäärinen hallinto on ollut enemmän sääntö kuin poikkeus alueen maissa. (Cariño 2010, 86–87.) Vuosituhannen alusta saakka alueella on ollut havaittavissa vahvistuvaa demokratiakehitystä lähes kaikissa maissa, tosin 20 vuodessa on ehtinyt tapahtua heilahtelua edestakaisin eivätkä kaikki ole noudattaneet samaa polkua. Kaikki tämä on tietysti vaikuttanut kansalaisten luottamukseen poliittista johtoa ja hallintoa kohtaan, mutta hieman yllättäen Kaakkois-Aasiassa luottamus instituutioihin on Aasian mittakaavassa korkealla. (Emt., 88.)

Armeijan vahva läsnäolo parlamentissa aiheuttaa sen, ettei Myanmar ole täysin demokraattinen valtio, vaikka vaalit järjestettiin melko hiljattain. Siksi luottamusastetta mitatessa on paljon kysymysmerkkejä, eikä ole yksiselitteistä vastausta tai mittaria sille, kuinka vahvasti kansalaiset Myanmarissa luottavat johtajiinsa. Kuitenkin demokratisoitumisprosessi, vaikka hitaasti onkin käynnistynyt, on lisännyt kansalaisten mahdollisuuksia osallistua politiikkaan. Tästä huolimatta vain osa vähemmistöistä (ei-burmalaisista) hyväksyy tämän hetkisen parlamentaarisen demokratian, jonka siis muodostavat armeija ja Aung San Suu Kyin johtama Kansallinen demokratialiike. Jotta hallitus saavuttaisi täyden legitimitetin, ei-buddhalaisten osallistamista tulisi vahvistaa ja dialogia pitää yllä. (Airaksinen 2019, 281–282.)

Hallitukseen ja kansallisiin instituutioihin luottamisen lisäksi tarkastelen luottamusta kansainvälisissä suhteissa. Valtioiden välillä ei tietysti esiinny luottamusta samalla tavalla kuin ihmisyksilöiden välillä, mutta tästä huolimatta se on keskeinen strateginen keino tunteiden diplomatiassa. Luottamus voi tuki valtiotasollakin perustua esimerkiksi presidenttien väliseen

henkilökohtaiseen luottamussuhteeseen, mutta kestävämpää on tarkastella institutionaalista luottamusta, jota rakennetaan virallisten instituutioiden, esimerkiksi diplomaattisuhteiden, kautta. Protokollat, nimetyt tehtävät ja käyttäytymiseen liittyvät normit ovat luottamusta rakentavia toimia jatkuvuutensa vuoksi. Eräänlainen pitkäkestoisen ja kypsän luottamuksen mittari on myös luottamuksen tarttuminen valtion johdosta instituutioihin, jolloin luottamuksesta tulee ikään kuin sisäänrakennettua, kollektiivista uskoa. (Sinkkonen 2018, 14–15.)

Luottamus on keskeinen tekijä ystävien ja vihollisten välisessä eronteossa, sillä lähtökohtaisesti ystävät ovat niitä, joihin luotetaan ja viholliset niitä, joihin luottamusta ei ole. Kansainvälisessä politiikassa luottamus perustuu melko pitkälti toisen valtion suvereniteetin kunnioittamiseen. Carl Schmittin (1996) määritelmän mukaan ”suvereeni on se, joka määrittää poikkeustilan”, mutta yhtä lailla määritelmänä voi olla riippumattomuus ulkoisista auktoriteeteista (Hoffmann 1996, 12). Historian saatossa erityisesti suuret valtiot tai imperiumit ovat käyttäneet etulyöntiasemaansa hyväksi (esim. kolonisaation kautta), mikä edelleen toisinaan näyttäytyy epäluottamuksen osoituksina niitä kohtaan etenkin pienemmissä valtioissa. Suvereniteetin loukkaukset ovat pahimmanlaatuisia luottamuspulan osoituksia ja niiden jäljet voivat hiertää valtioiden välejä vielä pitkään.

Täyden suvereniteetin saavuttaminen on toki ennen kaikkea ideaali, sillä valtiot ovat auttamatta riippuvaisia toisistaan, nykyään paljolti globalisaation seurauksena (emt., 13–14). Jos Myanmar olisi täysin suvereeni eikä muiden valtioiden mielipiteillä olisi vaikutusta esimerkiksi sen talouteen, kansainvälinen kritiikki tuskin purisi eikä Myanmar kokisi tarvetta oikeuttaa tekojaan. Voidakseen taata oman valtionsa toimintakyvyn, sen on huomioitava myös kansainvälinen paine ja haettava ulkomaiden luottamusta.

7.2. “Deeds and actions rather than words”

Luottamuksen rakentaminen aineistossa tekstuaalisen ulottuvuuden kautta perustuu pitkälti vastuun ja velvollisuuden sekä laiillisusperiaatteen käsitteiden toistamiseen. Vastuullisuus on hyvinkin vahvasti luottamuksen ytimessä, sillä luottamuksella tarkoitetaan usein juuri sitä, että luotettu henkilö suhtautuu vastuullisesti asioihin, hoitaen tehtävänsä ja kantaen seuraukset. Velvollisuuksien hoitamista taas pidetään luotettavuuden osoituksena, ja velvollisuuksien hoitamatta jättäminen on mitä selkein epäluotettavuuden merkki, etenkin jos velvollisuudet ovat sidoksissa yhteisen edun tavoitteluun ja yksi taho jättää osansa hoitamatta.

Myanmarin käsitys luotettavuudesta perustuu pitkälti oikeuskäytäntöjen noudattamiseen ja lainmukaisuuteen. Laki ja moraalit eivät ole synonyymeja, eikä lain noudattaminen automaattisesti tarkoita moraalisesti hyvää toimintaa, mutta Myanmar pyrkii selvästi tätä kautta vakuuttamaan sekä omat kansalaisensa että kansainvälisen yhteisön siitä, että hallitus ja armeija ovat oikealla asialla ja hyvän puolella. Haastattelussaan Aung San Suu Kyi vakuuttaa, että lakia noudatetaan ja se on sama kaikille. Rikoksenteijät luvataan saattaa vastuuseen teoistaan: “[W]ith regard to accountability, let me reaffirm that we stand for the rule of law. No one is above the law. Where there is clear evidence, those who breach the law will be brought to justice.” (SCO 2017-13.)

Toistelu lain noudattamisesta herättää vähintäänkin kysymyksiä siitä, miksi on tarpeen vakuutella, että lakia noudatetaan. Jos lain noudattaminen on itseisarvo, ei liene tarpeen korostaa, että toiminta on lain mukaista. Syy tälle luottamuksen hakemiselle onkin selkeästi se, että hallituksen ja armeijan toiminta on saanut etenkin kansainvälistä kritiikkiä ja kansainvälistä lakia sekä ihmisoikeuksia katsotaan rikotun. Valtionjohto kokee jossain määrin asemansa uhatuksi ja kritiikin perusteettomaksi ja pyrkii vakuuttamaan muut luotettavuudestaan ja arvojensa yhtenäisyydestä. Myanmarin ulostuloissa on havaittavissa jopa lievää hätäännystä sen vakuutella luotettavuuttaan, mikä kertoo kritiikin voimakkuudesta ja jatkuvuudesta. Paine Myanmaria kohtaan on kova ja tätä kautta myös tarve puolustautumiseen: “[T]he country is doing its best to deal with the cause and resolution of the violent attacks in western Myanmar by all legal means.” (MOI Päivämätön 2.)

Niin ikään ihmisoikeuksien käsite on erittäin käytetty keino. Myanmar vetoaa ihmisoikeuksien noudattamiseen erityisesti niissä puheissa, jotka on esitetty YK:n tapaamisissa tai muuten kansainvälisen yleisön edessä. ”The Myanmar security forces have been instructed to act within the parameters of *rule of law in compliance with human rights* refraining from use of excessive force” (SCO 2017-1). (Kursiivi T.R.) Omille kansalaisille ei välitetä samanlaista viestiä, mikä johtuu todennäköisesti siitä, että syytökset ihmisoikeuksien loukkaamisesta ovat tulleet nimenomaan ulkomailta käsin. Ihmisoikeuksien noudattaminen on velvollisuus eikä oikeus, joten Myanmar katsoo, että on tarpeen tehdä selväksi, että näitä universaaleja arvoja noudatetaan myös Myanmarissa. Tahallisiin ihmisoikeusrikkomuksiin suhtaudutaan kansainvälisesti erittäin vakavasti ja ne aiheuttavat välitöntä luottamuspulaa niitä harjoittaneeseen tahoon, minkä vuoksi Myanmar tietysti haluaa vakuuttaa, ettei sellaisia ole tapahtunut. Vastaväitteet kielletään ja leimataan valheiksi.

Mitä tulee termeihin ”etninen puhdistus” ja ”kansanmurha”, Myanmar ehdottomasti kieltää syyllistyneensä kumpaankaan. Termit ovat tietysti hyvin latautuneita ja niiden herättämät mielikuvat ovat Myanmarille äärimmäisen epämarteleivia. Seuraavassa aineistolainauksessa Myanmar toteaa, että tunteiden sekoittaminen asian käsittelyyn olisi ”surullista”, mikä tietysti on lauseena jo hieman ironinen. Tämä kertoo kuitenkin myös siitä, että Myanmar haluaa esiintyä asiassa luotettavana ja rationaalisen toimijana, joka perustaa toimintansa faktoihin. Kuten tutkielmani osoittaa, tunteet ovat kuitenkin todella vahvasti läsnä Myanmarin politiikassa. Tunteiden läsnäolon kiistäminen on ristiriidassa Myanmarin oman toiminnan kanssa.

It would be a sad commentary of our times if we allowed emotions to cloud our view and assert that what is happening in Rakhine is ethnic cleansing without first undertaking a legal review and making a judicial determination. (MOI 2017-11.)

Syyllisyyden tunnustaminen ajaisi Myanmarin entistä syvempään epäsuosioon, sillä tähän saakka kansainvälisen yhteisön suhtautuminen Rakhinen tilanteeseen ja Myanmarin toimintaan on ollut vähintäänkin epäluuloista. On pidettävä todennäköisenä, että mikäli Myanmar tunnustaisi avoimesti syyllistyneensä tietoiseen kansanmurhaan, uskontoperustaisen identiteettipolitiikan ja solidaarisuuden nimissä kansainväliset muslimiyhteisöt todennäköisesti asettuisivat muslimivähemmistön puolelle. valtion harjoittama sorto vähemmistöjään kohtaan, suuren kokoluokan ihmisoikeusrikkoksista puhumattakaan, on lähtökohtaisesti tuomittavaa. Aung San Suu Kyi toteaa, että ”Myanmar does not fear international scrutiny” (SCO 2017-10), mutta tämä ei taida olla täysin vedenpitävä lausunto.

Vastuun ja velvollisuuden lisäksi myös avoimuus on keskeinen termi Myanmarin retoriikassa. Myanmar haluaa herättää luottamusta kansalaisissaan ja kansainvälisessä yhteisössä tekemällä hallituksen toiminnasta avointa. Rakhinen kriisiä seuranneista toimista erityisesti erilaisten komiteoiden ja selvitysryhmien perustaminen ja valvominen on Myanmarin tapa herättää luottamusta. Näiden toimielinten toiminnasta halutaan antaa avoin kuva ja sen vuoksi niiden toiminnasta kerrotaan myös valtionjohdon puheissa. Myanmar korostaa myös, että näiden komiteoiden ja ryhmien kokoonpanot ovat kansainvälisiä ja näin ollen puolueettomia. Kansainvälisen yhteisön edustajien päästäminen ”yttimeen” esitetään luottamuksen osoituksena ulkovaltioita ja YK:ta kohtaan, mutta myös Myanmarin luotettavuuden osoituksena. Rakhinen alueelle kerrotaan päästettäneen myös ulkomaisia toimittajia ja diplomaatteja todistamaan tilannetta (MOI 2018-7), millä halutaan selkeästi viestiä Myanmarin toiminnan olevan läpinäkyvää.

7.3. Vaihtoehtoista faktantarkistusta

Edellisessä pelkoa käsittelevässä analyysiluvussa sivusin jo sitä, miten Myanmar perustelee armeijan väkivaltaa pelkistäen kaiken harjoittamansa väkivallan ainoastaan puolustukseksi ja välttämättömyydeksi. Puolustuksesta puhuminen liittyy vahvasti myös luottamusdiskurssiin: Tatmadaw eli armeija vetoaa kansalaisten luottamukseen vakuuttaessaan, että kyseessä oli ainoastaan turvallisuuden takaaminen poliisin resurssien osoittautuessa riittämättömiksi, kaikkea ylimääräistä vahinkoa on vältetty, ja kaikki tapahtui hallituksen sallimissa rajoissa:

As the region became stable, the operation was stopped in February 2017 and participated only in security affairs. In the ongoing incidents, the Tatmadaw had to get involved as the strength of police forces alone could not defend. It was also officially permitted by the government. Without the Tatmadaw involvement, the situation could worsen. (DS 2017-8.)

The security forces have been instructed to adhere strictly to the Code of Conduct in carrying out security operations, to exercise all due restraint, and to take full measures to avoid collateral damage and the harming of innocent civilians in the course of carrying out their legitimate duty to restore stability. (MOI 2017-9.)

Myöhemmin toisessa lausunnoista todetaan vielä, että ”Tatmadaw will do its best to perform national duties” (DS 2017-8). Armeija vakuuttaa siis olevansa tehtäviensä tasalla ja vastaavansa kansalaisten luottamukseen hoitamalla velvollisuutensa. Armeijan ja hallituksen suhde on todella monimutkainen ja omalaatuinen, kuten olen johdannossa selittänyt. Siksi on mielenkiintoista, että armeijan toiminnalla kerrotaan olevan hallituksen lupa – armeija kun on suoraan yhteydessä hallitukseen ja päättää pitkälti omasta toiminnastaan.

Armeija ei nauti kansan luottamusta samalla tavalla kuin demokraattisesti valittu osa parlamentista, mikä näkyy aineiston painotuksessa niin, että suuressa osassa armeijan edustajien tekstejä pyritään oikeuttamaan omia tekoja herättelemällä luottamuksen tunnetta kansalaisissa. Armeija kertoo jopa toteuttaneensa ovensuukyselyn, jossa Rakhinen asukkaita on haastateltu ja kysely, ovatko he kokeneet väkivaltaa armeijan suunnalta. ”Yllättäen” kyselyn, jonka toteuttaa väkivallasta epäilty taho itse, tulos on, että armeija ei ole kohdellut asukkaita väkivaltaisesti: ”The findings of the investigation have proved that all security members up from the leaders to the privates were aware of and strictly abided by the orders and directives of superior bodies.” (MOI 2018-7.) Voidaan olettaa, ettei tämän kyselyn tarkoitus ole lähtökohtaisesti ollutkaan tilastoida armeijan väkivallantekoja, vaan päinvastoin vakuuttaa kansalaiset siitä, ettei niitä ole lainkaan tapahtunut ja näin palauttaa luottamus armeijaan kansalaisten suojelijana ja puolustajana.

Max Weber pohtii valtion suhdetta valtaan todeten valtion olevan ihmisyhteisö, jolla on legitimizeetti käyttää fyysistä valtaa tietyllä alueella (Weber 2013, 78). Myanmarin kontekstissa kysymys tästä legitimizeetistä on kaksijakoinen, sillä eittämättä armeija on se, jolla on mahdollisuus fyysiseen valtaan ja se myös käyttää sitä. Jos mittarina käytetään vallan laajuutta ja monipuolisuutta, on valtionkansleri Aung San Suu Kyi todennäköisesti Myanmarin vaikutusvaltaisin henkilö. Hänen vastuullaan ovat useat tärkeät ministeriöt, mm. ulkoministeriö, minkä lisäksi hänellä on paljon henkilökohtaista vastaa valtionkanslerin roolissa. Kuitenkin armeija on se, joka vastaa aseellisesta toiminnasta ja vetelee naruista puolustusministeriössä.

Weberin mukaan legitimizeetille on kolme strategiaa, joiden mukaan se voi toteutua: laillisuuteen perustuva legitimizeetti, perinteinen eli esimerkiksi tapaan ja auktoriteettiin nojaava legitimizeetti sekä karismaattinen auktoriteetti, joka perustuu hallitsijan persoonaan tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin esimerkiksi puoluejohtajana. (Weber 2008, 128–129). Hallituksen tilanne poikkeaa armeijan tilanteesta, sillä suuri osa NLD-puolueen legitimizeetistä perustuu karismaan: Aung San Suu Kyihin itseensä, joka on ollut puolueen kasvot jo pitkään. Legitimizeetti perustuu jossain määrin myös perinteeseen, sillä Aung San Suu Kyin isällä oli merkittävä rooli Burman itsenäistymisprosessissa ja hän on kansallissankarin asemassa, jolloin tytär nähdään manttelinperijänä (Airaksinen 2019, 268). Vaaleilla valittu Myanmarin parlamentin osa nauttii myös joillakin mittareilla kansan luottamusta ja lakiin perustuvaa legitimizeettiä, mutta armeijan läsnäolo heikentää koko parlamentin legitimizeettiä. Hallitus ei nauti kansan luottamusta siinä määrin kuin se haluaisi. (Emt., 281–282.)

Armeija ei nauti samanlaisesta kansana tahdosta periytyvästä legitimizeetistä kuin hallitus, sillä sen asema parlamentissa ja Myanmarin päättävissä elimissä perustuu yksinomaan sen itse määrittelemään perustuslakiin. Kuten aiemmin keskustelin, on myös diktaattorin tai muun itsevaltaisen johtajan saavutettava kansalaistensa luottamus, sillä aina on olemassa mahdollisuus uuteen vallankaappaukseen ja vallanpitäjän syrjäyttämiseen. Armeijan johdon pelkona lienee, että demokratisoitumisprosessin myötä kansan valitsema johto suistaa armeijan kokonaan vallasta: perustuslakia on mahdollista muuttaa, vaikka se tällä hetkellä ei Myanmarissa ole helppoa tai edes todennäköistä. Koko valtionkanslerinimitysjupakan myötä armeija on jo tullut huomanneeksi, että vaikka perustuslakia ei voitaisi kumota, siihen voidaan tehdä lisäyksiä ja sitä voidaan niin halutessaan kiertää.

Hallinnon edustajilla onkin tiettyssä mielessä etulyöntiasema heidän puhuessaan luottamuksesta. Koska vuoden 2015 vaalit toteutettiin demokraattisemmin kuin aikoihin, on hallituksella mielestään kansan luottamus ja mandaatti ajaa heidän asiaansa. Luottamukseen on helppo vedota, kun kansainväliselle yhteisölle kerrotaan, että kyseinen hallitus on demokraattisesti valittu ja ajaa kansalaisten etua: ”[O]ur democratically-elected government has given priority to national reconciliation and peace since we assumed office.” Lisäksi tehdään konkreettisesti eroa edellisiin hallituksiin kertomalla esimerkiksi kritiikin vähentymisestä, jota pidetään demokratisoitumisen merkinä. Ei tietysti ole yksiselitteistä, onko hallitus paras taho kertomaan luotettavuudestaan, sillä minkäänlaisiin mittauksiin tai mielipidekyselyihin ei viitata, ainoastaan omaan kokemukseen.

I think you'll notice that there is much more open criticisms of their government and those connected to the government than they ever used to be in the past. That's an indication of the fact that democratic freedom has progressed. (SCO 2018-4.)

Luotettavuuden lisäksi on syytä käsitellä epäluotettavuutta. Siinä missä armeija ja hallitus ovat luotettavia, ovat Myanmarin mukaan terroristit nimenomaan epärehellisiä ja epäluotettavia. Pakolaisliike Myanmarista säilytetään terroristien väkivallan seuraukseksi ja sitä on voimistanut heidän levittämänsä valeuutiset ja valheellinen tieto: ”Instigation, threats and false hopes given by ARSA also play a role in the mass displacement of people.” (MOI 2018-6.) Lisäksi Myanmar kertoo Bangladeshin pakolaisleireille soluttautuneen terroristeja, joiden kerrotaan olevan vastuussa uutisista, joiden mukaan Myanmarin armeija Tatmadaw toteuttaa kansanmurhaa ja etnistä puhdistusta (MOI 2018-7). Näin Myanmar haluaa herättää kansalaisissa epäluottamusta terroristeja kohtaan, tavoitteena heikentää terroristien pelolla hankkimaa valta-asemaa.

Armeijan taholta epäluottamusta osoitetaan terroristien lisäksi myös YK:ta kohtaan, kyseenalaistaen YK:n perehtyneisyyden asiaan ja antaen ymmärtää, että se suhtautuu asiaan puolueellisesti faktoista välittämättä.: “UN comments on the Rakhine State that are totally contrary to the situation on the ground as the global organization just uses the recent crisis as the base without taking into account the long and emotional history.” (DS 2017-12) Armeijan johdon tarkoitus on selkeästi vedota enemmän omiin kansalaisiin kuin kansainväliseen yhteisöön, sillä tämänkaltainen kritiikki vahvistaa käsitystä puolueellisista ulkovalloista, joiden väärää informaatiota vastaan oma hallinto on paras vaihtoehto: he kertovat tuntevansa tilanteen ja osaavansa sen hoitaa parhaiten. Myös hallitus toteaa kärkevästi, että YK:n tiedot ovat epäluotettavia: ”Using unverified figures in the draft resolution is also unethical and

unprofessional.” (MPO 2017-15). Tämä kritiikki on kuitenkin osoitettu YK:lle suoraan, toisin kuin armeijan kritiikki.

Myanmarin itse tuottamista teksteistä välittyy yleensä määrätietoinen ja järjestelmällinen Myanmar. Japanilaisen mediatalon toteuttama Aung San Suu Kyin haastattelu kuitenkin antaa hieman erilaista näkökulmaa Myanmarin toimintaan. Haastattelu on muun käyttämäni aineiston tavoin julkaistu valtionkanslerin virallisilla nettisivuilla², mutta se poikkeaa muusta aineistosta siinä, että kyseessä on ainoa dialogimuotoinen teksti, joka ei ole yksinomaan Myanmarin hallinnon tuottamaa ja näin ollen puhujapositiontaan hieman erilainen kuin muut. Yleisö tällä haastattelulla on paitsi levikkinsä myös kielensä vuoksi laaja ja kansainvälinen. Voimme olettaa, että Myanmarin hallinto on etukäteen nähnyt kysymykset, sillä vaikka kysymykset ovat harvinaisen suorita, toimittajan kysymyksiinsä saamat vastaukset ovat lähes sanasta sanaan samoja, joita on luettavissa läpi muun aineiston. Seuraavassa lainauksessa kuitenkin hieman poiketaan suorasta kysymys-vastaus-linjasta, sillä haastattelijan (H) kysyessä suhteesta YK:hon, Aung San Suu Kyi (A) koee kysymyksen syytöksenä taktisesta luottamuksen kalastelusta:

H: Recent actions by the Myanmar government like the agreement with the UN, establishment of the independent committee to restore mutual trust and with other parties... can we understand it in that way?

A: Are you saying that did we undertake to sign the MoU with the UNDP and UNHCR and to form the investigation team in order to create trust?

H: I don't mean to say it's the only purpose. But is it in line with Myanmar...?

A: I think I've explained several times now that it's in line with the recommendations that were made by Dr. Kofi Annan's commission and by our advisory board. (SCO 2018-4.)

Aung San Suu Kyi siis voimakkaasti kieltää, että Myanmarin tavoitteena olisi luottamuksen kalastelu, vaikka hän samalla tulee osittain vahvistaneeksi tämän käsityksen. Kuten johdannossakin kerron, Aung San Suu Kyi oli hyvin vastahakoinen perustamaan komitean ja sallimaan sen tulon Myanmariin, ja vasta voimakas kansainvälinen paine sai hänet taipumaan. Tämän kyseisen komitean päätöksiä valtionkansleri kuitenkin kiittelee jälkeenpäin ja kertoo Myanmarin noudattavan annettuja ohjeita. Komitean perustamisen aikaisen vastahakoisuuden perusteella on kuitenkin vaikea uskoa, että kyseessä olisi ollut Myanmarin hallinnon vilpitiön

² Haastattelun litteroitu versio on sittemmin poistettu valtionkanslerin sivuilta, mutta se on löydettävissä täsmälleen samanlaisessa muodossa se toteuttaneen japanilaisen mediayhtiön nettisivuilta. Myanmarin valtionkanslerin sivuilla on edelleen videomuodossa osia haastattelusta.

halu ratkaista kriisi ulkomaisen avun turvin. Todennäköistä onkin, että kyseessä on toimittajankin havainnoima toive luottamuksen palauttamisesta Myanmarin ja kansainvälisen yhteisön välille.

Kansainvälisen arvostelun ja luottamuspuolan pelosta kertoo myös ulkoministeri U Kyaw Tinin lausahdus: “[I]t [is] necessary for the government and the people to respond in accordance with the law or otherwise would be blamed by the international community” (MPO Päiväämätön 1). Kansalaisiakin kehoitetaan erityiseen varovaisuuteen ja vedotaan lain noudattamiseen, jotta hallitus ja koko Myanmar säästyisi kansainvälisen yhteisön kritiikiltä ja mahdollisilta vakavilta seurauksilta. Kyseinen lainaus on tekstistä, jolle ei ole päivämäärää, mutta voidaan kontekstin perusteella ajoittaa vuoden 2016 loppuun. Kansainvälisen yhteisön paine Myanmaria kohtaan ei tuossa vaiheessa ollut vielä voimakkaimmillaan, mutta Myanmar selvästi tiedostaa voimakkaaseen kritiikkiin olevan aihetta ja hyödyntää auktoriteettiasemaansa puhuessaan kansalaisilleen lain noudattamisesta.

7.4. Luota minuun, olen suvereeni

Luottamusdiskurssin kautta on mahdollista tarkastella Myanmarin hallinnon valtasuhdetta omiin kansalaisiinsa. Pääasiassa suhde esitetään suorana luottamussuhteena: hallitus vetoaa demokraattisiin vaaleihin, joiden kautta vakuuttaa saaneensa kansalta mandaatin toiminnalleen. Kansalaisilta edellytetään sen mukaista luottamusta, mutta samanaikaisesti hallitus joutuu kamppailemaan säilyttääkseen valta-asemansa ja legitimitettinsä kansalaisten silmissä kriisinkin keskellä. Myanmarin on viestittävä, että hallitus ajaa kansalaisten etua eikä taivu ulkomaisen paineen alla. Samaan aikaan on kyettävä säilyttämään kansalaisten luottamus siihen, että Myanmar toimii itsenäisesti ja ulkomaista riippumattomana, mutta samalla saattaen terroristit vastuuseen teoistaan. Aung San Suu Kyi toteaa, että tärkeintä on, että omat kansalaiset ymmärtävät heidän tekemänsä päätökset Rakhinen osalta (SCO 2018-4), joten riippumatonta hallituksen toiminta ei ole.

Kansainvälisellä kentällä valtakamppailu on monitahoisempaa kuin sisäpoliittisesti. Myanmar joutuu hakemaan ulkomaiden luottamusta esittäen samaan aikaan todisteita pätevyystään, legitimitetistään ja kyvykkyydestään kriisin hoitamisessa: toisin sanoen todisteita valtion kapasiteetista ja resursseista. Myanmar joutuu siis oikeuttamaan asemaansa kansainvälisen yhteisön joukossa tasavertaisena valtiona muiden rinnalla. Tätä luottamusta vahvistetaan

kertomalla lain noudattamisesta ja esimerkillisestä käytöksestä, yhteisistä arvoista ja vastuullisuudesta.

Myanmar is responding the calls made by the international community with progress being made and continue to make on the ground. We shall continue to work relentlessly to address immediate and long term challenges of the Rakhine State, with or without a resolution by the Human Rights Council. (MPO 2017-15.)

Samalla kun Myanmar hakee muiden luottamusta, se tekee myös selväksi, ettei itsekään sokeasti luota muihin valtioihin ja näiden aikomuksiin, vaan suorastaan halveksii maita, jotka sekaantuvat pyytämättä toisen valtion sisäpolitiikkaan. Myanmarin valtion edustajien puheissa on havaittavissa huolta ja kritiikkiä niitä tahoja kohtaan, jotka pyrkivät vaikuttamaan maan sisäpolitiikkaan. Tämä nähdään epäluottamuksen osoituksena ja mahdollisesti merkkinä siitä, että Myanmarin valtionjohtoa pidetään joko epäpätevänä tai epälegitiiminä. Siksi Myanmar pyrkii aktiivisesti argumentoimaan pätevyytensä ja legitimitteettinsä puolesta, todistelee kyvykkyyttään ja haluaa osoittaa kansainväliselle yhteisölle olevansa sitoutunut tavoitteisiinsa ja edistyneensä niiden ajamisessa.

Luottamusta ja kiitosta osoitetaan vain niiden valtioiden suuntaan, jotka ovat osoittaneet tukensa Myanmarin toimille. “Myanmar appreciates the stand taken by some members of the Security Council who upheld the principle of non-interference in the internal affairs of sovereign countries.” (SCO 2017-14.) Aung San Suu Kyin mukaan (SCO 2018-4) luottamus on kahden kauppaa ja se rakentamiseksi vaaditaan molempien tai kaikkien osapuolten panosta. Tämän tulkitseen paitsi kritiikkinä tiettyjen YK:n jäsenvaltioiden toimintaa kohtaan, myös viestinä siitä, että Myanmar ei anna helposti anteeksi ”muslimiterroristien” väkivaltaa, koska ei oletta heidän olevan halukkaita rakentamaan luottamuksellista suhdetta Myanmarin kanssa.

Kaakkois-Aasian maiden yhteistyöjärjestön eli ASEAN-valtioiden kesken vallitsee puuttumattomuusperiaate, jonka mukaisesti jäsenvaltiot eivät puutu toistensa asioihin. Puuttumattomuusperiaatetta on kritisoitu juuri siitä syystä, että esimerkiksi ihmisoikeusrikkomukset tai muut kansainvälistäkin huomiota ansaitsevat ongelmat jäävät käsittelemättä. ASEAN-maiden näkökulma on, että jäsenvaltiot ovat itse kykeneväisiä käsittelemään sisäiset ongelmansa, ja olisi siksi epäkunnioittavaa ja halventavaa puuttua toisten sisäpolitiikkaan. (Suzuki 2019, 157.) Tämä on yksi syy siihen, minkä vuoksi pakolaiskriisiä ei ole kyetty ratkaisemaan myöskään alueellisesti, sillä ASEAN-maiden keskuudessa se katsotaan ennen kaikkea Myanmarin ja Bangladeshin väliseksi asiaksi. Myanmar allekirjoittaa tämän

ajatuksen ja on moneen kertaan vedonnut kahdenvälisiin, ystävällisiin ja rakentaviin suhteisiin Bangladeshin kanssa.

Tätä samaa puuttumattomuutta Myanmar selkeästi odottaa myös YK:lta eikä katso olevansa sille tilivelvollinen kuin valitsemistaan asioista. Myanmar valikoi melko suppeasti ne Rakhinen kriisiin liittyvät aiheet, joista kansainvälisen yleisön edessä puhutaan. Yksi tabu on armeijan väkivalta: se kielletään tai siitä ei puhuta lainkaan. Näin Myanmar käyttää valtaa määrittelemällä, mitkä sen sisäpoliittisista aiheista saavat tilaa keskustelussa. Syytöksiin vastataan valikoiden ja monien asioiden kohdalla vedotaan keskeneräisyyteen ja kahdenvälisyyteen esimerkiksi Bangladeshin kanssa. Tarkoituksena on ennen kaikkea välttää Myanmarin kannalta epäsuotuisten aiheiden käsittely maailmanlaajuisella foorumilla.

Yksittäisen valtion aseman YK:ssa ja kansainvälisen politiikan kentällä on yksi Myanmarin jatkuvista huolenaiheista. Selkeästi valtiolla on oma lehmä ojassa, kun kritisoidaan yksittäisiin valtioihin kohdistuvaa eksessiivistä huomiota:

Myanmar opposes any country specific resolutions. They are not conducive to meaningful dialogue but give rise also to polarization, division and even confrontation. - - Some elements in the draft resolution is infringing on the state sovereignty of Myanmar. Some are far from truth and not in line with situation on the ground. (MPO 2017-15.)

Myanmar vaatii kansainväliseltä yhteisöltä samaa kunnioitusta, jota muita suvereneja valtioita kohtaan osoitetaan ja kritisoi voimakkaasti saamaansa kritiikkiä. On aistittavissa, että Myanmar kokee valtaansa loukattaneen verisesti ulkovaltojen taholta niiden osoittaessa kritiikkiä ja tätä kautta epäluottamusta Myanmarin toimintaa kohtaan. Suvereniteettiin, etenkin kansallisvalioiden kohdalla, liittyy olennaisesti riski konfliktiin, jos tätä suvereniteettia loukataan puuttumalla suvereenina pidetyn valtion asioihin.

Edellytys kunnioituksesta valtiota kohtaan perustuu myös siihen, että Myanmar katsoo viime vuosina tapahtuneen demokratiakehityksen olevan riittävä todiste siitä, että Myanmar on motivoitunut kehittymään ja tiedostaa menneisyyden ongelmat. Uuden hallituksen kohtaaman kritiikin kerrotaan vähentyneen merkittävästi verrattuna aiempien hallituksen vastaanottamaan kritiikkiin. Aung San Suu Kyin mukaan kansa siis luottaa Myanmarin hallitukseen, joten myös kansainvälisen yhteisön tulisi.

I think you'll notice that there is much more open criticisms of their government and those connected to the government than they ever used to be in the past. That's an indication of the fact that democratic freedom has progressed. (SCO 2018-4.)

Selkeä ideologinen tausta luottamusdiskurssille löytyy siis kansallisvaltioideologiasta ja nationalismista. Jako kansallisvaltion ystäviin ja vihollisiin on selvästi havaittavissa: ystäviksi luetaan vain ne, jotka kunnioittavat Myanmarin oikeutta päättää omista asioistaan ja tarjoavat korkeintaan tukea ja vilpittömäksi ja puolueettomaksi koettua apua. Omiin kansalaisiin nationalismi puree, sillä demokraattisesti valittua hallitusta pidetään merkinä yhtenäisestä kansasta.

8. SYMPATIA

8.1. Sympatia, empatia ja myötätunto

David Hume (2009, 490) on määritellyt kyvyn tuntea sympatiaa toisia kohtaan yhdeksi ihmisen merkittävimmistä ominaisuuksista. Humen mukaan ”luonto on säilyttänyt suuren samankaltaisuuden kaikkien ihmisolentojen kesken”, mutta tästä ihmislajin keskinäisestä samankaltaisuudesta huolimatta sympatiaa koetaan eri tavalla eri yksilöiden välillä. Sympatia perustuu samaistuttavuuden mahdollisuuteen ja yleisesti ottaen sympatiaa on helpompi tuntea läheisiään ja samankaltaisiksi koettuja kohtaan: kriteereinä Hume pitää esimerkiksi yhtäläisyyksiä tavoissa, kulttuurissa ja kielessä. (Emt., 492–493.) Humen mukaan sympatia on ajatuksen muuttumista vaikutelmaksi: oma tulkintamme objektista (toisesta ihmisestä) vaikuttaa tunteen muodostumiseen (emt., 495). Kaikkien kärsimys ei herätä sympatiaa, ja edellytyksenä sympatian kokemiselle onkin, että sympatian kohde on jollakin tavalla merkityksellinen subjektille. Lisäksi kärsimyksen syyn ja määrän tulee olla merkittävä eikä kärsimys saa olla uhrin itsensä syytä. (Hall 2015, 89–90.)

Sympatia ja empatia ovat hyvin lähellä toisiaan. Nykykielessä empatia tarkoittaa pitkälti sitä, mitä historiallisesti on tarkoitettu sympatialla. Empatialla voidaan tarkoittaa, että ymmärretään toisen osapuolen tunteet heidän näkökulmastaan, kun taas sympatialla voidaan tarkoittaa näiden tunteiden käsittämistä erillisestä, ulkoisesta näkökulmasta. (Lowe 2007, 9.) Myötätuntoa käytetään toisinaan käännökseenä molemmille termeille. Myötätunnolla tarkoitetaan niin ikään kykyä myötäelää toisten kärsimyksessä – edellytyksenä, ettei myötätunnon kokija itse ole kärsivässä asemassa. (Arendt 1963, 81, 85). Läheinen termi on myös sääli, johon liittyy ensisijaisesti surun tunne toisen kärsimyksistä (Hosking SJ 2007, 4). Määrittelytavoista huolimatta kaikille näille termille keskeistä on kyky tiedostaa toisen kärsimys ja ymmärtää sen sosiaalinen merkitys.

Vilpittömässä sympatiassa ei ole suoranaisesti kyse sympatisoijasta itsestään, vaan tunne on altruistinen, kokonaan ulkoisiin objekteihin suuntautuva (Hume 2009, 525). Voisi siis ajatella, että jos sympatia on muista riippuvaista ja heidän ehdoillaan tapahtuvaa eikä sillä näin pysty suoraan ajamaan omia etujaan ja tavoitteitaan, ei sillä ole paikkaa tunteiden diplomatian paletissa. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, vaan sympatia on hyvinkin tehokas työkalu valtiolle. Osoittamalla sympatiaa jotakin tahoja kohtaan, subjekti voi ilmaista sympatian objektille olevansa ystävä – oli se sitten totta tai ei. Täysin ulkopuolisille tahoille taas tällainen käytös voi näyttäytyä merkinä sympatian osoittajan rehellisyydestä ja vilpittömyydestä, ja sympatialla voi olla näin kauaskantoisia seurauksia.

Tunteiden diplomatiassa keskeistä on, että sympatiaa ilmaistaan sanojen kautta: esimerkiksi osanotoilla tai kertomalla, että samaistutaan tuskaan ja menetyksiin. Avuntarjoukset ovat niin ikään sympatian osoituksia, samoin symboliset eleet kuten hiljaiset hetket mahdollisten uhrien muistolle. Tärkeää on, että valtiotasolla sympaattinen esiintyminen vaikuttaa vilpittömältä. Vilpittömyyteen liittyy myös se, että valtio ei voi sympatiaa ilmaistessaan antaa ymmärtää, että mahdollisille palveluksille sympatian objektia kohtaan odotetaan vastapalveluksia: avun on oltava pyyteetöntä. (Hall 2015, 91–92.)

Keskityn tässä luvussa siihen, miten Myanmar ilmaisee sympatiaa Rakhinen uhreja kohtaan ja millä tavalla kansainvälisen yhteisön odotetaan ilmaisevan sympatiaansa. Sanoitettu sympatia on olennaista, mutta sen lisäksi tulisi vielä ilmaantua joitain konkreettisia tekoja, joiden kautta sympatiaa osoitetaan.

8.2. “We feel deeply for the suffering and plight of the innocents”³

Myanmar noudattaa suorastaan esimerkillisesti oletettuja sympatian ilmaisemisen tapoja teksteissään juuri sanallisten valintojen kautta. Anteeksipyyntöjä väkivallan harjoittamisesta tai muista teoista ei esitetä, sillä se sotisi Myanmarin kieltämisstrategiaa vastaan, mutta monin eri sanankääntein kerrotaan, että hallitus elää mukana Rakhinen asukkaisen kärsimyksissä ja tekee voitavansa, jotta heidän tilanteensa helpottuisi. Hallitus viestii, että he ovat ”epäilemättä taho, joka on kaikkein eniten huolissaan Rakhinen tilanteesta” (MPO 2017-15).

Sympatiaa osoitetaan kertomalla, että Myanmar tuntee samoin *kaikkia* Rakhinen alueella asuvia ihmisiä kohtaan. Eri vähemmistöryhmiä luetellaan nimeltä, millä halutaan tuoda esille konfliktin laajuus ja sen vaikutus moniin eri ihmisryhmiin. sekä tietysti korostaa, ettei kyseessä

³ SCO 2017-13

oleva kriisi ole vain rohingyoihin vaikuttava vaikka julkinen keskustelu keskittyykin heihin. Heitä pidetään syypanä kriisiin ja iskujen aloittajina, kun taas muut etniset ryhmät ovat sivullisia ja viattomia kärsijöitä, jolloin heitä kohtaan on täysin oikeutettua tuntea sympatiaa.

We feel deeply for the suffering of all the people who have been caught up in the conflict. Those who have had to flee their homes are many. Not just Muslims and Rakhines but also small minority groups such as Daing-net, Mro, Thet, Magyi and Hindus, of whose presence most of the world is totally unaware. (SCO 2017-10.)

We feel deeply for the suffering and plight of all affected communities – Rakhine, Muslim, Daingnet, Mro, Thet, Maramagyi and Hindu. They are all victims of violence and terrorism. (MOI 2017-11.)

Myanmar ei siis ainoastaan osoita olevansa itse sympaattinen, vaan samassa yhteydessä kritisoi muuta maailmaa siitä, että huomio on kiinnittynyt pelkästään rohingyoihin, kaikkien muiden kärsimysten jäädessä taka-alalle. Huomionarvoista on, että Myanmar ei kuitenkaan erittele, miten nämä muut ihmisryhmät ovat kärsineet ja kuka on heidän kärsimyksensä takana. Erityisesti media saa kritiikkiä puolueellisesta uutisoinnista: ”Little is known or reported in the media about many people of - - minority groups - - who have had to flee their homes as a result of violence.” (MOI 2018-6)

Sen lisäksi, että ulkomaat ja muut ulkopuoliset tahot eivät Myanmarin mielestä osoita tarpeeksi sympatiaa kaikkia alueen asukkaita kohtaan, niitä pyydetään tuomitsemaan terroristiset teot kansainvälisesti: ”We urge the people, political parties, NGOs, friendly countries and international community to show support by opposing the extremist terrorist acts” (SCO 2017-6). Kun tässä Myanmarin mielestä epäonnistutaan, se kritisoi muita antaen ymmärtää, että tuomitsematta jättäminen on sama kuin teot suoraan hyväksyttäisiin: ”Yet, many conveniently failed to denounce provocative attacks. Any form of terrorist act for whatever cause should not be condoned” (MOI 2018-6). Ulkomaat eivät siis Myanmarin mielestä osoita riittävässä määrin sympatiaa eivätkä asetu Myanmarin tueksi ja avuksi.

Uuden hallituksena myötä Myanmar on ilmaissut motivaationsa ja konkreettiset askeleet, joita on otettu demokratisoitumisen eteen. Demokratisoitumisprosessi esitetään suurena haasteena, jossa ulkomaalaiden tuki on niin ikään tervetullutta. Demokratisoitumiseen kerrotaan liittyvän ”monimutkaisuuksia” (MOI 2018-6) ja sitä kuvaillaan suurimmaksi haasteeksi Myanmarin historiassa (MOI 2018-6). Aung San Suu Kyi vetoaa myös henkilökohtaisessa haastattelussaan ulkopuolisten sympatiantajuun kertomalla, ettei hallitus kykene ratkaisemaan kriisiä yksin

lyhyessä ajassa. Painottaakseen asian monimutkaisuutta hän turvautuu toistoon ja vertailee kriisin keston ja hallituksen vallassaolon välillä:

First of all, of course, it's a long standing issue. People forget that it goes back a couple of centuries. It's not something that happened yesterday. You cannot resolve a problem that has been existing for such a long time in a few months. And our government took over the responsibility of that administration just 2 years ago. And you cannot resolve a problem like that overnight. (SCO 2018-4.)

Ainoa kerta, kun aineistossa suoraan puhutaan ”meistä” kansainväliseen yhteisöön viitaten, on YK:n yleiskokouksessa syyskuussa 2018 pidetty puhe. Tuolloin Myanmarin delegaation puheenjohtaja U Kyaw Tint Swe kehottaa muita valtioita suhtautumaan kriittisesti Kansainvälisen rikostuomioistuimen päätöstä kohtaan: ”[W]e, the members of the international community, should be deeply concerned by the recent decision of the International Criminal Court” (SCO 2018-5). Kyseinen päätös oli Kansainvälisen rikostuomioistuimen linjaus siitä, että Myanmarin ja Bangladeshin rajalla tapahtuvaa pakolaistilannetta voidaan käsitellä kasainvälisen rikoslain nojalla rikostuomioistuimessa. Ongelma Myanmarin näkökulmasta on, että se ei ole Rooman perussäännön eli Kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamissopimuksen sopimusvaltio (toisin sanoen ICC:n jäsenvaltio), toisin kuin Bangladesh, eikä Rakhinen tapausta silloin tulisi käsitellä rikostuomioistuimessa. Kansainvälisen rikostuomioistuimen linjauksen mukaan se voi kuitenkin käsitellä rajalla tapahtuvaa ”väestön karkottamista tai pakolla siirtämistä”, jos yksikin rikos on tapahtunut jäsenvaltion eli tässä tapauksessa Bangladeshin alueella. (ICC 2018.)

Myanmarin hallituksen edustaja käyttää siis tunteisiin vetoavaa me-muotoa tässä yhteydessä hyvinkin tarkoitushakuisesti. Vetoamalla muihin valtioihin tällä tavalla Myanmar pyrkii saamaan ne puolelleen ja yhdessä kritisoimaan Kansainvälisen rikostuomioistuimen päätöstä, jota se pitää suorastaan pöyristyttävänä. Myanmarin näkökulmasta muiden tulisi olla yhtä huolissaan tästä päätöksestä, jota se itse pitää häidin tuskin laillisena, ja esiintyykin asiassa ICC:n mielivallan uhrina, jota muiden tulisi tukea ja osoittaa apunsa kritisoimalla ICC:n päätöstä.

On mielenkiintoista huomata, että useimmissa yhteyksissä Myanmarin hallitus ei puhuu Rakhinen ”kriisistä”, vaan kyseessä on *issue* eli kysymys tai ongelma. Esimerkiksi: “Resolving the issue in Rakhine is an important component of our democratic process” (SCO 2018-5). Kun kyseessä on kriisin sijaan ongelma, voitaisiin olettaa, että sille on näköpiirissä olemassa myös ratkaisu. Myanmar esittää Rakhinen *ongelman* esteenä demokratisoitumisen tiellä. Demokratisoituminen on päämäärä, johon Myanmar hallituksensa mukaan tähtää, ja tämä

Rakhinen ongelma on yksi este sen tiellä. Sen monimutkaisuus ja pitkäaikaisuus kuitenkin hidastavat ratkaisun löytymistä, joten kansainvälisen yhteisön tulee olla kärsivällinen ja ymmärtäväinen Myanmarin suhteen. Haluttu lopputulos, demokraattinen Myanmar, on tähtäimessä, mutta Myanmar kamppailee tämänhetkisten ongelmiansa kanssa, joihin toivoo kansainvälisen yhteisön suhtautuvan sympaattisella ymmärryksellä ja tuella.

Nostan vielä esille kielellisen ulottuvuuden, jota on mahdotonta ohittaa: Myanmarin hallitus puhuu muslimeista, armeija bengaleista ja kansainvälinen yhteisö rohingyoista. Kaikki tarkoittavat kuitenkin samaa Rakhinen alueella asuvaa ihmisryhmää. Rohingya-termiä pidetään puolueellisena, sillä se on rohingyojen itsensä itsestään käyttämä nimitys. On siis ymmärrettävää, että valtio pidättäytyy käyttämästä sitä, sillä se katsotaan heidän puolelleen asettumisena. Armeija sen sijaan puhuu bengaleista, joka on vastakkaisella tavalla asennoitunut termi. Bengali on nimitys, jonka perusteella rohingyat luokitellaan Bangladeshista tulleiksi siirtolaisiksi. ”Muslimi” lieneekin Myanmarin hallituksen kultainen keskitie asian suhteen, vaikka pelkästään muslimeista puhuminen on niin ikään ongelmallista, sillä kaikki Myanmarin muslimit eivät ole identifioitu rohingyoiksi. Tätä termiä käyttämällä hallitus kuitenkin pyrkii puolueettomuuteen, ja on mm. kieltänyt neuvoa-antavaa komiteaa käyttämästä kumpaakaan termiä, rohingyaa tai bengalia. (AFP 2018). Nähdäkseni tämä ”puolueettomuus” on hallituksen suunnalta rohingyoille suurin sympatian osoitus ja myönnytys, joka aineistosta on havaittavissa.

8.3. Rakhinen kriisin ihme

Aineistossa siis toistuu näkemys, että kyseessä on pitkän aikavälin ongelma, joka juontaa juurensa alueelliseen eriarvoisuuteen, köyhyyteen ja turvallisuuden puuttumiseen. Valtionkansleri Aung San Suu Kyi toteaa esimerkiksi: “[T]he animosity, the distrust and if you like, the fear and hate in Rakhine were rooted in the fact that it’s a region where there’s very little prosperity and very little security” (SCO 2018-4). Samat perustelut pitkään jatkuneiden sosioekonomisten ongelmien kärjistymisestä äärimmilleen toistuvat useaan otteeseen:

“[T]he Rakhine issue is not a religious one but a political and economic challenge involving migration, competition over limited resources, poverty and rule of law. But it has recently evolved from the communal conflict into the issues of national security and terrorism.” (MOI 2018-6.)

Hallitus ottaa näin asiantuntijan roolin omaa sisäpolitiikkaansa koskevissa asioissa ja vetoaa tällä kansainvälisen yhteisön sympatiantajuun: Rakhinessa on jo valmiiksi merkittäviä ongelmia, joita on yritetty ratkaista mutta jotka ovat syvään juurtuneita ja siksi haastavia hoitaa.

Sättimisen sijaan ulkovaltojen tulisi tuntea sympatiamia Myanmaria kohtaan, tukea sitä toiminnassaan ja tarjota apua ja ymmärrystä kritiikin sijaan. Myanmarin mukaan on erittäin tärkeää, että kritiikki ja ulkovaltojen interventiot ovat nimenomaan rakentavia, sillä muutoin tilanne voi pahentua.

Myanmar would welcome the international community to play a constructive role in relation to Rakhine State and sought their understanding on the complexity and their support for the government efforts in finding a durable solution. Taking non-constructive measures would be counterproductive, as it will further polarize the communities and undermining the efforts for the long-term objective of reconciliation. (MOI 2018-6.)

Myanmarin hallitus ei missään vaiheessa sano suoraan, että nämä ”pitkään jatkuneet ongelmat” ovat suurelta osin perua sotilasjuntan ajoilta. Brittiläisen kolonialismin jäljet ovat tietysti myös nähtävissä, mutta yhtä lailla viime vuosikymmenten aikana vallinnut sotilasjunta on vastuussa alueellisesti eriarvoistumisesta ja mm. epäonnistuneesta sosiaalipolitiikasta, joka mahdollistaa tällaisen eriarvoisuuden. Olisi kuitenkin huonosti valittu strategia hallituksen taholta tässä vaiheessa osoittaa syyttävällä sormella armeijaa, kun pyrkimys on näyttäytyä ulkomaailmaan yhtenäisenä valtiona. Mahdolliset ongelmat armeijan ja hallituksen välillä lakaistaan maton alle, mikä on osaltaan sympatiastrategiaa tukeva tekijä: keskinäisen kinastelun sijaan armeija ja hallitus yhtä lailla säälivät kriisin uhreja ja esiintyvät yhtenä rintamana kansalaistensa puolustajina.

Tavallaan tämä taktiikka voi toimia. Kuten avasin aiemmin, Thomas Hobbes teorioi valtion taustalla olevan pelko esimerkiksi vihollista kohtaan, mikä saa ihmiset yhdistymään johtajan taakse (Jakonen 2013, 89). Samalla tavoin tällainen käsitys ”yhteisestä vihollisesta” on omiaan yhdistämään jakautunutta kansaa. Elävä esimerkki löytyy suomalaisten omasta lähihistoriasta, kun ”talvisodan henki” yhdisti punaiset ja valkoiset. Samalla tavoin ideologiset erimielisyydet on jouduttu Myanmarissa sysäämään syrjään kansallisen edun tieltä. Yhteinen vihollinen on mitä erinomaisin tapa yhdistää hajanaista kansaa, jolla kuitenkin on kansallisidentiteetti, johon takertua.

Myös niin sanottu ”identiteettien jakautuminen”, tutkija Amartya Senin (2006, 52) mukailleen, on tässä havaittavissa. Armeijan ja hallituksen edustajien on valittava kahden identiteettinsä välillä: myanmarilaisen ja aatteeseen perustuvan identiteetin. Näiden ei tarvitse sulkea toisiaan pois, mutta tässä tapauksessa myanmarilaisen identiteetin on mentävä omien aatteiden edelle, jotta hallituksen ja armeijan johdon edustajat kykenevät esiintymään uskottavasti yhtenäisenä rintamana. Tunteiden lisäksi järkeily vaikuttaa identiteetin valintaan ja niiden välisen

arvojärjestyksen määrittämiseen (emt., 53). Siksi hallitus ja armeija vetävät yhtä köyttä ja riippumatta siitä onko tekstien vastaanottajana oma kansalainen vai vieraan valtion edustaja, tämä viesti pidetään samana.

Kuten sympatian ilmaisemiseen kuuluu, myös Myanmar puhuu avun tarjoamisesta kärsiville. Yksi näkökulma, jolla kalastellaan sympatiaa kansainväliseltä yhteisöltä, on suora toteamus, että helpoin tapa auttaa Rakhinen uhreja on tukea Myanmarin hallitusta pyrkimyksissään vakauttaa tilanne: ”The international community can best help by supporting the Myanmar Government in its efforts to bring stability, peace and development to Rakhine State.” (MOI 2017-9). Jo saatua kansainvälistä humanitääristä apua kritisoidaan, sillä paikallisten kerrotaan kokeneen se puolueellisena: ”[E]thnics were suspicious of the seizures of foreign relief aid and assistance at Bengali terrorist camps - - The UN needed to carry out the delivery of assistance fairly and equally.” (DS 2017-12) Sen sijaan aineistosta ei käy ilmi, että Myanmar itse olisi tarjonnut humanitääristä apua kriisissä kärsineille. Tältä osin sympatian strateginen hyödyntäminen epäonnistuu todella näkyvästi, sillä konkreettisen avun puuttuminen aiheuttaa sen, ettei toiminta vaikuta vilpittömältä.

Hallitus viestii ensisijaisesti omille kansalaisilleen tarkoitetuissa teksteissä sympatiaa hieman eri sävyyn kuin kansainväliselle yhteisölle. Hallitus kertoo elävänsä mukana myanmarilaisten tuskassa ja tietävänsä, miten paljon historiallinen painolasti vaikuttaa ihmisten elämään vieläkin. Samalla kuitenkin käytetään tilaisuus hyväksi yhtenäisen kansallisidentiteetin luomiseen, sillä Myanmarin johto asettuu tavallisten kansalaisten kanssa samalle viivalle puhuen ”meistä” ja ”meidän kohtaamistamme” vaikeuksista.

The challenges facing Myanmar are complex and multifaceted. However, the people of Myanmar are resilient. We stand united to face all obstacles and to meet all challenges as we strive to bring peace, development and national harmony to our country that has suffered from decades of conflict, underdevelopment, and disharmony. (SCO 2018-5.)

Hallitus ja armeija suhtautuvat Myanmarin kansalaisiin hyvin suojelevasti, mikä on tullut ilmi jo aiemmissa analyysiluvuissa. Suojelevaisuuden lisäksi koetaan velvollisuutta kansalaisista ja heidän vastoinkäymisistään. Sympatian osoituksilla halutaan paitsi vahvistaa me-henkeä, myös omaa valta-asemaa, sillä sympatiaa kykenee osoittamaan vain taho, joka ei itse ole kärsivässä asemassa vaan päinvastoin kokee itsensä jossain määrin voimakkaaksi ja etuoikeutetummaksi kuin sympatian kohde. Sympatia on siis hallinnan väline, jolla Myanmarin hallinto asettaa itsensä kansalaisiinsa nähden hierarkkiseen asemaan.

Kuten olen aiemmin jo pohtinut, Myanmarin hallitukselle on tärkeää säilyttää kansalaisten usko siihen, että hallitus on tehtäviensä tasalla ja kykenee kantamaan vastuun. Yhtä lailla Myanmarin hallituksen on kuitenkin osoitettava myanmarilaisille, että vaikka kansainvälisen yhteisön huomio on kiinnittynyt Rakhineen, maan oma hallitus ei ole unohtanut heitä. Sisältö on siis sama ei-rakhinelaisille ja Rakhinen vähemmistöille rohingyoja lukuun ottamatta: olemme yhdessä samassa veneessä. Osoittamalla sympatiaa nimenomaan kaikkia muita kuin rohingyoja kohtaan Myanmar kasvattaa ennestään kuilua näiden väestöryhmien välillä, heittäen bensaa jo ennestään vahvan rohingya-vihamielisyyden liekkeihin.

8.4. Hyvä tahto ja huono paimen

Sympatian hakeminen ulkomailta esittäytymällä säälistävänä olisi todennäköisesti Myanmarille toimiva keino saada sympatian osoituksena esimerkiksi humanitääristä tai taloudellista apua kriisitilanteen hoitamiseen. Tämä sotisi kuitenkin vahvasti aiemmin esitettyä kansallisvaltion suvereniteettia vastaan, tai pikemminkin Myanmarin pyrkimystä saada kunnioitusta ja luottamusta muilta näyttäytymällä vahvana ja suvereenina toimijana, muiden valtioiden rinnalla samanarvoisena.

Katsonkin, että Myanmar käyttää sympatiaa strategisesti hieman perinteisestä poikkeavassa tarkoituksessa ulkomaalaisia kohtaan: sympatiaa *edellytetään* kansainvälisiltä toimijoilta. Sympatian puute katsotaan kansainvälisten toimijoiden virheeksi, eikä Myanmarin omaksi syyksi. Kuten esitin alussa, sympatian edellytyksenä on, että sen kohde ei ole itse aiheuttanut kärsimystään. Siksi Myanmar aktiivisesti kieltää syyllisyytensä joukkomurhaan ja hakee sympatiaa Rakhinen alueen muita uhreja kohtaan. Myanmar haluaa todisteita siitä, että kansainvälinen yhteisö suhtautuu Myanmariin luottamuksen lisäksi sympaattisesti ja ymmärtäväisesti. Myanmar sanoo tuntevansa sympatiaa kaikkia uhreja kohtaan, mutta kyseenalaistaa ulkomaisten puolueettomuuden asiassa. Muut kuin muslimit toimivat Myanmarille eräänlaisena kilpenä: hakemalla heille sympatiaa ja kääntämällä kritiikin itsestään kansainväliseen yhteisöön, kriisi etäännytetään Myanmarista ja rohingyoista.

Sympatiaa ja sen mukanaan tuomia etuja, kuten juuri avustuksia tai helpotuksia, voidaan pitää eräänlaisena etuoikeutena sen vuoksi, että kaikki kärsivät eivät automaattisesti saa osakseen sympatiaa. Juuri viattomuus omaan kärsimykseen ja jonkinlainen empaattisia tunteita herättävä altavastajan asema ovat niitä, jotka saavat aikaan sympatia tunteen. Kiistämättä myös Myanmarin valtio kansalaisineen on kärsinyt Rakhinen kriisistä. Sympatiaa ei kuitenkaan heru kansainvälisen yhteisön suunnalta, sillä heidän näkökulmastaan hierarkkisesti Myanmar on

rohingyojen yläpuolella asemassa, jossa se on mahdollista väärinkäyttää ylivoimaansa. Myanmar puolestaan katsoo, että terroristi-iskujen kautta asetelma on muuttunut niin, että Myanmar on altavastaaajana ja haavoittuvassa asemassa, jossa kansainvälisen yhteisön tulisi tarjota sille sympatiaansa. Terroristiperustelu asettaa Myanmarin näkökulmasta kyseenalaiseksi myös sen, onko kansainvälisen yhteisön rohingyoja kohtaan tuntema sympatia oikeutettua, sillä Myanmar pitää nimenomaan rohingyoja syyllisinä kriisiin ja katsoo, että heillä on siitä päävastuu.

YK:n jäsenvaltioiden motiivit Myanmarin tilanteessa kyseenalaistetaan Myanmarin hallituksen suunnalta suoralta kädeltä: “It is also questionable that whether considering Myanmar at all forums of the United Nations is based on a genuine goodwill or otherwise” (MPO 2017-15). Kyseenalaistamalla YK:n jäsenvaltioiden aseman ja motiivit käsitellä kriisiä, Myanmar kääntää asetelmaa pääläelleen, sillä Myanmar itse on saanut kritiikkiä kriisin huonosta hoitamisesta. Syytös etnisestä puhdistuksesta on mitä vakavin syytös ihmisoikeuksien rikkomisesta. Kykeneväisyys joukkomurhaan kertoo moraalisisesta heikkoudesta ja empatian puutteesta. Kuitenkin Myanmar on se, joka kritisoi kansainvälistä yhteisöä samoista asioista: välinpitämättömyydestä, puolueellisuudesta ja kykenemättömyydestä asettua toisen asemaan. Tavoitteena on kääntää huomio pois omista epäonnistumisista sekä kritiikkiä synnyttäneistä toimista, ja saada näin Myanmar näyttämään paremmalta ja muut YK:n jäsenvaltiot heikommilta.

Sympatian osoitus valtioiden välillä voi olla myös esimerkiksi sitä, että sympatian objektilta sallitaan sellaista käytöstä, joka normaalitilanteessa ei olisi hyväksyttyä (Hall 2015, 92). Myanmarin taktiikka voi siis olla osittain sitä, että sympatiaan vetoamalla haetaan enemmän liikkumatilaa kriisitilanteessa. Tämä tukee eksessiivisen puolustuksen teoriaa ja moraalista oikeutusta väkivallan käytössä: koska myanmarilaiset ovat kokeneet kauheuksia ja heidän turvallisuuttaan on uhattu, on valtion perusteltua ja sallittua käyttää kovia keinoja kansan suojelemiseksi. Samoin kriisin pitkäaikaisuuden korostamisella haetaan sympatiaa, joka sallisi Myanmarin selitellä tekojaan ongelmien haastavuudella ja monisyisyydellä. Näin voidaan samalla oikeuttaa sitä, miksei tilanteeseen ole löydetty ratkaisuja ja miksei Myanmar ole vastannut kansainvälisiin odotuksiin.

Siinä missä luottamusdiskurssissa tuli melko tasapuolisesti esiin sekä kansainvälinen että kansallinen ulottuvuus, keskittyy sympatiadiskurssi paljolti vaikuttamaan vain kansainväliseen yleisöön. Hallitus ja armeija hakevat legitimitettiin kansalaisiltaan pääasiassa muilla tavoin

kuin sympatian osoittamisella. Esitin teorialuvussa, että virallisilla eli valtion tunteilla voidaan pyrkiä vaikuttamaan myös massojen tunteisiin. Tulkitseen tämän kansalaisten vähäisen läsnäolon sympatiadiskurssin osalta niin, että Myanmar haluaa kansalaistensa tuntevan ensisijaisesti pelkoa terroristeja kohtaan, sekä luottamusta valtion johtoa kohtaan. Sympatiaa Myanmar ei pyri herättämään omissa kansalaisissaan, sillä kansalaisten halutaan ensisijaisesti olevan sympatian objekti. Tämän virallisen tunteen tarkoitus on vaikuttaa ylöspäin, kansainväliseen yhteisöön.

Myanmarin johto käyttää tässä selkeästi hyväkseen valta-asemaansa kansalaisiinsa: kansalaiset ovat väline, jota Myanmar itsensä alaisena kykenee hyödyntämään omien tarkoitusperiensä ajamiseen. Michel Foucault (2010, 132) puhuu paimenvallasta, jolla lähtökohtaisesti tarkoitetaan ”paimenen” (tässä yhteydessä valtio) ”lampaiiinsa” (kansalaisiin) kohdistamaa huolenpitoa, kaitsemista ja ohjaamista. Myanmar ei sinänsä pyri sympatialla ohjaamaan kansalaisiaan, mutta paimenvallalle ominaisesti kuvaa tämän suhteen paimennettaviinsa ”taakkana ja velvollisuutena”: pitkään jatkunut kriisi, joka Myanmarin harteille on säilytetty, kuormittaa sen kansalaisia, joita Myanmarin tehtävä on suojella ja johdattaa kohti demokraattista tulevaisuutta. Kansainvälisen yhteisön tulee siis tuntea sympatiaa ylläpidettyä paimenta kohtaan ja tarjota auttavaa kättä.

Paimenvallan keskeinen ajatus on, että valta keskittyy moneuteen eikä esimerkiksi alueeseen: jokaiseen kansalaiseen ja koko kansaan. Paimenen tehtävä on johdattaa kansaa kohti jotakin tiettyä päämäärää ja ainoastaan toimia välittäjän tuolle päämäärälle. (Foucault 2010, 133.) Myanmarin hallituksen paimenvallan tehtäväksi ja tuoksi päämääräksi voidaan katsoa kansalaistensa johdattaminen kohti vahvempaa kansallisvaltiota ja demokratiaa. Demokratia on kansalaisten tahto, mutta he tarvitsevat hallituksen apua ja ohjausta demokraattisemman yhteiskunnan luomiseksi, sillä sotilasjunttaa vastaan kansalaiset eivät pärjää ilman paimenta. Hallitus on kansalaisten itsensä nimittämä paimen, jota pidetään tarpeeksi viisaana ja kyvykkäänä johtamaan kansalaisia kohti parempaa tulevaisuutta. Hallituksella on siis kansan suoma legitimitetti. Armeija hakee tätä samaa legitimitettiä puolustamalla kansaansa susilta.

Mutta kuinka ollakaan: sympatiadiskurssi osoittaa, että tätä paimenvallaa väärinkäytetään. Sympatian hakeminen ja omien kansalaisten hyväksi käyttäminen omien etujen ajamisessa näin räikeästi tekee Myanmarista ”huonon paimenen” (Foucault 2010, 132). Myanmar tietää, että valtiota kohtaan sympatiaa ei kansainväliseltä yhteisöltä heru, joten kansalaiset vedetään tähän mukaan. Sympatian saavuttaminen olisi voitto, joka takaisi Myanmarille kansainvälisen

yhteisön luvan toiminnalleen, mutta tämän sympatian hintana on Rakhinen asukkaiden henki ja terveys. Paimenen tulisi vilpittömästi ajaa kaikkien kansalaisten ja jokaisen kansalaisen etua (emt., 133), mutta Myanmar pettää tämän tehtävän uhraamalla Rakhinen ja sen asukkaat oman etunsa – kansainvälisen uskottavuuden – saavuttamiseksi.

Katson, että verrattuna pelko- ja luottamusdiskursseihin, jotka ovat melkoisen esimerkillisiä tunteiden diplomatiian toteuttamisessa, sympatiadiskurssi ei ole strategisesti yhtä onnistunut. Tutkimukseni kannalta tämä on kuitenkin positiivinen asia sen puolesta, että näemme, miten viimeistelemätön strategia kalpenee vahvempien rinnalla: sympatian käyttö on Myanmarin toiminnassa jäänyt puolitiehen, koska sanat ja teot eivät vastaa toisiaan. Sanallisesti vakuutetaan, että Myanmarin johto tuntee sympatiaa Rakhinen uhreja kohtaan. Lisäksi sympatiaa haetaan aktiivisesti kansainväliseltä yhteisöltä pääasiassa retorisin keinoin, mutta sympatia ei strategiana ulotu konkreettisiin toimiin.

Tämä puolinaisuus johtaa siihen, että objekteissa ei saada aikaan haluttua tunnetilaa ja sen mukaisia toimintatapoja ainakaan toivotussa määrin. Toiminnallisina epäonnistumisina on huomioitava esimerkiksi se, että Myanmar vasta kansainvälisen painostuksen alla perusti neuvoo-antavan komitean ratkaisemaan kriisiä ja kritisoi apua tarjoavia ulkomaita avun puolueellisuudesta. Tämä ei edistä Myanmarin omaa strategiaa, jossa se pyrkii näyttäytymään sympaattisena ja empaattisena, kaikista kansalaisistaan välittävänä toimijana. Jopa vakuutellut siitä, että Myanmar aktiivisesti pyrkii ratkaisemaan kriisiä ja todella haluaa löytää siihen ratkaisun näyttäytyvät kyseenalaisina, jos niitä tarkastellaan tästä näkökulmasta. Vähintäänkin kyseenalaisiksi asettuvat Myanmarin motiivit, kun otetaan huomioon, että se on syyllistynyt väkivaltaan yhtä lailla eikä näin ollen herätä helliä tunteita väkivallan vastustajissa.

9. JOHTOPÄÄTÖKSET

Pelkoa, luottamusta ja sympatiaa sekä seassa hieman vihaa, inhoa ja rakkautta. Tunteita Myanmarin valtion toiminnasta ja retoriikasta ei puutu, joten puhuminen tunteiden diplomatiasta on hyvinkin perusteltua. Tunteiden kirjo osoittaa, että kyseessä todella on arkaluontoinen kriisi, johon on mahdotonta suhtautua kylmän pragmaattisesti, olipa sitten millä puolella konfliktia tahansa.

Vastauksena tutkimuskysymykseeni siitä, miten tunteet näkyvät Myanmarin toiminnassa, voin todeta niiden olevan keskeinen tekijä Myanmarin oikeuttaessa tekojaan. Tunteet näkyvät niin

sanoina kuin tekoinakin ja niitä on läsnä jokaisessa aineistotekstissä lehdistötiedotteista puheisiin. Tunteet Myanmar katsoo yhtä olennaisiksi perusteiksi teoilleen kuin rationaaliset syyt, sillä kriisin taustatekijät ovat hyvin tunnepitoisia. Pitkään jatkuneet erimielisyydet ja konfliktit Myanmarin ja rohingyojen välillä perustuvat moniin eri tunteisiin, joita nämä etniset ryhmät tuntevat toisiaan kohtaan. Kun konfliktin on tunnepohjainen, on sen ratkaiseminen ilman näiden tunteiden tiedostamista ja tarkastelemista mahdotonta. Tällöin Myanmar katsoo myös luonnolliseksi oikeuttaa nykyhetken tapahtumia tunteilla, jotka ovat pitkään velloneet pinnan alla.

Hypoteesini siitä, että valtion virallisilla tunteilla (eli tunteiden diplomatialla) pyritään vaikuttamaan myös massan eli kansalaisten tunteisiin, osoittautui paikkansapitäväksi etenkin pelkodikurssin kohdalla. Odotin kyseisen toimintatavan olevan näkyvämpi ja massojen tunteiden nousevan merkittävämpään osaan, mutta havaitsemani seikat valtion ja kansalaisten välisistä suhteista tukevat kuitenkin tätäkin hypoteesia. Myanmarin tavoitteena ei ole ainoastaan itse strategisesti ilmaista tiettyä tunnetta esiintyäkseen haluamassaan valossa, vaan yhtä lailla pyrkiä vaikuttamaan kansalaistensa tunteisiin ja kansainvälisen yhteisön reaktioihin. Ilmaisemalla esimerkiksi pelkoa Myanmar rajoittaa niitä toimia, joilla muiden on mahdollista reagoida toimintaansa: pelkoon on vaikeaa vastata pelottelemalla lisää, jos pelkäävä taho on sellainen, johon voidaan samaistua ja näin tuntea sympatiaa sitä kohtaan. Samoin luottamuksen halutaan toimivan molempiin suuntiin ja osoittamalla luottamusta ja sen mukaista arvostusta omia kansalaisia ja heidän mielipiteitään kohtaan Myanmar toivoo myös saavuttavansa aiempaa suuremman luottamuksen.

Tunteet toimivat siis keinoina oikeuttaa Myanmarin tekemisiä ja tekemättä jättämisiä, sillä niillä perustellaan Myanmarin reaktioita, kuten väkivallan käyttöä puolustautumiskeinona. Tietyn tunteen jatkuva läsnäolo argumentaatiossa ja toiminnassa kertoo, että sillä on jokin päämäärä ja tarkoitus. Valtiollisena toimijana Myanmar punnitsee tekojensa seuraukset ja mahdolliset lopputulemat. Tämän mittaluokan kriisissä ei ole varaa virhearviointeihin, sillä Myanmarilla on etenkin kansainvälisessä mittakaavassa enemmän hävittävää kuin voitettavaa.

Toinen kysymys on, onko oikeuttaminen onnistunut. Tähän kysymykseen ei ole tyhjentävää kyllä/ei-vastausta, sillä oikeuttamisen vaikuttavuus riippuu paljon vastaanottajasta. Samat perustelut eivät välttämättä ole yhtä uskottavia eri vastaanottajille, sillä esimerkiksi arvot ja kulttuuri vaikuttavat argumenttien uskottavuuteen ja moraaliseen hyväksyttävyyteen. Siksi olenkin tarkastellut oikeuttamisen tapoja sekä kansainvälisen yhteisön että omien kansalaisten

suuntaan pyrkien huomioimaan vastaanottajien arvomaailmojen ja asenteiden erot. Myanmar nojaa voimakkaasti oletukseen tunteiden universaaliudesta, koska käyttää samoja tunteita molempia kohderyhmiä kohtaan ja olettaa näin reaktioiden niihin olevan samankaltaisia.

Lisäksi viestin vastaanottajan ja oikeuttajan positiot suhteessa toisiinsa vaikuttavat argumenttien uskottavuuteen, kuten Putnaminkin (1988) toteaa. Esimerkiksi hierarkkisessa asemassa omien tekojen oikeuttaminen alaspäin on yleensä helpompaa kuin ylöspäin. Myanmarin tapauksessa on helpompaa oikeuttaa omaa toimintaansa kansalaisilleen, jotka ovat hyväksyneet hallituksen vallanpitäjäkseen. Legitimiteetin varjolla Myanmar voi vedota kansalaistensa hallitukselle suomaan paremmin tietävän johtajan auktoriteettiasemaan. Kansainvälisessä yhteisössä taas Myanmar ei ole erityisen korkeassa asemassa eikä pidä hallussaan vallan avaimia. Siksi perustelut ja oikeuttamisargumentit on helpompi kyseenalaistaa ylhäältä alas. Kansainvälisellä yhteisöllä ei ole Myanmarin hallituksen suhteen hävittävää, vaikka he eivät hyväksyisi perusteluja sellaisenaan.

On perusteltua olettaa, että Myanmarin kansalaiset hyväksyvät hallituksensa toiminnan, sillä armeijan ja hallituksen toimet eivät ole kohdanneet laajaa kritiikkiä heidän suunnaltaan. Esimerkiksi valtavia mielenosoituksia hallitusta vastaan ei ole nähty, eivätkä kansalaiset kampanjoi rohingyojen kansalaisoikeuksien puolesta. Myös johdannossa mainitsemani buddhalaismunkkien vihapuhekampanjointi on omiaan vahvistamaan käsitystä, että Myanmarin hallituksella ja armeijalla on kansalaistensa siunaus teoilleen niin kauan kuin ne eivät vahingoita etnisiä burmalaisia itseään.

Sen sijaan kansainvälisen yhteisön kohdalla oikeuttamiskysymys on monimutkaisempi, koska kyseessä on monitahoisempi ja jokseenkin vaativampi yleisö. Yhteiseen identiteettiin ja sen puolustamiseen vetoaminen ei toimi kansainvälisen yhteisön silmissä, sillä vaikka kaikki ymmärtävät pelon tunteen, ei etnisen puhdistuksen laajuinen väkivalta ole helposti oikeutettavissa. Kaikkiin Myanmarin vakuuttelu ei selvästikään ole purrut, sillä Gambia jätti marraskuussa 2019 kanteen Kansainväliselle tuomioistuimelle Myanmarin suorittamasta kansanmurhasta (ICJ 2019). Tuomiota asiassa tuskin saadaan lähiaikoina, sillä prosessi on hidas, mutta pelkästään kanteen jättäminen kertoo, että kansainvälinen yhteisö seuraa tilannetta koko ajan kriittisesti, eikä Myanmarin toimia katsota läpi sormien.

Mielenkiintoinen huomio, joka on havaittavissa myös kuhunkin lukuun valitsemistani aineistoviittauksista, on että eri tunteiden voidaan havaita olevan vahvimmillaan teksteissä eri ajankohtina. Vuoden 2016 lopussa ja vuoden 2017 alussa, aivan väkivaltaisten iskujen

tapahtumien lähiaikoina, pelon tunne on Myanmarin strategiassa vahvassa käytössä. Vuotta 2017 hallitsee kokonaisuudessaan luottamuksen tunne: tuolloin perustettiin kansainvälinen neuvoa-antava komitea, joka oli vuoden keskeisimpiä tapahtumia. Komiteaan liittyvät luottamuskeskustelut sekä tätä kautta laajemmatkin keskustelut erityisesti kansainvälisen yhteisön kesken vallitsevasta luottamuksesta on vahvasti agendalla. Luottamuksesta rakentuu silta sympatiaan, joka on aineistossa eniten esillä vuoden 2018 aikana, kun kriisin akuuteimmasta vaiheesta on jo kulunut hetki. Tässä vaiheessa kansainvälinen huomio oli myös keskittynyt jo niin pitkään rohingyoihin, että Myanmar korostaa aiempaa enemmän myös muita kriisissä kärsineitä ihmisryhmiä, yrittäen viedä huomiota pois yhdestä tietyistä ihmisryhmästä, jonka esilläolo ei ole Myanmarille eduksi.

Alkuoletukseni ennen tutkimuksen toteuttamista oli, että puheenvuoroista löytyisi paljon vihaan ja katkeruuteen viittaavaa aineistoa, sillä joukkomurhien taustalla vihan tunne on hyvin yleinen. Hieman yllättäen tällaista aineistosta ei suurissa määrin löytynyt. Satunnaisia vihaan viittaavia kommentteja oli, mutta niiden pohjalta ei ollut mahdollista rakentaa yhtenäistä diskurssia, etenkin kun viha tuli ensisijaisesti esille vain armeijan teksteissä – hallituksen lausunnoissa se ei ollut läsnä. Niin ikään oletin löytäväni vahvemman rakkauskurssin, mutta ainakin tässä tutkimuksessa se jäi muiden jalkoihin. Rakkaus on kyllä nähtävissä aineistossa hallituksen suhtautumisena omiin kansalaisiin, mutta jälleen puhumme melko marginaalisesta tunteesta, jota ei voi pitää kovinkaan strategisena ja tarkoitushakuisena.

Se, että en esimerkiksi vihan tunnetta suuressa määrin aineistosta löytänyt, ei tarkoita, etteivätkö muut kuin tarkasteluun nostamani tunteet olisi kriisissä läsnä. Tutkimusasetelmani puitteissa en kokenut hedelmälliseksi tarkastella tunteita, joita aineistossa esiintyy vain satunnaisesti. Pelko, luottamus ja sympatia olivat tunteista ne, jotka kaikkein selvimmin muodostivat diskursiivisia kokonaisuuksia ja olivat läsnä läpi koko aineiston. Pidänkin tärkeänä, että Rakhinen kriisiä ja muista vastaavia kriisejä nyt tai menneisyydessä tarkastellaan myös muuten kuin vihan kautta, joka on useimmiten joukkomurhatutkimuksessa vallitsevana tunteena. Yhtä lailla tärkeää on tarkastella varsinaisen väkivallan lisäksi myös muuta siihen liittyvää toimintaa ja etenkin tapoja, joilla kriisejä pyritään ratkaisemaan. Parhaimmillaan tällainen tutkimus ja taustatiedon kartoittaminen voi johtaa konkreettisiin parannuksiin kansainvälisten kriisitilanteiden käsittelyssä.

Yhteenvedona tunteiden diplomatian strategiasta todettakoon siis, että parantamisen varaa on onnistumisista huolimatta. Kuitenkaan Myanmar ei kykene saattamaan loppuun asti kaikkia

lupauksia. Sympatiaan liittyvät avun tarjoukset puuttuvat lähes kokonaan. Pelko korostuu aineiston alkupäässä, mutta kronologista loppua kohden sen merkitys vähenee ja suorastaan häviää. Teot kyllä puhuvan pelon puolesta, kuten massiivinen puolustautuminen ja väkivaltaan vastaaminen suuremmalla väkivallalla osoittavat. Luottamus on systemaattisimmin toteutettu strategia ja sitä pönkitetään osoittamalla luottamusta herättäviä tekoja, joita hallitus ja armeija ovat tehneet.

Tarkastelun kohteeksi tutkimuksessani nousivat myös erinäiset valtasuhteet, mitä hieman jos sivusinkin. Näitä valtasuhteita ovat Myanmarin hallituksen suhde armeijaan, armeijan suhde kansalaisiin, kansalaisten suhde valtionjohtoon sekä kansainväliseen yhteisöön liittyvät asenteet Myanmarin hallinnon puolelta ja päinvastoin. Rakhinen kriisissä on selvästi kyse Myanmarin ja rohingyojen suhteita laajemmista valtakokonaisuuksista, joissa ystävä-vihollisuhteet pannaan todelliseen testiin. Rakhinen kriisi on Myanmarin valtiolle myös identiteettipoliittinen haaste, jossa oma kansa ja hallinto kootaan saman identiteetin alle. Kansainvälisen yhteisön kanssa painimalla halutaan selvittää, onko suhde yhden virallisen identiteetin Myanmarin ystävällinen vai vihamielinen.

Myanmarin demokratisoitumisprosessi on samaan aikaan mahdollisuus myanmarilaisille kansalaisille ja poliitikoille, mutta uhka armeijalle. Armeijan saneleman perustuslain takaama armeijaedustuksen läsnäolo hallintoelimissä pitää huolen siitä, että armeija on ainakin toistaiseksi päättävässä asemassa demokraattisesti valitun parlamentin lisänä. Kamppailu legitimitetistä ja uskottavuudesta tulee esiin toistuvasti armeijan selitellessä toimintaansa, ja tämän toiminnan kohteena on ensisijaisesti juuri oma kansa. Patriarkaattiseen auktoriteettiin perustuva puolustusvoimien legitimitetti ei todennäköisesti Myanmarissa päde enää kovin pitkään, kun kansalaiset ovat saaneet maistiaisen demokratiasta.

Valtakamppailun kansainvälinen ulottuvuus on niin ikään mielenkiintoinen tarkastelun kohde. Myanmar hakee edelleen asemaansa kansainvälisessä yhteisössä, sillä sotilasjuntan aikaiset tapahtumat ovat edelleen kansainvälisessä muistissa. Aung San Suu Kyin 1990-luvulla itselleen hankkima maine ihmisoikeuksien puolustajana on niin ikään osoittautunut taakaksi nykytilanteessa, sillä mm. kansainvälisessä mediassa tätä ”takinkäännöstä” on käytetty hyväksi maalatessa kuvaa rohingyoja sortavasta Myanmarista. Aung San Suu Kyi esitetään periaatteensa myyneenä ja vallanahneena poliitikkona. Tämä toimii valtakamppailun välineenä, heikentäen Aung San Suu Kyin henkilökuvaa ja hänen kauttaan koko Myanmarin uskottavuutta

ihmisoikeuksia puolustavana demokratiana. Myanmarin valtion uskottavuuden syöminen heikentää sen asemaa myös muilla kuin ihmisoikeuspolitiikan kentillä.

Kansainvälisen yhteisön luoma paine kohdistuu pääasiassa hallitukseen ja sen päätöksiin, sillä kansainväliset toimijat nojaavat mieluummin vaateissaan edes jokseenkin demokraattisesti valittuun päätöksentekijäpuoleen. Kommunikointi tapahtuu ensisijaisesti Myanmarin ei-sotilaallisten toimijoiden kanssa, mikä on kansainvälisille toimijoille yksi keino osoittaa tukensa orastavalle demokratialle. Armeijan sivuuttaminen tässä kommunikaatiossa ei toistaiseksi ole aiheuttanut seurauksia, sillä työnjako myös Myanmarin päässä on selkeä: ulkopolitiikka on valtionkanslerin vastuulla, joten on luonnollista, että hänen johdollaan demokraattisempi puoli parlamentista vastaa (aseettomista) ulkosuhteista.

Armeijan ja kansainvälisen yhteisön suhteessa voi edelleen havaita jäänteitä ajasta, jolloin Myanmar oli sotilasjuntan alaisena ja diplomaattisuhteet moneen maahan olivat katkolla. Vasta kun armeija raotti ovea demokratialle kansainvälisen yhteisön voimakkaan painostuksen vuoksi (Airaksinen 2019, 270), kansainväliset toimijat alkoivat jälleen tehdä yhteistyötä Myanmarin kanssa, juurikin noiden diplomaattisuhteiden osalta. Armeijan oli lopulta pakkokin taipua kansainvälisen yhteisön paineen alla ja muuttaa esimerkiksi lainsäädäntöä, sillä pohjoiskoreamainen sulkeutuneisuus ei kuitenkaan ollut Myanmarin tavoitteena (emt., 270). Nähtäväksi jää, ajautuvatko ulkosuhteet yhtä tulehtuneeseen tilaan NLD:n johtaman hallituksen toiminnan vuoksi.

On totta, että Rakhinen kriisi on todella monimutkainen eikä kestävää ratkaisua lähiaikoina ole näköpiirissä. Kriisin ratkaisemiseksi vaaditaan paitsi poliittisten päättäjien, YK:n ja valtiotason toimijoiden, pitkäjänteistä työtä, mutta sen lisäksi tieteellistä tutkimusta mm. pakolaistilanteen vaikutuksista Myanmariin ja Bangladeshiin. Tällä tutkimuksella on pyrkinyt tuomaan vähemmän esillä ollutta puolta kriisistä näkyville. Tarkastelemalla Myanmarin valtion toimintaa on mahdollista ymmärtää tekojen vaikutuksia ja seurauksia, väheksymättä lainkaan Rakhinen pakolaisiin kohdistuvaa tutkimusta.

Lähteet

Kirjallisuus

- AFP (2018) Key member resigns from Myanmar advisory panel on Rakhine. *Frontier Myanmar* 21.7.2018. <https://frontiermyanmar.net/en/key-member-resigns-from-myanmar-advisory-panel-on-rakhine> (haettu 26.4.2020).
- Ahmed, Sara (2018) *Tunteiden kulttuuripolitiikka*. Tampere: Eurooppalaisen filosofian seura ry.
- Airaksinen, Tiina (2019) “Nukumme hullun koiran vieressä”: Myanmarin burmalais-buddhalainen nationalismi. Teoksessa Heikki Pesonen, Tuula Sakaranaho ja Sini Paukkunen (toim.) *Uskonto ja maailmanpolitiikka*. Gaudeamus: Helsinki.
- Albert, Eleanor ja Maizland, Lindsay (2020) *The Rohingya Crisis*. Council on Foreign Relations 23.1.2020. <https://www.cfr.org/background/rohingya-crisis> (haettu 20.4.2020).
- Andersson, Benedict (2007) *Kuvitellut yhteisöt. Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua*. Tampere: Vastapaino.
- Arendt, Hannah (1963) *On Revolution*. Lontoo: Faber & Faber.
- Arendt, Hannah (1970) *On Violence*. New York: Harcourt.
- Booth, Ken ja Wheeler, Nicholas J. (2008) *The Security Dilemma. Fear, Cooperation and Trust in World Politics*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Burma Citizenship Law (1982)
<https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/docs/Citizenship%20Law.htm>
(haettu 21.4.2020).
- Cariño, Ledivina V. (2010) Building Trust in Government in Southeast Asia. Teoksessa G. Shabbir Cheema ja Vesselin Popovski (toim.) *Building Trust in Government: Innovations in Governance Reform in Asia*. 85–112.
- Chivot, Daniel ja McCauley, Clark (2008) *Miksei tapeta niitä kaikkia? Poliittisen joukkomurhan logiikka ja ehkäisy*. Helsinki: Like.
- Clarke, Steve (2014) *The Justification of Religious Violence*. Chichester: John Wiley & Sons Inc.
- Fairclough, Norman (1992) *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, Norman (2001) *Language and Power*. New York: Routledge.
- Foucault, Michel (2010) *Turvallisuus, alue, väestö*. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Freedom House (2019) *Myanmar*. <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/myanmar> (haettu 27.6.2019).
- Hakkarainen, Kaisa (2020) Satoja pakolaisia ajelehti viikkoja nälissään merellä. *Helsingin Sanomat* 17.4.2020, A30.

- Hall, Todd H. (2015) *Emotional Diplomacy. Official Emotion on the International Stage*. New York: Cornell University Press.
- Harle, Vilho (2000) *The Enemy with a Thousand Faces. The Tradition of the Other in Western Political Thought and History*. Lontoo: Praeger.
- Hoffmann, Stanley (1996) Sovereignty and the Ethics of Intervention. Teoksessa Stanley Hoffman (toim.) *The Ethics and Politics of Humanitarian Intervention*. Notre Dame: University of Notre Dame, 12–37.
- Holmes, Oliver (2017) Aung San Suu Kyi’s office accuses aid workers of helping ‘terrorists’ in Myanmar. *The Guardian* 28.8.2017.
<https://www.theguardian.com/world/2017/aug/28/aung-sang-suu-kyis-office-accuses-aid-workers-of-helping-terrorists-in-myanmar> (haettu 21.4.2020).
- Hosking SJ, Peter (2007) Compassion: What Is In a Word? Teoksessa Marion Kostanski (toim.) *The Power of Compassion: An Exploration of the Psychology of Compassion in the 21st Century*. Cambridge: Cambridge Scholar Publisher.
- Hume, David (2009) *A Treatise of Human Nature: Being an Attempt to Introduce the Experimental Method of Reasoning into Moral Subjects*. The Floating Press.
- ICC (2018) *ICC Pre-Trial Chamber I rules that the Court may exercise jurisdiction over the alleged deportation of the Rohingya people from Myanmar to Bangladesh*. 6.9.2018.
<https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=pr1403> (haettu 24.4.2020).
- ICJ (2019) *Application Instituting Proceedings and Request for Provisional Measures. Republic of the Gambia v. The Republic of the Union of Myanmar*. 11.11.2019.
<https://www.icj-cij.org/files/case-related/178/178-20191111-APP-01-00-EN.pdf> (haettu 24.4.2020).
- International Crisis Group (2017) *Buddhism and State Power in Myanmar*. Asia Report Nro 290.
- Jakonen, Mikko (2013) *Multitude in Motion. Re-Readings on the Political Philosophy of Thomas Hobbes*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi ja Suoninen, Eero (2016) *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.
- Leider, Jacques (2018) *Rohingya: The History of a Muslim Identity in Myanmar*.
https://www.academia.edu/37062135/Rohingya_The_History_of_a_Muslim_Identity_in_Myanmar_Summary_and_Keywords (haettu 21.4.2020).
- Lidauer, Michael (2014) Towards a New State in Myanmar. Teoksessa Michael Gravers ja Flemming Ytzen (toim.) *Burma/Myanmar – Where Now?* Kööpenhamina: Nordic Institute of Asian Studies, 72–86.
- Lowe, Brigid (2007) *Victorian Fiction and the Insights of Sympathy: An Alternative to Hermeneutics of Suspicion*. Lontoo: Anthem Press.
- Lutz, James M. ja Lutz, Breda J. (2005) *Terrorism: Origins and Evolution*. New York: Palgrave Macmillan.

- Mahmood, Syed S.; Wroe, Emily; Fuller, Arlan ja Leaning, Jennifer (2017) The Rohingya People of Myanmar: health, human rights and identity. *Lancet* 2017; 389: 1841–1850.
- Mann, Michael (2005) *Dark Side of Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Marcus, G. E. (2000) Emotions and Politics. *Annual Review of Political Science* 2000:3, 221–250.
- Newton, Ken (2014) Trust and Political Disenchantment. An Overview. Teoksessa Christina Eder, Ingvill C. Mochmann ja Markus Quandt (toim.) *Political Trust and Disenchantment with Politics: International Perspectives*. Boston: Brill, 19–30.
- Nikunen, Kaarina ja Pantti, Mervi (2018) Tapaus Ku Klux Klan: affektiivinen julkisuus, moraaliset tunteet ja tahmaiset kuvat. Teoksessa Mari Maasilta ja Kaarina Nikunen (toim.) *Pakolaisuus, tunteet ja media*. Tampere: Vastapaino, 71–91.
- Norwegian Nobel Institute, The (1991) *Aung San Suu Kyi – Facts*. <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1991/kyi/facts/> (haettu 27.6.2019).
- Nussbaum, Martha C. (2013) *Political Emotions: why love matters for justice*. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.
- OHCHR (2017) *Interviews with Rohingyas fleeing from Myanmar since 9 October 2016*. <https://www.ohchr.org/Documents/Countries/MM/FlashReport3Feb2017.pdf#sthash.ANqkl4Pa.dpuf> (haettu 21.4.2020).
- Ost, David (2004) Politics as the Mobilization of Anger: Emotions in Movements and Power. *European Journal of Social Theory* 7:2, 229–244.
- Petrovic, Dazen (1994) Ethnic Cleansing - An Attempt at Methodology. *European Journal of International Law* 5:1, 342–359.
- Pietikäinen, Sari (2008) Kriittinen diskurssintutkimus. Teoksessa Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.) *Kieli, diskurssi & yhteisö*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pietikäinen, Sari ja Mäntynen, Anne (2009) *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Popovski, Vesselin (2010) Conclusion: Trust is a must in government. Teoksessa G. Shabbir Cheema ja Vesselin Popovski (toim.) *Building Trust in Government: Innovations in Governance Reform in Asia*, 234–239.
- Putnam, Robert D. (1988) Diplomacy and domestic politics: the logic of two-level games. *International Organization* 43:03, 427–460.
- Reyes, Antonio (2011) Strategies of legitimization in political discourse: From words to actions. *Discourse & Society* 6:22, 781–807.
- Schmitt, Carl (1996) *The Concept of The Political*. Chicago: The University of Chicago.
- Sinkkonen, Ville (2018) Understanding the trust-distrust nexus between the United States and Egypt. Teoksessa Hiski Haukkala, Carina van de Wetering ja Johanna Vuorelma (toim.) *Trust in international Relations. Rationalist, Constructivist, and Psychological Approaches*. Lontoo: Routledge, 9–36.

- Sen, Amartya (2006) *Identiteetti ja väkivalta*. Helsinki: Basam Books.
- Spoorenberg, Thomas (2013) Demographic Changes in Myanmar since 1983: An Examination of Official Data. *Population and Development Review* 39(2), 309–324.
- Stenvall, Maija (2007) “Fear of terror attack persists”. Constructing fear in reports on terrorism by international news agencies. Teoksessa Adam Hodges ja Chad Nilep (toim.) *Discourse, War and Terrorism*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 205–222.
- Steuter, Erin ja Wills, Deborah (2011) The Dangers of Dehumanization: Diminishing Humanity in Image and Deed. Teoksessa Susan Dente Ross ja Paul Martin Lester (toim.) *Images That Injure. Pictorial Stereotypes in the Media*. Oxford: Praeger, 43–54.
- Stocchetti, Matteo (2007) The politics of fear. A critical inquiry into the role of violence in 21st century politics. Teoksessa Adam Hodges ja Chad Nilep (toim.) *Discourse, War and Terrorism*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 223–251.
- Suzuki, Sanae (2019) Why is ASEAN not intrusive? Non-interference meets state strength. *Journal of Contemporary East Asia Studies*. 2:2019, 157–176.
- Thawngmung, Ardeth Maung (2014) Contending approaches to communal violence in Rakhine. Teoksessa Mikael Gravers ja Flemming Ytzen (toim.) *Burma/Myanmar – Where Now?* Kööpenhamina: Nordic Institute of Asian Studies, 323–338.
- Thett, Ko Ko (2010) Burma-Myanmar: Paradoxes and parameters. Teoksessa Tove Selin ja Kristiina Vainio (toim.) *Vaaleilla harvainvaltaan – demokratian tila Aasiassa*. Helsinki: Like.
- The Guardian (10.10.2016) *Myanmar says nine police killed by insurgents on Bangladesh border*. <https://www.theguardian.com/world/2016/oct/10/myanmar-nine-police-killed-insurgents-bangladesh-border> (haettu 17.4.2020).
- Turner, Jonathan H. (2009) The Sociology of Emotions: Basic Theoretical Arguments. *Emotion Review* 1:4, 340–354.
- UN News (11.9.2017) *UN human rights chief points to ‘textbook example of ethnic cleansing’ in Myanmar*. <https://news.un.org/en/story/2017/09/564622-un-human-rights-chief-points-textbook-example-ethnic-cleansing-myanmar> (haettu 20.4.2020).
- Van Dijk, Teun (2001) Principles of Critical Discourse Analysis. Teoksessa Margaret Wetherell, Stephanie Taylor & Simeon J. Yates (toim.) *Discourse Theory and Practice. A Reader*. Lontoo: Sage Publications, 300–317.
- Wade, Francis (2019) *Myanmar’s Enemy Within. Buddhist Violence and the Making of a Muslim ‘Other’*. Lontoo: Zed Books.
- Walton, Matthew J. ja Hayward, Susan (2014) *Contesting Buddhist Narratives. Democratization, Nationalism, and Communal Violence in Myanmar*. Honolulu: East-West Center.
- Weber, Max (2008) Politics as a Vocation. Toksessa John Dreijmanis (toim.) *Max Weber’s Complete Writings on Academic and Political Vocations*, New York: Algora Publishing.

Weber, Max (2013) Politics as a Vocation. Teoksessa H.H. Gerth ja C. Wright Mills (toim.) *From Max Weber. Essays in Sociology*. Lontoo: Routledge. 77–128.

Wimmer, Andreas (2004) *Nationalist Exclusion and Ethnic Conflict: Shadows of Modernity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Zur, Ofer (1991) *The Love Of Hating: The Psychology Of Enmity*.
<https://www.zurinstitute.com/enmity/#definition> (haettu 22.1.2020).

Aineistolähteet

2016

The Republic of the Union of Myanmar President Office (MPO 2016-1) *Displaced locals return home 23 days after deadly violent attacks on Maungtaw*. 2.11.2016.

<https://www.president-office.gov.mm/en/?q=issues/rakhine-state-affairs/id-6717> (haettu 23.4.2020).

The Republic of the Union of Myanmar President Office (MPO 2016-2) *Brief Description of the violent Attacks Commenced on 9th October in Maungdaw District, Rakhine State*.

16.12.2016. <https://www.president-office.gov.mm/en/?q=briefing-room/news/2016/12/17/id-6979> (haettu 20.2.2020).

2017

State Counsellor Office (SCO 2017-1) *Ministry of Foreign Affairs Issues a Press Release Regarding OHCHR's Report Titled "Interviews With rohingyas Fleeing from Myanmar since 9th October 2016"*. 9.2.2017 <https://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/666> (haettu 20.4.2020).

Ministry of Information (MOI 2017-2) *Tatmadaw releases reaction to OHCHR report*. 10.2.2017 <https://www.moi.gov.mm/moi:eng/?q=news/14/11/2018/id-9883> (haettu 19.3.2020).

State Counsellor Office (SCO 2017-3) *Press release by the Ministry of the Office of the State Counsellor*. 31.3.2017 <https://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/793> (haettu 13.3.2019).

State Counsellor Office (SCO 2017-4) *Press Release*. 11.4.2017 <https://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/1157> (haettu 22.4.2020).

State Counsellor Office (SCO 2017-5) *Ministry of the Office of the State Counsellor Press Release*. 21.7.2017 <https://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/1129> (haettu 20.4.2020).

State Counsellor Office (SCO 2017-6) *Press Release on the Situation in Maungdaw*. 11.8.2017 <https://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/1112> (haettu 20.4.2020).

State Counsellor Office (SCO 2017-7) *Statement by the Office of the State Counsellor on the Final Report of the Advisory Commission on Rakhine State*. 25.8.2017

<http://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/998> (haettu 31.1.2019).

Senior General Min Aung Hlaing, Commander-in-Chief of Defence Services (DS 2017-8) *Entire government institutions and people must defend the country with strong patriotism*.

2.9.2017. <https://www.seniorgeneralminaunghlaing.com.mm/en/345/entire-government-institutions-and-people-must-defend-the-country-with-strong-patriotism/> (haettu 25.3.2020).

Ministry of Information (MOI 2017-9) *Press Statement - The Situation in the Rakhine State*.

11.9.2017 <https://www.moi.gov.mm/moi:eng/?q=news/14/11/2018/id-11487> (haettu 19.3.2020).

State Counsellor Office (SCO 2017-10) *State Counsellor: 'Myanmar Does Not Fear World Scrutiny'*. 19.9.2017 <https://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/1054> (haettu 19.3.2019).

Ministry of Information (MOI 2017-11) *National Security Advisor urges careful use of terms "ethnic cleansing" and "genocide"*. 3.10.2017

<https://www.moi.gov.mm/moi:eng/?q=news/14/11/2018/id-11647> (haettu 19.3.2020).

Senior General Min Aung Hlaing, Commander-in-Chief of Defence Services (DS 2017-12) *Crisis in Rakhine State can be solved only through comprehensive knowledge of the historical facts*. 17.10.2017 <https://www.seniorgeneralminaunghlaing.com.mm/en/2054/crisis-in-rakhine-state-can-be-solved-only-through-comprehensive-knowledge-of-the-historical-facts/>

(haettu 3.9.2019).

State Counsellor Office (SCO 2017-13) *Statement by His Excellency U Thaung Tun, National Security Advisor to the Union Government of the Republic of the Union of Myanmar at the Arria Formula Meeting of the Security Council on the Situation in Myanmar Co-Hosted by France and the United Kingdom*. 14.10.2017.

<https://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/1091> (haettu 20.4.2020).

State Counsellor Office (SCO 2017-14) *Press Statement by the Ministry of the Office of the State Counsellor on UN Security council Presidential Statement, Dated 6 November 2017*.

7.11.2017. <https://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/1241> (haettu 20.4.2020).

The Republic of the Union of Myanmar President Office (MPO 2017-15) *Statement by Ambassador H.E. Mr. Htin Lynn, Ambassador and Permanent Representative of Myanmar at the 27th Special Session of the United Nations Human Rights Council*. 5.12.2017

<https://www.president-office.gov.mm/en/?q=issues/rakhine-state-affairs/id-8096> (haettu 20.4.2020).

2018

State Counsellor Office (SCO 2018-1) *Ministry of the Office of the State Counsellor Press Release*. 3.5.2018 <http://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/1921> (haettu 31.1.2019).

State Counsellor Office (SCO 2018-2) *Ministry of the Office of the State Counsellor (Press Release)*. 28.5.2018 <https://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/1962> (haettu 20.4.2020).

State Counsellor Office (SCO 2018-3) *Government of Myanmar and United Nations Agencies sign MoU on assistance to the repatriation process of displaced persons from Rakhine State*. 6.6.2018 <https://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/1972> (haettu 31.1.2019).

State Counsellor Office (SCO 2018-4) *Exclusive Interview With State Counsellor Daw Aung San Suu Kyi*. 13.6.2018. <https://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/1975> (haettu 31.1.2019, ei enää saatavilla kokonaisuudessaan. Litteroitu versio samasta haastattelusta löydettävissä <https://www3.nhk.or.jp/nhkworld/en/news/editors/1/exclusiveaungsansuuky/index.html>, haettu 22.4.2020).

State Counsellor Office (SCO 2018-5) *Statement by H.E. U Kyaw Tint Swe Union Minister for the Office of the State Counsellor and chairman of the Delegation of The Republic of the Union of Myanmar at the General Debate of the 73rd Session of the United Nations General Assembly New York, 28 S*. 29.9.2018. <https://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/2155> (haettu 23.4.2020) .

Ministry of Information (MOI 2018-6) *Rakhine issue is not a religious one but a political and economic challenge involving migration, competition over limited resources, poverty and rule of law*. 14.11.2018. <https://www.moi.gov.mm/moi:eng/?q=news/14/11/2018/id-12889> (haettu 19.3.2020).

Ministry of Information (MOI 2018-7) *Troops did not commit sexual violence nor killed civilians: Investigation Team*. 14.11.2018. <https://www.moi.gov.mm/moi:eng/?q=news/14/11/2018/id-11993> (haettu 25.3.2020).

PÄIVÄÄMÄTTÖMÄT

The Republic of the Union of Myanmar President Office (MPO Päiväämätön 1) *At least nine policemen were killed, five were injured, one missing in multiple assaults on border guard posts by “insurgent terrorists”*. <https://www.president-office.gov.mm/en/?q=issues/rakhine-state-affairs/id-6654> (haettu 20.4.2020).

Ministry of Information (MOI Päiväämätön 2) *Rakhine: No accusations yet - State Counsellor responds to violent armed attacks in Rakhine State*.

<https://www.moi.gov.mm/moi:eng/?q=news/14/11/2018/id-8738> (haettu 25.3.2020).

The Republic of the Union of Myanmar President Office (MPO Päiväämätön 3) *Rakhine: deep-Seated Issues Government deals with aftermath of violent attacks in Rakhine State with caution*. <https://www.president-office.gov.mm/en/?q=issues/rakhine-state-affairs/id-6660> (haettu 20.4.2020).